

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Τὸ Μακεδονικὸ «ἐπίσημο»

Ὁ ἀγιογράφος
Χριστόδουλος
Ματθαίου

Ὁ Κανονισμός
τῆς Ἑλληνικῆς
Ὁρθοδόξου
Κοινότητος
Ναούσης

Ὁ κόσμος
τοῦ κυττάρου

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Χοσταθεΐο :

**Γιά εΐγουρη προσταΐα τῶν δέντρων
ἀπὸ τὰ ἔντομα καὶ τοὺς
τετράνυχους**

Hostathion

Hoechst

**Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ
ένδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν της.**

**Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1980**

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΕΤΟΣ Δ' ΤΟΜΟΣ Β' ΤΕΥΧΟΣ 11 ΔΡΧ. 60

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλένη Μήτσαλα, Λευκή Σαμαρά
Χρ. Μουχάγιερ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων/νου 32 — Τηλ. 28.646.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Μαρία Μπιλιούρη
Καραμπατάκη 1 Τηλ. 28.150

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης, Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22.557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Σκίτσος Άγιος Άνδρέας του Χριστ. Ματθαίου.

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περικλής Ζέγγος και Σία

Άντ. Καμάρα 3 τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Ίστορικά

ΜΠΑΪΤΣΗ Τ.: Ό Άγιογράφος Χριστ. Ματθαίου 48

ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ Κ.: Έπαναστατικά σχέδια του Τ. Καρατάσιου 51

ΒΑΣΣΑΜΙΔΗ ΕΜΜ.: Τό Μακεδονικό «έπίσημο» 52

ΜΟΥΧΑΓΙΕΡ ΧΡ. Ό Κανονισμός της Έλληνικής
Όρθοδόξου Κοινότητας Ναούσης 55

Έπιστημονικά - Κοινωνικά - Έρευνες

ΕΥΡΩΤΗΡΗ ΙΩΑΝ.: Η έμπορικοποίηση των ανθρω-
πίνων σχέσεων και αναγκών και τó πιστεύω
των Καρχηδονίων 57

Άνακοίνωση των οδοντογιατρών της Νάουσας 59

ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ ΠΑΝ.: Ό κόσμος των κυττάρων 60

ΤΑΣΙΩΝΑ Τ.: Η Δοσολογία από Νομό μας 70

Είκαστικά — Λογοτεχνικά

ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ ΘΑΝ.: Σχέσεις και συγγένειες της
σύγχρονης τέχνης 63

ΜΠΑΤΑΝΤΖΗ ΧΡ.: COLLAGE 64

Στήλη του βιβλίου 66

Βας Λογοτεχνικός διαγωνισμός 79

Λαογραφικά

ΣΠΑΡΤΣΗ ΝΙΚ.: Τότι κι Τώρα. Του σκεδίου ψη-
λά στου σπήτι 69

Γεωπονικά

ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Τό μπίτερ ντ των μήλων 74

ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Οι ψώρες (κοκκοειδή) 76

Άγαπητέ φίλε,

— Είμαστε και πάλι κοντά σας. Σήμερα παρουσιάζουμε τó ένδέκατο τεύχος αρκετά πλούσιο ανανεωμένο και μέ «πρωτότυπη ύλη». Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύουμε ειδικά άρθρα και ειδικές μελέτες που έχουν στενή σχέση μέ τόν τόπο μας, όπως είναι τó «Μακεδονικό έπίσημο», τó «νέα στοιχεία από τά έπαναστατικά σχέδια του Τσάμη Καρατάσιου κ.ά. Έπίσης από σήμερα δημοσιεύουμε σέ τρεις συνέχειες, ένα αξιόλογο ντοκουμέντο «τόν κανονισμό της Έλληνορθοδόξου Κοινότητας Ναούσης» στόν τελευταίο χρόνο της Τουρκοκρατίας.

— Στο τεύχος αυτό τιμούμε επίσης τήν μνήμη του Χριστόδουλου Ματθαίου του φημισμένου Ναουσαίου άγιογράφου. Έτσι ή «Νιάουστα» εκπληρώνει ένα χρέος.

Άγαπητέ φίλε,

Από τó σημερινό τεύχος εγκαινιάζουμε και καθιερώνουμε δύο καινούργιες μόνιμες στήλες. Τήν στήλη του γιατρού και τήν στήλη του βιβλίου. Δύο καυτά θέματα που ενδιαφέρουν κάθε άνθρωπο. Η υγεία του σώματος και ή υγεία του «πνεύματος».

Άγαπητέ φίλε

Η «Νιάουστα» πιστή στις άρχές και τούς σκοπούς της, φιλοξενεί σήμερα τά νέα λογοτεχνικά ταλέντα, τά όποια πρώτευσαν στο Βον φετεινό λογοτεχνικό διαγωνισμό ποιήματος και διηγήματος του Πολιτιστικού Κέντρου Ναούσης.

— Αύτά για σήμερα, θά τά ξαναπούμε μετά τρεις μήνες. Ός τότε εύχόμαστε νά περάσετε ένα χαρούμενο και ξεκούραστο καλοκαίρι.

Γειά σας

Ο Ντιν.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 240
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΙΣΜΟΙ	» 500
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

Ο ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Σαρανταπέντε χρόνια έχουν περάσει από το θάνατο του μεγάλου Χριστόδουλου Ματθαίου του Ναουσαίου αγιογράφου.

Μας είναι όμως δύσκολο να παρουσιάσουμε μέσα σέ λίγες αράδες τη ζωή και το έργο του σπουδαίου αυτού ζωγράφου, του ανθρώπου που έκανε γνωστή την πατρίδα του από τα Βαλκάνια ως τα όρια της Σιβηρίας.

Ο Χριστόδουλος γεννήθηκε στην τουρκοκρατούμενη Νιάουστα το 1859. Πατέρας του ήταν ο Ίωάννης Ματθαίος, ένας από τους πολλούς Έλληνες της Ρουμανίας. Κατά την παράδοση ή οικογένειά του καταγόταν από την Κόρινθο. Μητέρα του ήταν η Λεμονιά, κόρη του Σερέτ Μηνά, που επέζησε απ' το χαλασικό της Νιάουστας στα 1822, και αδερφή της Σωτηρώς στην οποία και αναφέρεται το γνωστό δημοτικό τραγούδι:

Στη Νιάουστα κουνεύει:

μέσ' του Σιρέτ Μηνά

Φουνάει τις αδερφές μου Σουφκιά κι Λεμονιά.

Ο πατέρας του Ί. Ματθαίος ήταν αγιογράφος στο Άγιο Όρος, (σώζονται εικόνες του έχι όμως της αξίας του Χριστόδουλου) και εκεί τον γνώρισε ο κουνός της Λεμονιάς, ο οποίος και στάθηκε αίτια να παντρευτούν.

Αδέρφια του Χριστόδουλου ήταν ο Κωνσταντίνος ή Κατήγκου σύζυγος του Αναστάση Βογιατζή, της οποίας τα παιδιά σπούδασαν τη ζωγραφική, ή Καλλιόπη σύζυγος του Διαμάντη Διαμαντή και ή Φανή σύζυγος του Τάση Πάντου.

Παντρεύτηκε το 1880 με τη Μαρία, κόρη του Κων(ν)ου Μπέρσου.

Παιδιά δεν απέκτησαν και έτσι υιοθέτησε το γιό του αδελφού του Κωνσταντίνου, το Μηνά, τον οποίο και φρόντισε να μορφώσει με ιδιαίτερη επιμέλεια και μάλιστα τον έστειλε και στο εξωτερικό, αλλά ο Μηνάς πέθανε σέ ηλικία 22 χρόνων το 1911.

Ο Χριστόδουλος τα πρώτα γράμματα τα διδάχτηκε στη Νάουστα

Ο αγιογράφος Χριστόδουλος Ματθαίος (1859-1935)

Του Τάκη Μπάιτον

και στα 12 χρόνια του τον παίρνει ο πατέρας του στο Άγιο Όρος, όπου και φροντίζει να τον μορφώσει με ειδικούς δασκάλους, ενώ συγχρόνως τον γράφει στη σχολή ζωγραφικής. Το ταλέντο του Χριστόδουλου φάνηκε άμέσως από την μικρή του ηλικία. Αυτό και στάθηκε ή αίτια να γίνει γρήγορα γνωστός και τ' όνομά του να ξεπεράσει τα σύνορα του Άγιου Όρους.

Έζησε στο Άγιο Όρος 42 χρόνια και έμενε στις Καρυές, όπου είχε και το εργαστήριό του. Μετά το θάνατο του αδελφού του Κωνσταντίνου, ανούγει και δική του σχολή και παίρνει κοντά του τον άνεψιό του Δημήτριο, καθώς και τους δύο άλλους άνεψιούς του, Κωνσταντίνο και Γεώργιο Βογιατζή, στους οποίους παρέδινε και τ

διαίτερα μαθήματα στο εργαστήριό του. Ο Γεώργιος είχε ιδιαίτερο ταλέντο αλλά δυστυχώς δεν μπόρεσε να το αξιοποιήσει, γιατί πέθανε νέος. Ένα έργο του βρίσκεται στο μοναστήρι του Προδρόμου στη Νάουστα.

Ο Χριστόδουλος έρχόταν στη Νάουστα κάθε χρόνο για λίγες μέρες, ιδίως κατά τις γιορτές των Χριστουγέννων. Πάντα κατά τον έρχομό του, έφερνε εκτός από τα συνηθισμένα δώρα, δηλαδή (μεταξωτά, κομπολόγια κ.τ.λ.), και πορτοκάλια από τη Νότια Ελλάδα καθώς και μπύρο χαδιάρι, απ' τη Ρωσία.

Οι εικόνες που ζωγράφιζε του έδωσαν μεγάλα κέρδη και αυτό στάθηκε αίτια το 1909 να χτίσει το μεγάλο σπίτι που σώζεται μέχρι σήμερα και είναι ένα από τα ελάχιστα αρχοντικά της πόλης μας. Το 1911 χτίζε: το μύλο, δίπλα στο σπίτι, με την προοπτική να έργα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στούν σ' αὐτόν τὰ δύο του ἀνήφια ὁ Μηνᾶς καὶ ὁ Γιάννης. Αὐτὸς σκόπευε νὰ μείνει λίγα χρόνια ἀκόμα στὸ Ἅγιον Ὄρος μαζί μὲ τὸν Δημήτριο γιὰ νὰ συνεχίσει, τὴ ζωγραφική. Λόγω ἑμῶς τοῦ θανάτου τοῦ Μηνᾶ, ἐπίσπευσε γιὰ πολὺ τὴν ἐπιστροφή του στὴ Νάουσα. Ἰδιαίτερη ἐντύπωση ἔκανε τότε στὴν πόλη τὸ ἡλεκτρικὸ φῶς τὸ ὁποῖο ἔδινε μιὰ γεννήτρια πού ὑπῆρχε στὸ μύλο (ὁ πρῶτος κυλινδρόμυλος τὴν πόλη μας).

Στὸ ἔργο τοῦ Χριστόδουλου Ματθαίου κυριαρχοῦν ἡ ἀπαλότητα τῶν χρωμάτων καὶ ἡ ζωντάνια τῶν προσώπων. Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ χρησιμοποίησις

φύλλων χρυσοῦ μὲ τὰ ὁποῖα ἐντυνε τὰ περιθώρια τῆς εἰκόνας.

Εἰκόνες ζωγράφησε γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὴ Ρωσία. Εἰκόνες του στὴ Ρωσία θρίσκονται: στίς μεγαλύτερες Ἐκκλησίες τῆς Ὁδησσοῦ. Μάλιστα τὰ Ρωσικὰ μοναστήρια ἔστειλαν δῶρο στὴν τσαρίνα τῆς Ρωσίας τὴν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἓνα ἔργο στὸ ὁποῖο ὁ ζωγράφος ἔδωσε ἰδιαίτερη προσοχή. Παρόμοιο ἔργο ζωγράφησε καὶ γιὰ τὸ σπίτι του.

Πολλὲς παραγγελίες ἐπαίρνε ἀπὸ Ρώτους ἰδιῶτες, οἱ ὅποιοι πῆγαν νὰ προσκηνύσουν τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ ἐπιστρέφοντας εἰς ἑπαίρναν στὴν πατρίδα τους.

Γὰ νὰ μπορέσει ν' ἀνταποκριθεῖ στίς πολλὰ παραγγελίες πού ἐπαίρνε πῆρε σὰν βοηθὸν τὸν ἀνεψιὸ του Δημήτριο, πού εἶναι πατέρας τοῦ κ. Κων) του Ματθαίου, λιξίσταρχου τῆς πόλης μας. Συνέχιζε νὰ ζωγραφίζει μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του στὸ σπίτι του. Τὰ ἔργα του ποὺ θρίσκονται στὴν περιοχὴ μας εἶναι ἀπὸ τὰ τελευταῖα του.

Ὁ Ματθαῖος ζωγράφησε εἰκόνες γιὰ πολλὰ ἐξωκλήσια καὶ ἐκκλησίες τῆς Νάουσας, ὅπως τοῦ Ἁγίου Νικόλα, τοῦ Ἁγίου Σωτήρη καθὼς καὶ γιὰ τὴ Μεταμόρφωση, τὴ Βαγγελίστρα, τὸν Ἅη Γιώργη καὶ ἄλλες.

Σ' ὅλες τὶς ἐκκλησίες τῆς Νάουσας συνήθιζε νὰ διαρτίει ἀπὸ μιὰ εἰκόνα του. Εἰκόνες του ἐπίσης δώρησε στὸ Λάππειο Γυμνάσιο, καὶ στὸ εἰρηνοδικεῖο τῆς πόλης.

Τὸ τελευταῖο του ἔργο ἦταν τέσσερις εἰκόνες μεγάλες γιὰ τὸ Γυμνάσιο Βεροῖας, μετὰ ἀπὸ παραγγελία τοῦ ἐπισκόπου Πολύκαρπου.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Νάουσα εἰκόνες του ὑπάρχουν στὴ Θεσσαλονίκῃ στίς ἐκκλησίες τῆς Ἁγίας Σοφίας τῆς Ἀνάληψης καὶ τῆς Κόκκινης Ἐκκλησίας. Ἐπίσης στὴ Βέροια στὸν Ἅγιο Ἀντώνη, στὸ Πισσοδέρι, στὸ Βογατσικὸ καὶ ἄλλοι.

Ὁ Χριστόδουλος σὰν ἄνθρωπος ἦταν θαυμάσιος. Ἦταν ὑπόδειγμα καλοῦ οἰκογενειαρχοῦ, ἰὰ δὲ παιδὸς τὸν λάτρευαν κυριολεκτικὰ, τόσο πού τὸν φώναζαν ὁ «πάππος». Ἦταν πολὺ θρησκός καὶ ἐλεῆμων. Δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ ἀναφέρεται τ' ὄνομά του σὰν εὐεργέτη. Ἦταν φιλόπατρις καὶ ἔστειλε χρήματα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγώνα στὸ Κέντρο τῆς Νάουσας, γι' αὐτὸ καὶ ἡ φωτογραφία του ὑπάρχει «στὸ σπίτι» τοῦ Μακεδονομάχου στὴ Μητρόπολη. Πρόσεχε ἰδιαίτερα τὴν παιδεία καὶ βοηθοῦσε πολλὰ ὄρφανὰ νὰ μάθουν γράμματα. Στὸ Λάππειο ἔκτος ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ δώρησε καὶ τὴ μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, καθὼς καὶ πίνακες ἀνθρωπολογίας, ζωολογίας, γεωγραφίας, χάρτες, κ.λπ.

Στίς πεποιθήσεις του ἦταν δημοκρατικός. Τότε μάλιστα πού ἡ Νάουσα ἦταν βασιλική, αὐτὸς ἦταν Βενιζελικός. Διάβαζε πολλὰ βιβλία καὶ ἀπαραίτητως τὴν ἡμέ-

Τὸ περίφημο ὀρχοντικὸ τοῦ Χριστόδουλου στὴν ὁδὸ Σωφρονίου

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος

Ὁ Πρόδρομος

Ἡ Θεοτόκος

ρα δὺς ἐφημερίδες τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» καὶ τὴ «Νέα Ἀλήθεια».

Μετὰ ἀπὸ ζωὴ 76 χρόνων, μιὰ ζωὴ γεμάτη δημιουργία, ἀγώνα, καλωσύνη καὶ ἀγάπη πέθανε τὸ 1935. Τὴν κηδεία του τίμησε ὅλη ἡ Νάουσα καὶ φέτος ὁμόφωνα τὸ Δημοτικὸ συμβούλιον τῆς πόλεως μαῖς ἔδωσε σ' ἓνα δρόμο τὸ ὄνομά του.

Μένει τώρα νὰ εὐχηθοῦμε τῇ δημιουργίᾳ ἐνὸς σωτοῦ Μουσείου ὅ

που μέσα θὰ διαφυλαχθοῦν ὅλα τὰ σωζόμενα ἔργα τοῦ μεγάλου ἀγιογράφου.

Εὐχαριστοῦμε τὴν κ. Φανή Γουργουλιάτου, τὴ δ. Καίτη Ματθαίου καθὼς καὶ τὴν οἰκ. τοῦ Κωνσταντίνου Ματθαίου, ποὺ μὲ τόση προθυμία μᾶς ἔδωσαν τὸ πληροφορικὸ ὄλικὸ γιὰ τὴ συγγραφή τοῦ ἀρθροῦ μας.

ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΟΥ

Μέχρι τώρα γνωρίζαμε πώς ο Τσάμης Καρατάσος γεννήθηκε στο Διχαλεύρι, κοντά στη Νάουσα, το 1798, πώς διακρίθηκε πολεμώντας μαζί με τὸν πατέρα του, πώς υπηρέτησε τὸν ὀπισποστή: τοῦ Ὁθωνα καὶ ἦταν τὸ κεντρικὸ πρόσωπο στὰ «Μουσουρικά» καὶ ἀκόμη πὼς ὀργάνωσε τὸ 1854 τὴν ἐπανάσταση στὴ Χαλκιδική. Τέλος, γνωρίζαμε πὼς μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπανάστασος τὸ 1854 πῆγε στὴ Β. Ἰταλία καὶ ἀργότερα, τὸ 1861, πῆγε στὸ Βελιγράδι, ὅπου καὶ πέθανε.

Ἄν θελήσουμε νὰ ἐξετάσουμε περισσότερο τὸ χρονικὸ διάστημα 1854—1861, δηλ. ἀπὸ τότε ποὺ ἀπέτυχε ἡ ἐπανάστασις τῆς Χαλκιδικῆς μέχρι τὸ θάνατο τοῦ Τσάμη Καρατάσου στὸ Βελιγράδι, θὰ δοῦμε πὼς ὁ Ἰωάννης Πετρώφ ἀναφέρει: ὅτι ὁ Τσάμης Καρατάσος πῆγε στὴν Αἴγυπτο καὶ ἐπέστρεψε ἀπὸ ἐκεῖ τὸ 1858. Κατόπιν ὁ Μ. Σ. Καραμάρκοβιτς ἀναφέρει ὅτι ὁ Τσάμης Καρατάσος πῆγε στὴ Β. Ἰταλία, στὸ Μυροσθούριο, στὴ Μακεδονία, στὴ Θεσσαλία, στὴν Ἀλβανία καὶ στὴ Βουλγαρία. Συνεχίζοντας ὁ Ἰωάννης Πετρώφ μας πληροφορεῖ ὅτι ὁ Τσάμης Καρατάσος πῆγε ἀπὸ τὴν Ἰταλία στὴ Γαλλία καὶ στὴν Ἀγγλία «... ὡς ἀπόστολος τῶν ὑποδουλωμένων λαῶν τῆς Τουρκίας...» καὶ ὅτι πῆγε στὸ Βελιγράδι: ἀπὸ πέρασε ἀπὸ τὴν Ὁδησσό. Στὸ Βελιγράδι πέθανε ὁ Τσάμης Καρατάσος στὴς 20 Ὀκτωβρίου 1861, ἐνῶ εἶχε φθάσει ἐκεῖ «... πρὶν εἶχαι ἡμερῶν...» δηλ. στὰ τέλη Σεπτεμβρίου τοῦ 1861.

Ἐνα ἔγγραφο ποὺ ὠρῆκαμε τὸ Μάιο τοῦ 1979 στὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς τῆς Ρωσίας (Μόσχα) ἀναφέρεται σὲ ἐπαναστατικές ἐνέργειες τοῦ Τσάμη Καρατάσου ἕνα χρόνο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του, τὸ 1860. Μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἐρχεται, σὲ φῶς τῆς δημοσιότητας ἀγνωστὴ μέχρι τώρα πτυχὴ ἐπαναστατικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ ἡρωικοῦ Ναουσαίου ὀπλαρχηγού.

Τὸ περιεχόμενο τοῦ ἔγγραφου ἀποτελεσε τὴν κεντρικὴ ἰδέα ἀνακινώσεως, τὴν ὁποία κάναμε στὸ Βελιγράδι, στὰ γαλλικά, στὸ Β'

Ἑλληνοσερβικὸ Συμπόσιο, μὲ θέμα: «Συνεργασία Ἑλλήνων καὶ Σέρβων, 1830—1908» (23 - 26 Μαΐου 1980). Τὸ συμπόσιο διοργανώθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἰῶνα σὲ συνεργασία μὲ τὸ Βαλκανιολογικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Ἀκαδημίας Ἑπιστημῶν καὶ Τεχνῶν τῆς Σερβίας.

Τοῦ Κωνστ. Κ. Παπουλίδη Ἑπιστημ. Συνεργάτη τοῦ ΙΜΧΑ

Τὸ ἔγγραφο εἶναι γραμμένο στὰ γαλλικά. Προέρχεται ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου τὸ 1860 ὑπῆρξε τὸ ὑποπρόξενο τῆς Ρωσίας καὶ στάλθηκε στὴν Πετρούπολη, στὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας, στὸ τμήμα Ἀσιατικῶν ὑποθέσεων. Ἐμεῖς δέβαινα χρησιμοποίησαμε τὸ ἀντίγραφο. Σήμερα τὸ ἔγγραφο αὐτὸ βρίσκεται στὰ Ἀρχεῖα Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς τῆς Ρωσίας (Μόσχα). Συντάκτης τοῦ ἔγγραφου εἶναι ὁ τότε Σύμβουλος (τοῦ Ρωσικοῦ) Κράτους καὶ Πρόξενος Ἀγγελοῦ Μουστοξύδη.

Εἶναι φτωχὲς οἱ πληροφορίες μας γιὰ τὸν Ἀγγελο Μουστοξύδη. Ἀνῆκε στὴ γνωστὴ κερκυραϊκὴ οἰκογένεια καὶ ἦταν ἐξάδελφος τοῦ Ἀνδρέα Μουστοξύδη. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁδησσὸς Β. Γκρυγκόροβιτς (1815—1876) ἀναφέρει ὅτι τὸ 1844 πῆρε ὁ ἴδιος συστατικὸ γράμμα γιὰ τὸ Πρωτάτο τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀπὸ τὸν πρόξενον τῆς Ρωσίας στὴ Θεσσαλονίκη Μουστοξύδη καὶ ὁ νεώτερος διογράφος τοῦ Ἀνδρέα Μουστοξύδη, ὁ Εὐάγγελος Ἰακ. Μανῆς ἀναφέρει πὼς ὁ Ἀγγελος Μουστοξύδης «προσθίγηκε πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἔθνος».

Ὁ Ἀγγελος Μουστοξύδης πληροφρεῖ μὲ ἐμπιστευτικὸ ἔγγραφο τὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη) γιὰ τὸν Τσάμη Καρατάσο. Στὴν ἀρχὴ θεωρεῖ σκόπιμο νὰ ἐκθέσει πρὸς ἐνέργειαν τοῦ Τσάμη Καρατάσου τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1854 καὶ τὴν ἀποτυχία τῆς. Τὸ 1959 ὁ Τσάμης Καρατάσος πῆγε στὴ Β. Ἰταλία. Λίγο πρὶν ἀπὸ εἰς γιορτὰς τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1860 ἐστείλε ἀ-

ποῖον γνωστὸ του νὰ συναντήσει: τὸν πρόξενον τῆς Ρωσίας στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀπὸ τὸ πρόσωπο αὐτοῦ ὁ πρόξενος ἔμαθε πὼς ὁ Τσάμης Καρατάσος ἤθελε νὰ ὀργανώσει ἐπανάστασι στὴ Θεσσαλονίκη ἐναντίον τῶν Τούρκων, μὲ σκοπὸ, εἰς ἄλλας Ρήγας Φεραίος, τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Χριστιανῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ μὲ τὴ βοήθεια τῆς Ρωσίας. Ὁ πρόξενος δὲ συμφώνησε, γιατί στὴ Θεσσαλονίκη ὅπου οἱ ξένοι ζοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸ ἀγρυπνο μάτι τοῦ πασά, κάθε ὑποτιμὴ κίνησις θὰ εἶχε ἄσχημα ἀποτελέσματα. Τέλος, εἰς καὶ φάνηκε πὼς ὁ συνεργάτης τοῦ Τσάμη Καρατάσου πείστηκε ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ προξένου τῆς Ρωσίας στὴ Θεσσαλονίκη, ὥστε ἀρνήσε νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι: ἢ ἀπεθυνοῖτο μὲ ἔγγραφο στὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη).

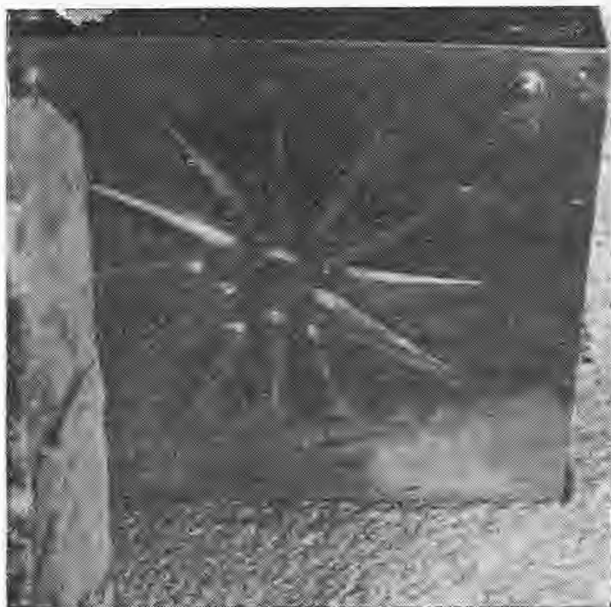
Νομίζουμε ὅτι μπορούμε νὰ συμειώσουμε συμπερασματικὰ πὼς τὸ ἔγγραφο τοῦ πρόξενου τῆς Ρωσίας στὴ Θεσσαλονίκη Ἀγγελοῦ Μουστοξύδη ἀπὸ τὸ 1860 ὅπου ἀναφέρεται: ὅτι ὁ Τσάμης Καρατάσος ἦθελε «...τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Χριστιανῶν τῆς Τουρκίας...» ἐπιδεδομένην τὰ ὅσα ἀργότερα ὁ Σέρβος καθηγητὴς Καραμάρκοβιτς ἔγραψε (στὰ ἑλληνικά, στὰ σερβοκροατικά καὶ στὰ βουλγαρικά) γιὰ τὸν ἡρωικὸ Ναουσαῖο: ὅτι «... εἶχε κοινὸν σκοπὸν καὶ διὰ τὰς τρεῖς: ἀδελφότητας...», δηλ. τὴν ἑλληνικὴν, τὴν σερβικὴν καὶ τὴν βουλγαρικὴν.

Δέβαινα, πρέπει νὰ δοῦμε καὶ νὰ ἐξετάσουμε τὸν Ἀγγελο Μουστοξύδη στὸ περιβάλλον του (πρόξενος τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κάτοικος τῆς Θεσσαλονικῆς). Πρέπει νὰ δοῦμε ἀκόμη καὶ τὸν Τσάμη Καρατάσο, ὅπως τὸν Ρήγα Φεραῖο, στὸ δικὸ του περιβάλλον καὶ στὴ προσπάθειά του γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Ὁ Τσάμης Καρατάσος ἐνεργεῖται ὅπως καὶ ὁ συμπατριώτης του Λεωνίδας Βουλγαρὴς καὶ ὁ Ἰταλὸς Μ. Α. Κανίνι. Τέλος, τὸ ἔγγραφο τοῦ Μουστοξύδη δὲν ἐκπροσωπεῖ τίς ἀπόψεις τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας ἀλλὰ τὴν τοποθέτησι τοῦ προξένου τῆς στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1860.

Τό Μακεδονικό «έπίσημο»

Στο τελευταίο Λαογραφικό συνέδριο που έγινε στα Γιάννενα ο Γενικός Έπαθωρητής Μέσης Εκπαίδευσης κ. Αχιλλέας Λαζάρου, παράλληλα με τη δική του ανακοίνωση, είχε την καλωσύνη να θέσει υπ' όψη του συνεδρίου τη θέση μου για τη στολή της Ναουσαίας και του «έπισήμου της» και να καταθέσει σχετικό σημείωμά μου.

Σήμερα θα ήθελα να σταθώ λιγάκι πιο πλατιά πάνω σ' αυτή μου την ανακοίνωση για να γραφτεί και να μείνει στο δικό μας περιοδικό, τη «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» όπου μπορεί να συνεχισθεί η συζήτηση.

Η Κιβωτόσκημος λάρνακα που βρέθηκε στη Βεργίνα. Το άστέρι, σύμβολο της Μακεδονικής δυναστείας, κοσμεί την έμφάνειά του.

Η στολή της Ναουσαίας δεν είναι καθόλου εύκολόφορετη στολή. Αυτό το ξέρουν οι παλιές οι Ναουσαίες, όπως και οι κοπέλλες του ΠΥΡΣΟΥ και του Λυκείου Έλληνίδων που ντύνονται στα χορευτικά μας συγκροτήματα τη Ναουσαϊκή φορεσιά.

Πόσες φορές δεν ακούγεται επιτακτική ή φωνή του υπεύθυνου: «Επί τέλους τελειώνετε, κοπέλλες, βγαίνουμε!». Είναι βέβαια κι η γυναικεία φιλαρέσκεια και τα θαψίματα, που φυσικά δεν έλλειπαν και παλιά. Όμως είναι βασικά οι δυσκολίες της στολής. Τη στολή της Ναουσαίας ή τη ντύνεται ή γυναίκα σωστά ή βγαίνει καρναβάλι για να πέσουν πάνω της μύδροι οι αυστηρές κρίσεις των παλιών γυναικών και ν' ακουστούν βαρείς χαρακτηρισμοί.

Είναι έξω από κάθε άμφισβήτηση ότι η στολή της Ναουσαίας έχει ένα τυπικό που δεν άλλαξε και δεν ήταν δυνατό ν' αλλάξει με τον τρόπο που ήταν θεμελιωμένη ή παράδοση στη Νάουσα μέχρι τα τελευταία χρόνια.

Η παλιά μου μαθήτρια, δασκάλα, νηπιαγωγός και τελειόφοιτη της Άγγλικής φιλολογίας σήμερα, Κατερίνα Μέσκου έχει κάνει μια δουλειά πάνω στη στολή της Ναουσαίας πολύ καλή. Περιέχεται στη θραυμένη από το Ίδρυμα «Βασιλεύς Παύλος» εργασία της και νομίζω πως με κάποια ανάπλαση μπορεί και πρέπει να δοθεί στη δημοσιότητα μέσω του περιοδικού μας.

Του Έμμανουήλ Βαλσαμίδη

Γυμνασιάρχη

Έχει λοιπόν ένα τυπικό ή στολή της Ναουσαίας. Ένα τυπικό που δεν άλλαξε. Ένα τυπικό δεμένο με την παράδοση. ΠΟΣΟ ΟΜΩΣ ΠΑΛΙΑ είναι ή στολή της Ναουσαίας; Από που κρατάει ή... σκούφια της;

Κάτω από τη Νάουσα, ανάμεσα στους τόσους γνωστούς και άγνωστους τάφους, υπάρχει ο θαυμάσιος τάφος του ΛΥΣΩΝΟΣ και ΚΑΛΛΙΚΛΕΟΥΣ, τάφος οικογενειακός με ενδιαφέρον ... θαμένο, μια και μένει αδημοσίευτος.

Το ναουσαϊκό «τσιπούκι»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροίας

Ἡ ἐπαιρικὴ ἀσπίδα τοῦ τάφου τοῦ Λύσωνα καὶ Καλλι-
κλέους. (Ἡ φωτογραφία ἀπὸ τὸ βιβλίο «Φίλιππος βασιλεὺς
Μακεδόνων» τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν)

Ὡστόσο στὸν τάφο ὑπάρχει δυνατότητα νὰ κατεβεῖ ὁ ἐπακείμενος καὶ νὰ ζήσει στὴν τελευταία οἰκογενειακὴ κατοικία τοῦ Λύσωνα τὰ ἔθνη, τὰ ἔθνη, τὴν ἀγάπη τῶν Μακεδόνων γιὰ τὴν πάνω ζωή, τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους, τὰ κατορθώματά τους, τὴν περιφάνειά τους γιὰ τὴν κατ'ὀνομασίαν τους.

Οἱ Μακεδόνες εἶναι Ἀργεάτες, εἶναι Τιμεινίδες, εἶναι Ἡρακλειδεῖς, εἶναι γόνοι τοῦ Μακεδόνα, γιοῦ τοῦ ἐπώνυμου ἥρωα Δία. Σφραγίδα - μαρτυριὰ τῆς πίστεως τους τὸ «ἐπίσημο», τὸ Μακεδονικὸ ἀστέρι ποὺ φιγουράρει στὴν Μακεδονικὴ «Ἐταιρικὴ ἀσπίδα».

Εἶναι ἀστέρι ἢ ἥλιος τὸ Μακεδονικὸ «ἐπίσημο»; Ὑπάρχει διάσταση γνωριμῶν ἀνάμεσα σὲ ἀρχαιολόγους καὶ λαογράφους. Ὁ Ἡρόδοτος μᾶς περιώζει τὸν μῦθο γιὰ τὸ «εἶδωλο» τοῦ ἡλίου ποὺ πῆρε στὸν «κόρφο» τοῦ ὀ μικροῦ Τιμεινίδης φεύγοντας μὲ τ' ἀδελφία του ἀπὸ τὴν ἄνω Μακεδονία. Μικροὶ κι ἐμεῖς στὸν μαχαλὰ κάναμε τὸ «κούρι - κούρι, τρεῖς φορές, πρῶτος!».

Δὲν ξεύρω ἂν διευκολύνω τὰ πράγματα ἢ θὰ τὰ μπερδέψω, πάντως σιὸ Βέλγιο εἶχα τὴν τύχη νὰ δῶ στὸ Γαλλόφωνο περιοδικὸ «Ἀρχαιολογία» μιὰ παράσταση σὲ Συριακὸ λατρευτικὸ ἀνάγλυφο ἡλίου καὶ ἀστρῶν. Ἡ παράσταση τοῦ ἀστρῶν εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Κι' εἶναι, τ' ἀστέρι, τὸ γνωστὸ Μακεδονικὸ «ἐπίσημο» τῆς ἀσπίδας τοῦ τάφου τοῦ Λύσωνα, τὸ ἴδιο ποὺ βρέθηκε νὰ στεφανιώνει ἀνάγλυφο τῆς χρυσῆς λάρνακας τοῦ βασιλικοῦ τάφου τῆς Βεργίνας ποὺ ἀνέσκαψε ὁ Μανώλης Ἀνδρόνικος.

Ἡλιος ὅμως ἢ ἀστέρι ἢς μείνει νὰ τὸ ξεδιαλύνουν οἱ εἰδικοί. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ὅτι τὸ ἀστέρι αὐτό, τὸ Μακεδονικὸ, ἦταν τὸ «ἐπίσημο» τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τὰ πινάραια χρόνια, τῶν Μακεδόνων ποὺ ἔλκουν τὴν καταγωγή τους ἀπὸ ἐπίσημες βασιλικές Μακεδονικές γενιές.

Γόνοι καὶ εὐθεία αὐτῶν τῶν Μακεδόνων εἶναι κι οἱ Μακεδόνες κάτοικοι τῆς Νάουσας. Ἱστορικά, γλωσσολογικά, γεωγραφικά ἡ θέση εἶναι ἀδιαφιλονίκητη. Ἔρχεται τώρα κι ἡ μαρτυρία ἢ λαογραφικὴ.

Πίστη μου ἀπὸ παλιὰ ἀποτελοῦσε τὸ γεγονός ὅτι τοὺς ἀρχαίους τοὺς ἔχουμε στὸ πετσί μας. Ἡ ζωὴ τους χρωματίζει τὴ ζωὴ μας. Κι ἡ γῆ μας, αὐτὴ ποὺ πατάμε, αὐτὴ ποὺ σκάβουμε εἶναι ἡ γῆ ποὺ μᾶς δίνει μέ τοὺς πατέρες μας.

Μ' αὐτὴ τὴν πίστη τελειόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου ξεκίνησα ἕναν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀνασκαφὴ τῆς Πέλλας. Ἐκεῖνος ὁ ἀγώνας ποὺ κράτησε δύο ὁλόκληρα χρόνια, μ' ἔφερε καθηγητὴ στὰ Γιαννιτσά. Γιὰ τὸν πόλεμο χρειαζόμουν μετερίζι. Οἱ ὑπεύθυνοι τότε μὲ ἀποκάλεσαν θορυβοποιό. Δὲν ὑπάρχει, ἔλεγαν, δὲν ἔχει ἀπομείνει τίποτε στὴν Πέλλα ἀπὸ τὴ «Βιβλική» καταστροφὴ τῆς ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Ἐγὼ ὅμως ἔβλεπα! Καὶ δημοσίευσά συνέχεια, ὥσπου ἤρθε στὴν Πέλλα ὁ ἀγαπητός μας Φώτης Πέτσας. Εἶναι μιὰ ἱστορία...

Κι ἐδῶ στὴ Νάουσα ἢ Μακεδονίδα γῆ κρύβει πολλά. Πάρα πολλά. Μὰ κι ἡ ζωὴ τῶν Ναουσαίων εἶναι μιὰ παρουσία ἀρχαιοελληνικὴ.

Ἔκανα, κι εἶναι γνωστὸ, πολὺ ἀγώνα γιὰ νὰ πείσω τοὺς ντόπιους ταγούς τῆς παράδοσης ὅτι οἱ χοροὶ μας, τὰ ἔθνη μας δὲν κρατοῦν ἀπὸ τὴν Τουρκοκρατία. Εἶναι πάρα πολὺ παλιότερα. Κόντεψε νὰ μὲ «φᾶνε» οἱ καθ' ἑλὰ ἀγαπητοὶ καὶ φίλοι, γιατί ἡ Τουρκοκρατία φάνταζε στὴν σκέψη τους πρὸ παλιά κι ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα. Τὸ στοιχεῖο ὅμως εἶναι ἀψευδεῖς μάρτυρες τῶν λόγων μου.

Στὴ θαυμάσια περιγραφή τοῦ ὁράματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴν Τρωάδα ξεχωρίζει σὰν κάτι πολὺ ἐντυπωσιακὸ ὁ «ἀνὴρ Μακεδών». Δὲν ἔχουμε βέβαια περιγραφή τοῦ Μακεδόνα, δὲν ἔχουμε περιγραφή τῆς στολῆς του. Ἐχουμε ὅμως τὴ διάκριση τοῦ Μακεδόνα κι ἀκόμα ἔχουμε τὴν αἴσθησι ὅτι ὁ Παῦλος εἶδε ἀπέναντί του ἕναν ἄντρα ἐπιβλητικὸ, περήφανο. Αὐτὸ τὸ ἐπιβλητικὸ, ἢ ρωμαλεότητα, τὸ ἀγέροχο, τὸ περήφανο εἶναι χαρακτηριστικὸ τοῦ Μακεδόνα μέχρι σήμερα.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴ γενιὰ κατάγεται κι ὁ μεγάλος ἅγιος τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ ἅγιος Δημήτριος. Κι εἶναι ἄξιο προσοχῆς πὼς σὲ ψηφιδωτὸ τοῦ 5ου ἢ 6ου αἰῶνα, πάντως ψηφιδωτὸ προγενέστερο τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ ποὺ συνέβη τὸν 7ο αἰῶνα, ὁ «Ἅγιος φέρει στὸ στήθος του τὸ Μακεδονικὸ «ἐπίσημο» τὸ ἀστέρι τὸ Μακεδονικὸ. Τὸ ψηφιδωτὸ αὐτὸ σήμερα εἶναι τὸ μοναδικὸ ποὺ περιώζει τὴν... ταυτότητα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου.

Ὑπῆρχε ὅμως παλιότερα κι ἕνα δεύτερο

Τμήμα ψηφιδωτοῦ τοῦ 7ου αἰώνα πού σώζονταν στὸν Ἅ-
γιο Δημήτριο Θεσσαλονίκης μέχρι τὸ 1917. Στὸ κέντρο
ὁ Ἅγιος Δημήτριος φέρει σὲ στήθος του τὸ Μακεδο-
νικὸ «ἐπίσημο»

τοῦ 7ου αἰώνα πού ἄμως καταστράφηκε. Μόνο
ἡ ἐπιγραφή σώζεται στὴν κρύπτη τοῦ Ναοῦ.

Πῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ἀστέρι εἶναι γνωστό, Ἐ-
κεῖνο πού θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω εἶναι ὅτι στὴν
ἀρχαιότητα ἐμφανίζεται τὸ ἀστέρι μὲ τὶς μορ-
φές ὀκτακέραιο, ἑξακέραιο, ἑξακέραιο διπλό, ὀ-
κτακέραιο διπλό.

Ὅλες αὐτὲς οἱ μορφές τοῦ Μακεδονικοῦ
«ἐπίσημου» ἔχουν ἐπιζήσει στὴν Νάουσα μονα-
δικὸ φαινόμενο, καὶ στὴν πιὸ κατάλληλη θέση.
Πάνω στὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς πού περήφανη
καὶ καμαρωτὴ ἔφερε ἡ παλιὰ ἀρχόντισσα Να-
ουσαία.

Ἄν μπορούσαμε νὰ ντύσουμε τὶς σημερι-
νὲς Ναουσαῖες ὅπως πρὶν λίγες δεκαετίες ντύ-
νονταν οἱ μανάδες κι οἱ γιαγίες τους, μὲ τὸ τε-
πελούκι μὲ τὸ Μακεδονικὸ «ἐπίσημο», μὲ τὴ μέ-
ση δεμένη ψηλὰ στὴ βάση τοῦ κόρφου, μὲ τὴν
ἔνταση στὴ μέση καὶ τὸ φόρεμα τὸ πολυπτυχο
μὲ τὶς πλατιὲς αὐλακώσεις καὶ τὶς ὀξείες ἀκμὲς
πού ἔφτανε μέχρι τὸ ἔδαφος, θὰ εἶχαμε μιὰ φαν-
ταστικὴ εἰκόνα.

Μὲ τὸ καμαρωτό, ἀργό, περήφανο ἐκεῖνο
περπάτημα δὲ θάχαμε μπροστὴ μας γυναῖκες,
μὰ Δωρικές κολῶνες νὰ πορεύονται τὸν ἀτέλει-
ωτο δρόμο τῆς φυλῆς.

Σημ. Χάρη χρωσιῶ καὶ στὸν παλιό μου μα-
θητή, σήμερα Φιλόλογο καθηγητή, Κώστα Σπο-
ρέλα γιὰ μιὰ σχετικὴ συζήτηση.

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΚΔΡΟΜΗ

Φεύγοντας ὁ ἀγέρας μύριζε
θυμάρι καὶ βροχή,
Χρώματα σπάνια γιὰ τὰ μέρη μας.
ἀγκάλιαζαν τὴ μακρινὴ γραμμὴ τοῦ ὀρίζοντα.
Μείναμε τόσο λίγο
μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο

ΑΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΤΟΣ ΠΟΘΟΣ

Μιλώντας συχνὰ γιὰ ἕναν κόσμο,
πού γνώρισε σὲ πολυήμερα ταξίδια στοχασμῶν,
λιμάνια πόνων, μορφῶν ἀνθρώπων καὶ
χαρακτήρων πού ἔπλασε,
ἔμεινε ἔξω ἀπ' τὴ γιορτὴ μας.
Τώρα μοιάζουν γιορτὲς τοῦ Διονύσου
οἱ γυμνὲς καὶ πολύμορφες στιγμές
μιὰ ἔπλασε.
Ἀνοίγοντας ἄλλα ἐπίπεδα ἢ εὐτυχία
πῆρε μορφὴ γκόλφ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

- Οἱ στήλες τῆς ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ εἶναι στὴν διάθε-
ση ὅλων τῶν Ναουσαίων καὶ τῶν φίλων τοῦ
περιοδικοῦ.
- ὅλες οἱ ργασίες πού στέλνονται γιὰ δημοσίευ-
ση πρέπει νὰ εἶναι σύντομες (μέχρι 6 σελί-
δες γραφομηχανῆς) ἀραιογραμμένες καὶ νὰ
μὴν ἔχουν δημοσιευθεῖ σὲ ἄλλο περιοδικὸ ἢ
ἐφημερίδα.
- παράκληση οἱ ἐργασίες νὰ γράφονται στὴ δη-
μοτικὴ
- Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δὲν φέρει καμία εὐθὴνη γιὰ
τὶς ἐκφραζόμενες γνώμες τῶν συνεργατῶν
τῆς.
- Ἔργασίες εἴτε δημοσιευθοῦν εἴτε ὄχι δὲν ἐπι-
στρέφονται

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Ὁ Κανονισμός τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος Ναούσης

Ἀπὸ τοῦ πεῦχος αὐτὸ ἡ «Ναούσις» ἀποκρίζει τῇ δημοσίευσί τῶν Κανονισμῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος Ναούσης. Ὁ Κανονισμὸς παρουσιάζει διπλὸ ἐνδιαιφρόν· ἀπὸ τῆς μὲν ὁδὸς μὲν καθαρῇ εἰκόνα τῆς κοινοτικῆς ὁργάνωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ σπαιχείου τῆς περὶ τῆς λίγῃ πρὶν ἀπὸ τῆν ἀπελευθέρωσιν τοῦ καὶ ἀπὸ τῆν Ἑλλην συνδέσσει μετὰ τῆ ὁρῶσιν τοῦ «παύπουλου». Ὅπως μάλιστα γράψαμε στὸ προηγούμενον πεῦχος ὁ Κανονισμὸς προέρχεται ἀπὸ τῆν ἀναθεώρησιν τοῦ παλαιοῦ Κανονισμοῦ, ὡς περὶ ἀπὸ πρῶτον τοῦ ἔκαστον αἱ ἀντίτοιχοι τοῦ «παύπουλου» καὶ τῆν ὁποῖα ἀποδέσσει ὁ Μητροπολίτης Βέροιας καὶ Ναούσης Καλλίνικος.

Δυστυχῶς ἡ Ἑλληνική κόμῃ δὲ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ παρουσιάσωμεν σ' ἓνα πεῦχος τὸ ἔξαίρετον αὐτὸ κείμενον. Ἐπὶ τῆς πηγαίωσιν, ἀντὶ τοῦ πηγαίωσιν σχολιασμοῦ, νὰ ἐπαινεύωμεν μὲν γινώσκῃ τοῦ ἐκτίμησιν, ποῦ θὰ περὶ τῆς τὸ κείμενον μᾶλλον σὺν ὁρῶσιν ἱστορικὰ καὶ κοινωνικὰ περὶ τῆς ἐποχῆς. Αὐτὸ ὅμως θὰ γίνῃ μετὰ τῆν ἀναθεώρησιν τῆς δημοσίευσιν τοῦ.

Ὁ κανονισμὸς θέλει τὸ πρῶτον τῆς δημοσίευσιν ὡς περὶ ἀπὸ τῆν πηγαίωσιν πηγαίωσιν τοῦ ἀπὸ τὸν κ. Σαῦν Δόδη, τὸν ὁποῖον εὐχαριστοῦμε θερμὰ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

Ἄρθρον 1ον

Τῆν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Κοινότητα Ναούσης ἀποτελοῦσι πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ, ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως ἀγιάζόμενοι καὶ ἀναγνωρίζοντες ὡς ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἀρχὴν τὸν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διοριζόμενον κατὰ καιροὺς Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας Βεροίας καὶ Ναούσης καὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Ἄρθρον 2ον

Τῆς Κοινότητος πνευματικὸς ἀρχὴν εἶναι ὁ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτης Βεροίας καὶ Ναούσης οὗτος δυνάμει τοῦ ὑπὸ τῆς Μητρὸς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διδομένου αὐτῷ ἀξιώματος καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως κεχορηγημένου ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου εἶναι ὁ ἀνώτατος ἐπόπτης τῆς Κοινότητος καὶ αὐτοδικαίως πρόεδρος ὅλων τῶν σωματείων αὐτῆς, ἢ τοῦ Ἀντιπροσωπείας Δημογεροντίας. Ἐφορείας τῶν σχολῶν, ἐπιτρόπων ἐκκλησιῶν, φιλανθρωπικῶν καὶ φιλεκπαιδευτικῶν σωματείων καὶ πάσης ἄλλῃς ἐκκλησιαστικῆς ἢ κοινοτικῆς Ἀρχῆς καὶ ἀντιπροσωπείας. Τὸν Μητροπολίτην ἀπὸντα ἢ κωλύμενον ἀναπληροῖ κληρικὸς ἐπίτροπος ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενος.

Ἄρθρον 3ον

Ἡ Ἑλληνική Ὁρθόδοξος Κοινότης Ναούσης κέκτηται:

1.— Πάσας τὰς ἐπ' ὀνόματι τῶν ὀρθοδόξων κατοικῶν Ναούσης ὑπαρχούσας ἱεράς ἐκκλησίας: ἐνοριακὰς ἢ τοῖς Θεῖας Μεταμορφώσεως, τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

2.— Τὸ τῆς Κοινότητος ἐνοριακὸν Μοναστήριον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Παναγιουπύλας).

3.— Τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως ἐνοριακὰ παρεκκλήσια τοῦ Μεγάλου Προδρόμου, τοῦ Μικροῦ Προδρόμου καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς.

Τοῦ Χρήστου Μουχάγιερ

4.— Τὴν ἐν τῇ νεκροταφείῳ τῆς ἐνορίας τῆς Μεταμορφώσεως ἐκκλησίαν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

5.— Τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως προσκυνήματα: ἢ τοῖς Ἀγίαις Τριάδος, τῆς Παναγίας σὺν Γκέγκα, τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς τῶν Ταξιαρχῶν.

6.— Τὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως παρεκκλήσια καὶ προσκυνήματα: τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τῆς Θεῖας Μεταμορφώσεως (Ἀγίου Σωτήρος), τοῦ Ἀγίου Νικολάου παρὰ τὰς πηγὰς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ πρὸς Δυσίαν τῆς πόλεως, τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ πρὸς Βορ. τῆς πόλεως τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου μετὰ τῶν ἀνηκόντων ἐν ἐκαστῇ τῶν ἀνωτέρω προσκυνημάτων, παρεκκλησιῶν καὶ ἱερῶν ἐκκλησιῶν, περὶ τῶν, δασῶν καὶ κτημάτων καὶ πᾶν ὅτι ἄλλο ἐν τῇ μέλλοντι ἤθελεν ἀνεγερθῇ ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοινότητος ἀπαγορευομένης ἀπολύτως τῆς ἀναγέρσεως ἰδιωτικῶν ἐκκλησιῶν οἰκῶν.

7.— Πάντα τὰ Ἑλληνικὰ Ἐκπαιδευτήρια τῶν ἀρρένων κείμενα ἐν τῇ περιβάλλῃ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τῶν θηλέων κείμενα ἐν τῇ περιβάλλῃ τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Μεταμορφώσεως.

8.— Τὴν ἐν τῇ περιβάλλῃ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ νῦν ἀνεγειρομένην Σχολὴν τῶν ἀρρένων καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐν τῇ μέλλοντι ἰδρυθησομένην.

9.— Τὰ Νεκροταφεῖα τῆς Μεταμορφώσεως τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ, καὶ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἐν ᾧ κυβερνητικὴ ἀξίωσι δὲν ἐπιτρέπεται τοῦ λοιποῦ νὰ ἐνταφιάζωνται.

10.— Τὸ ἐν τῇ περιβάλλῃ τῶν Ταξιαρχῶν Νοσοκομεῖον.

11.— Τὸ Μητροπολιτικὸν οἶκημα κείμενον ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῆς Μεταμορφώσεως.

12.— Καὶ ἐν γένει πάντα τὰ κτήματα ὧν ἡ λεπτομερὴς καταγραφὴ ὑπάρχει ἐν τῇ κοινοτικῇ Κτηματολογίᾳ.

Ἄρθρον 4ον

Ἡ Ἑλληνική Ὁρθόδοξος Κοινότης Ναούσης διοικεῖ τὰ κατ' αὐτὴν κοινοτικά, ἐκπαιδευτικά,

ἐκκλησιαστικὰ καὶ μοναστηριακὰ πράγματα διὰ τῶν ἐπομένων Ἀρχῶν:

Α.)—Διὰ τῆς δεκαεξαμελοῦς ἐκλογικῆς Ἀντιπροσωπείας τῶν τεσσάρων ἐνοριῶν.

Β.)—Διὰ τῆς Δημογεροντίας.

Γ.)—Διὰ τῆς Ἐφορείας τῶν σχολῶν.

Δ.)—Διὰ τῶν ἐπιτρόπων τῶν τεσσάρων ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν.

Ε.)—Διὰ τῶν ἐπιτρόπων τῶν ἱερῶν Μονῶν, παρεκκλησιῶν καὶ πορφυρημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δικαίων καὶ προνομίων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθεστώτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνωδῶ ταῖς σχετικαῖς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΑΚΩΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ

* Ἀρθρον 5ον

Ἐνοριακοὶ ἐκλογικοὶ κατάλογοι λέγονται τὰ βιβλία, ἐν οἷς ὑπάρχουσι καταγεγραμμένοι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ οἱ ἀποτελοῦντες ἐκάστην ἐνορίαν, οἱ ἔχοντες τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 12 προσόντα καὶ μὴ στερούμενοι τῶν ἐκλογικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.

* Ἀρθρον 6ον

Οἱ ἐκλογικοὶ κατάλογοι καταστρώνονται εἰς διπλοῦν ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐξ ἑνὸς ἱερέως, τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἑνὸς ἐνορίτου καὶ ἐκλεγομένης ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἀντιπροσωπείας.

* Ἀρθρον 7ον

Αἱ πρὸς κατάρτισιν τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων ἐπιτροπαί, ἀφ' οὗ λάβωσι τὰ πιπτάκια τοῦ διορισμοῦ των, ὀφείλουσι νὰ καταστρώσωσιν ἐν τὸς δέκα πέντε τὸ πολὺ ἡμερῶν τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους καταγράφουσαι ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν ἐκόντων τὰ προσόντα τὰ ὑπὸ τοῦ 12 ἁρθρου τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ διαγορευόμενα, οὓς παραδίδουσι τῇ Διαρκεῖ Ἀντιπροσωπείᾳ, ἣτις διορθώσασα αὐτοὺς συμφώνως πρὸς τὰ ἅρθρα 12, 13, 14 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀναρτᾷ διὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἕκαστον εἰς τὸν νάρθηκα τῆς οἰκείας ἐνοριακῆς ἐκκλησίας.

* Ἀρθρον 8ον

Ἐνστάσεις κατὰ τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων δύνανται νὰ ὑποβάλλωσιν ἐγγράφως τῇ Διαρκεῖ Ἀντιπροσωπείᾳ οἱ ἔχοντες δικαίωμα ἐκλογέως ἢ ἐκλεξίμου εἴτε ἐπὶ παραλείψει ἐγγραφῆς ἐν τοῖς καταλόγοις, εἴτε ἐπὶ ἐγγραφῆς τινος μὴ ἔχοντος τὰ προσόντα ἐπὶ τούτῳ δέον νὰ πεισάγωσι καὶ τὰ σχετικὰ ἀποδεικτικά μέσα.

* Ἀρθρον 9ον

Αἱ ἐνστάσεις ὑποβάλλονται ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀναρτίσεως τῶν καταλόγων εἰς τὸν νάρθηκα.

* Ἀρθρον 10ον

Ἡ Διαρκὴς Ἀντιπροσωπεία συνερχομένη κατὰ πιν ἐντὸς πέντε ἡμερῶν καὶ μελετήσασα τὰς ὑποβληθείσας ἐνστάσεις ἢ διορθοῖ τοὺς καταλόγους καταγράφουσα καὶ τοὺς δικαίως ἐνστάσεις ὑποβαλόντας ἢ ἀπορρίπτει τὰς μὴ δικαίας. Ἐν ἁμφοτέρας δέ ταῖς περιπτώσεσιν ἀποφαίνεται ὀριστικῶς καὶ ἀνεκκλητήτως.

* Ἀρθρον 11ον

Τῶν οὕτως καταστρωθέντων καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπικυρωθέντων καὶ σφραγισθέντων ἐκλογικῶν καταλόγων τὸ ἐν ἀντίγραφον παραμένει ἐν τῇ Μητροπόλει τὸ δέ ἕτερον παραδίδεται τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἐκκλησιῶν. Ἰσχύουσι δέ οὗτοι ἐπὶ διετίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΛΕΞΙΜΩΝ

* Ἀρθρον 12ον

Δικαίωμα ἐκλογέως ἔχει πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανὸς κεκτημένος τὰ ἐπόμενα προσόντα: 1) ἔχων συμπληρωμένον τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· 2) ὑπάρχων μονίμως ἐγκατεστημένος ἐν τῇ πόλει ἀπὸ τριῶν τοῦλάχιστον ἐτῶν.

* Ἀρθρον 13ον

Δικαίωμα ἐκλεξίμου ἔχει πᾶς ὁ ἔχων τὰ προσόντα τοῦ προηγουμένου ἁρθρου καὶ συμπληρώσας τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

* Ἀρθρον 14ον

Στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλογέως ὡς καὶ τοῦ ἐκλεξίμου οἱ ἐξῆς:

1) Οἱ παρανόμως συνεζευγμένοι καὶ ἐν γένει οἱ ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτίμια εὐρισκόμενοι.

1) Οἱ κηρυχθέντες ἐκπιπτοὶ τῶν ἀστικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ μὴ πῶ ἀποκατασταθέντες.

3) Οἱ κηρυχθέντες εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ μὴτε δικαστικῶς μὴτε ἐξωδίκως συμβιβασθέντες.

4) Πάντες οἱ ἐστερημένοι τῆς ἐλευθέρως διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν ἢ ὑπὸ ἀπαγόρευσιν εὐρισκόμενοι.

5) Οἱ δι' ἀποφάσεως τῆς Δημογεροντίας κηρυχθέντες καταχραστὰ ἐκκλησιαστικῶν ἢ κοινοτικῶν χρημάτων καὶ κτημάτων.

6) Οἱ διαχειρισθέντες ταμεῖα ναῶν, σχολῶν ἢ ἄλλων ἀγαθοεργῶν σωματείων καὶ μὴ δόντες λόγον τῆς διαχειρίσεως.

7) Οἱ ἀρνούμενοι νὰ δώσωσι λόγον τῆς παρ' αὐτῶν γενομένης διαχειρίσεως κοινοτικῆς περιουσίας, καθὼς καὶ οἱ ὀφείλοντες καθ' οἷον δέησιον τρόπον κτήματα ἢ κτήματα ἐκκλησιαστικὰ καὶ δυστροποῦντες ἢ ἀρνούμενοι τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ σὺν ἐπόμενον τεύχος

Ἡ ἐμπορικοποίηση τῶν Ἀνθρώπων σχέσεων καὶ ἀναγκῶν καὶ τὸ πιστεῦμα τῶν Καρχηδονίων

Τὸ φαινόμενο τῆς ἐμπορικοποίησης τῶν ἀνθρώπων σχέσεων καὶ ἀναγκῶν εἶναι ἀπόρροια καὶ συνέπεια τῆς ἐντονῆς τάσης πού παρατηρεῖται σήμερα στοὺς ἀνθρώπους τῶν Βιομηχανικῶν Κοινωνιῶν καὶ τῆς ἀπληστίας πρὸς τὴν ὕλη. Ἡ ἐμπορικοποίηση τῶν ἀνθρώπων ἀναγκῶν εἶναι ἓνα κοινωνικὸ φαινόμενο μὲ σοβαρότατες ἐπιπτώσεις. Πρόκειται γιὰ ἓνα φαινόμενο πού ἐγκλεῖται σοβαρὸ κοινωνικὸ κίνδυνο, κάτι πού βρίσκεται σὲ στενὴ συνάφεια μὲ τὴν τεράστια σημασία, πού πῆρε σήμερα τὸ χρέμα ὅχι σὰν μέσον, ἀλλὰ σὰν αὐτοσκοπὸς καὶ μὲ τὴν ἐννοια πὼς ὅλα πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται.

— Σήμερα φαίνεται πὼς ὁ ἄνθρωπος τοῦ βιομηχανικοῦ Πνεύματος, ὅλο καὶ ξεπέφτει ἀπὸ τὴ φυσικὴ ἀλήθεια στὴ νεκρὴ ὑλιστικὴ πραγματικότητα. Ὁ αὐτορρητισμὸς τοῦ ὅλο καὶ υποδουλώνεται στὸ μηχανικὸ αὐτοματισμό. Οἱ ἐπιθυμίαι σιγὰ - σιγὰ αὐτοματίζονται σὲ λειτουργικὲς ὁρέξεις, ὁπότε ἡ ὅλη ἀνθρώπινη θέληση ὅλο καὶ περισσότερο στρέφεται γύρω ἀπὸ κάποια ὑλιστικὴ ἐνέργεια, ἡ ὁποία καταλήγει σὲ ἔμμονη ἰδέα, στὸ πάθος «πάθος γιὰ ἀπόκτηση, γιὰ ἰσχύ, πάθος γιὰ κατανάλωση, πάθος γιὰ ἀπληστία». Τὸ βιομηχανικὸ Πνεῦμα πού κυριαρχεῖ ἐπιδρά, ἔτσι, ὥστε νὰ τείνουμε νὰ δημιουργοῦμε ἀπὸ πολλούς, τέλεια ἀσήμαντους λόγους, περιττές ἀνάγκες μὲ σκοπὸ νὰ μὴ μένομε ποτέ ικανοποιημένοι, ποτέ εὐχαριστημένοι. Τὸ πνεῦμα πού ἐπικρατεῖ μᾶς κάνει σιγὰ - σιγὰ, κατὰ τυφλὸ τρόπο, καταναλωτές, ἀγοραστές κατὰ ἀπληστο τρόπο, ἀχρηστων, περιττῶν καὶ μερικὲς φορές ἐπιβλαβῶν πραγμάτων, μὲ τὴν ἰδέα, τὴν αὐταπάτη, πὼς καλύπτομε ὁρῶν ἀνάγκες, πού στὴν πραγματικότητα δὲν ὑφίστανται, παρὰ τίς δημιουργοῦμε κατὰ ἀσύνετο τρόπο.

— Τὸ ὑλιστικὸ φρόνημα τῆς ἀπληστίας καὶ τοῦ κέρδους, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατέχεται ὁ ἄνθρωπος τῶν σύγχρονων βιομηχανικῶν Κοινωνιῶν μας, τῶν κοινωνιῶν τῆς κατανάλωσης καὶ τῆς ἀπληστίας, ὅλο καὶ πνίγει, ὅ,τι ὠραῖο καὶ εὐγενικὸ μπορεῖ νὰ ἔχει μέσα του ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸ μᾶς τὸ παρουσιάζει κατὰ παραστατικὸ, ἀλλὰ καὶ προφητικὸ γιὰ τίς ἡμέρες μας τρόπο, ὁ Ἴψεν στὸ δρόμο τοῦ «Πέρ Γκύντ», δηλαδὴ τὴν ἀποξένωση τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του. Μᾶς παρουσιάζει τὸν Πιέρ Γκύντ, ἓναν ἄνθρωπο πού ἀνακαλύπτει στὸ κυνήγι γιὰ ὕλικό κέρδος πὼς ἔχασε τὸν ἑαυτὸ του. Τοῦ φαίνεται πὼς ὁμοιάζει μὲ ἓνα κρεμμύδι ἀπὸ ἐπανωτὰ στρώματα φλοιῶν, χωρὶς πυρήνα, χωρὶς κέντρο. Ὁ Ἴψεν περιγράφει σὲ συνέχεια τὸ φόβο, τὸν πανικὸ πού ἐνοιῶσε ὁ Πέρ Γκύντ, ὅταν ἔκανε τὴν ἀνακάλυψη τοῦ τί εἶναι, πού θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ βρίσκεται στὴν κόλαση.

παρὰ στὴ Ζωή, γιατί ἔχασε τὸν ἑαυτὸ του πού τὸν αἰσθάνεται μέσα στὸ κυνήγι τοῦ κέρδους τῆς ἀπληστίας, ὅπου Ζοῦσε σὰν ἓνα τίποτε, σὰν ἓνα ἐμπόρευμα, ἔστω κι ἂν αὐτὸ εἶναι χρήσιμο, ὥστόσο πάντα σὰν ἓνα ἐκμεταλλεύσιμο εἶδος.

Τοῦ ἸΩΑΝ. Ν. ΞΗΡΟΤΥΡΗ

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας
στὴν Ἀνωτάτη Βιομηχανικὴ Σχολὴ
Θεσσαλονίκης

— Ὁ σκοπὸς τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου - μᾶς λέει ὁ Ἴψεν Φρόμ, πού ζῇ μέσα στὶς Βιομηχανικὲς Κοινωνίες τῆς κατανάλωσης καὶ τῆς ἀπληστίας, εἶναι νὰ πουλήσῃ τὸν ἑαυτὸ του μὲ ἐπιτυχία στὴν ἀγορά. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀντλεῖ τὴ συναίσθηση τοῦ ἑαυτοῦ του ἀπὸ τὴν ἐνεργητικότητά του, σὰν ἓνα ὄν, πού σκέπτεται καὶ ἀγαπᾷ, παρὰ ἀπὸ τὸν οἰκονομικο-κοινωνικὸ ρόλο του. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀξίας του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἂν μπορεῖ νὰ πουλήσῃ τὸν ἑαυτὸ του σὲ συμφέρουσα τιμὴ. Τὸ σῶμα του, τὴ νόησή του, τὴ νοητικὴ ικανότητά του καὶ δυνατότητα. Καὶ ἡ ψυχὴ του ἀκόμη εἶναι τὸ Κεφάλαιό του. Μὲ ὅλλα λόγια ἡ ἐκτίμηση τῶν ἰδίων τῶν ἰδιοτήτων τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ παράγοντες πού βρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτόν. Παράγοντες πού βρίσκονται στὴν παραπαιούσα κρίση τῆς ἀγορᾶς ἡ ὁποία ἀποφασίζει καὶ κρίνει γιὰ κάποιο ἐμπόρευμα.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἐντονῆς ὑλιστικῆς ἀντίληψης πού ἐπικρατεῖ στὸ σύγχρονο κόσμο, τῆς ἐντονῆς τάσης πρὸς τὴν ἀπληστία, φτάνει κανένας, ὡς τὸ σημεῖο νὰ δικαιολογεῖ τὴν ἐμπορικοποίηση καὶ τῶν πιὸ ἱερῶν καὶ ὁσίων, ὅπως καὶ τὴν προδοσία τοῦ Ἰουδα, ἀφοῦ αὐτὴ τοῦ ἀπέφερε κέρδος: τὰ τριάντα ἀργύρια, τὰ ὁποῖα ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ σημερινὸς ἀνάμεσα μας ἄνθρωπος, πὼς καλὰ ἔκανε μιά καὶ τοῦ ἦταν ἀπαραίτητα ἡ ἀρκεία πού ἡ πράξη του αὐτὴ τοῦ ἀπέφερε κέρδος.

— Φοβοῦμαι πὼς οἱ βιομηχανικὲς Κοινωνίες μας μὲ τὴν ἐντονὴ καὶ ἀνένδοτη τάση πρὸς τὴν ἀπληστία καὶ τὸ ὑλιστικὸ πνεῦμα πού ἀπλώνεται σ' αὐτές, δηλαδὴ ἀνάμεσά μας, μὴπως καταλήξουμε σὲ ὅ,τι κατέληξε ἡ πλουσία Καρχηδῶν, δηλαδὴ στὴν καταστροφὴ καὶ στὸν ἀφανισμό.

— Τὸ πνεῦμα πού ἐπικρατοῦσε στὴν τόσο πλούσια καὶ ἐκτάκτως οἰκονομικὰ ἀναπτυγμένη πολιτεία τῆς Καρχηδῶνος, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐπικρατήσῃ — ἂν καὶ ἐπικρατεῖ πιὸ — καὶ στίς σημερινὲς βιομηχανικὲς τῆς κατανάλωσης καὶ τῆς ἀπληστίας κοινωνίες μας. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ τὸ συνόψισε σὲ μιά μοναδικὴ φράση ὁ Ἱστορικός Πολύβιος, τὴν παρακμὴ δηλαδὴ ἐνὸς ἔθνους πού πῆρε τὸ δρόμο πρὸς τὸν ὕλικό

γκρεμνό: «Στήν Καρχηδόνα», γράφει, «τίποτε πού καταλήγει σέ κέρδος δέν είναι ἐπινειδιστό». Κάτι πού μπορούμε κατ'άλλο τρόπο νά πούμε καί σήμερα γιά τήν τάση πού ἀπλώνεται μέσα στίς βιομηχανικές κοινωνίες μας. Πνεῦμα πού πιάνει, πού αἰχμαλωτίζει τήν ψυχή τῶν σύγχρονων ἀνθρώπων. Νά ἐπαναλαμβάνεται ὅραγε ἡ κατάρτησιν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας στόν αἰῶνα μας, στόν αἰῶνα τῆς τεχνικῆς καί τοῦ Βιομηχανικοῦ πνεύματος;

— Οἱ κοινωνιολογικές ἐρευνες διαπιστώνουν, πῶς οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι τῶν Βιομηχανικῶν Κοινωνιῶν ἔχουν τήν ἐντονή τάση ν' ἀγνοοῦν τοὺς ἠθικούς νόμους, ὅταν αὐτοὶ ἔχουν ἀμεση σχέση μέ τήν ἐργασία τους τὸ ἀτομικό συμφέρον τους. Ἡ μόνη τους ἐγνοία εἶναι ἀποκλειστικά καί μόνο τὸ κέρδος — κάτι πού τὸ ζοῦμε καθημερινά. — «Τὸ πιστεύω μας» σχεδὸν στήν πλειονότητα εἶναι τὸ ἴδιο μέ τὸ Πιστεύω τῶν Καρχηδόνιων, πῶς τίποτε πού καταλήγει σέ κέρδος δέν εἶναι ἀξιοκατάκριτο, αἰσχρὸ, ἐξευτελιστικό. Τουναντίον καταντᾷ ἀξιόπαινο, θεωρεῖται ἐπιτυχία ἄσχετα μέ ποιὰ μέσα φτάσαμε στό πετυχημένο ἀποτέλεσμα. Φαίνεται ν' ἀκολουθοῦμε τὸν ἴδιο δρόμο πού ἀκολούθησαν οἱ Καρχηδόνιοι, δηλαδή πρὸς τὸν ἀφανισμό καί τήν αὐτοκαταστροφή μας, ἂν δέν ἀντιληφθοῦμε ἐγκαίρως τὸ κακὸ κι ἂν δέν ἀντιδράσουμε ἐντόνα.

— Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νά στραφοῦμε πρὸς μίαν ἀγωγή πού νά λαβαίνει ὑπόψη τῆς τὰ πραγματικὰ δεδομένα τοῦ Τεχνικοῦ Πολιτισμοῦ σέ ὅλη τήν πληρότητά τους, χωρὶς ὡστόσο νά χάνη αὐτὴ ἡ ἀγωγή ἀπὸ τὰ μάτια τῆς τὸν καθ'αυτὸ σκοπὸ τῆς ἀνθρωπιδας μέ τὸ βαθύ νόημα τῆς. Μὲ ἄλλα λόγια ἐπιβάλλεται σήμερα ἡ ἀγωγή κατὰ τῶν κινδύνων, πού παρουσιάζονται ἐξαιτίας τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς ἐξάπλωσής καί τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Βιομηχανικοῦ Πνεύματος, κινδύνων πού μποροῦν νά προέλθουν — καί προέρχονται — ἀπὸ τὴν ἀφθονία τῆς παραγωγῆς ὁμοίων ἀντικειμένων, ἀπὸ τὴν τυποποίηση τῶν πραγμάτων, τὴν ὁμοιομορφία, τὴν μονοτονία, τὴν ἐμπορικοποίηση τῶν ἀνθρώπωνιν σχέσεων καί ἀναγκῶν, ἀπὸ τὴν ἀντίληψη πῶς ὅλα πωλοῦνται καί αγοράζονται καί τὰ ἱερὰ καί τὰ ἁγία ἀκόμη. Ὅλα αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν σημερινῶν κοινωνιῶν κλείνουν μέσα τους σοβαροὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι μποροῦν νά προσβάλλουν τὴν οὐσία τοῦ ἀνθρώπου στόν πυρήνα τῆς. Ἡ τεχνικὴ μᾶς ἔδωκε ἀπλόχερα τὴν ἐξωτερικὴ ἐλευθερία ἀπέναντι τοῦ περιβάλλοντος, τῶν πραγμάτων κ.λ.π. Κινδυνεύουμε ὅμως νά χάσουμε τὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία μας.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Βιομηχανικοῦ πνεύματος μέ τοὺς πολλοὺς πειρασμοὺς πρέπει νά προσέχει κανένας καί νά διαπαιδαγωγεῖ, ἔτσι, ὥστε νά μὴ γίνεταί σκλάβος τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς βιομηχανίας καί τῆς διαφήμισής τῆς. Οἱ ἐρευνητές τοῦ φαινομένου αὐτοῦ τῆς σκλαβιάς παρατηροῦν, πῶς ὑπάρχουν περισσότεροι σκλάβοι

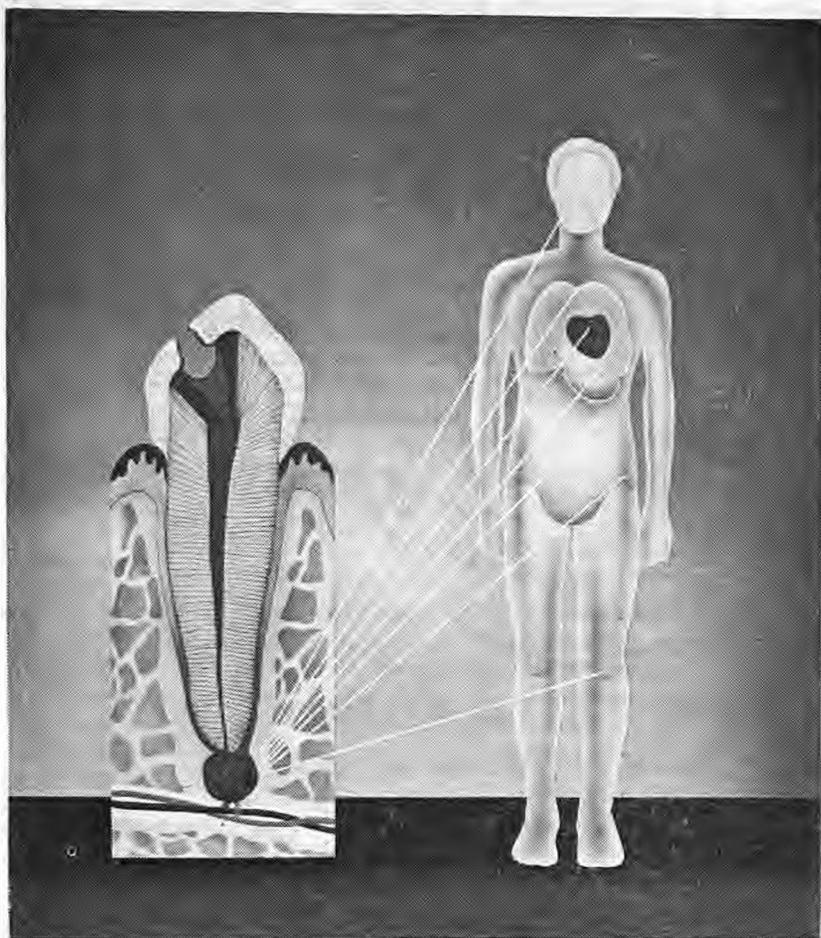
τῶν ὑποτιθεμένων ἀναγκῶν τους, τῶν δὲ ἀναγκῶν πού τίς ὑποκινεῖ ἢ τίς ἀναμοχλεύει ἡ ρεκλάμα ἀπ' ἐκείνους πού ἀντικρίζουν καὶ διακρίνουν τίς πραγματικὲς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου. Κι αὐτὴ ἡ σκλαβιά κάτω ἀπὸ ἐπιτευγμάτων τῆς βιομηχανίας ἔχει γίνεταί πιά ἀντιληπτὴ καί προσπαθοῦν στίς ἀναπτυγμένες βιομηχανικὰ χώρες νά τίς καταπολεμήσουν μέ τὴν ἀγωγή. Μιά ἀγωγή ὅχι ἀπαγορευτικῆς μορφῆς, παρὰ ν' ἀφήνει στόν καθένα τὴν ἀτομικὴ χρῆση τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου πράγματος μέ ἀδέσμευτη τὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μέ τὸ νόημα κάθε στιγμῇ νά μπορεῖ ὁ ἀνθρώπος νά ἀντιστέκεται στοὺς πειρασμοὺς πού θὰ τοῦ προβάλλει τὸ βιομηχανικὸ πνεῦμα καί ἡ γοητευτικὴ διαφήμιση. Ἡ μετρημένη αὐτὴ στάση μας ἀπέναντι τοῦ κόσμου τῶν πραγμάτων δέν πρόκειται — παρατηροῦν — νά καταστρέψῃ τὴν βιομηχανικὴ πρόοδο, γιατί ὑπάρχουν ἀρκετὲς πραγματικὲς ἀνάγκες ἀγαθῶν, πού ἡ βιομηχανία εἶται θὰ βρῇ τὸ δρόμο τῆς, πού νά μὴν πάθῃ τίποτε καί ὁ ἀνθρώπος νά μὴν εἰσωτερικὰ ἐλεύθερος κι ὅχι σκλάβος τῶν ὑποτιθεμένων ἀναγκῶν καί τῆς ἀπληστίας του.

— Ὁ μηχανικὸς πολιτισμὸς εἶναι μιά πραγματικότητα μέσα στήν ὁποία ζοῦμε καί δέν μπορούμε νά τὴν ἀρνηθοῦμε. Εἶναι ἀδύνατο νά γυρίσουμε πίσω. Ἔτσι εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά πάρουμε ἀπέναντί του θέση, γιατί μᾶς ἐθεσε κοινούργια προβλήματα γιά λύση. Εἶναι ἀνάγκη νά προσανατολισθοῦμε καί νά ἀναμετρηθοῦμε μέ τὴ νομοτέλεια τῆς μηχανῆς καί νά συμπιλιωθοῦμε μέ τίς ἀλλαγές πού φέρνει στὴ Ζωή. Στὴ θέση πού θὰ πάρουμε πρέπει νά κάνουμε συνειδητὴ τὴν εὐθύνη στόν ἑαυτὸ μας καί νά δημιουργήσουμε ἓνα ὑψηλὸ ἠθικὸ εὐθύνης ἀνάμεσά μας, γιατί μόνο αὐτὸ μπορεῖ ν' ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴν Τεχνικὴ τίς ἐπικίνδυνες σκιές τῆς. Νά στραφοῦμε πρὸς τὴν καλλιέργεια τῶν ἀνθρωπολογικῶν ἀξιών ὅχι μέ θέση ἐναντίον τῆς Τεχνικῆς, ἀλλὰ οὔτε καί παρά πλευρὰ αὐτῆς, παρὰ διαμέσου τῆς Τεχνικῆς.

— Ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος ἀπόκτησε σχεδὸν ἀπεριόριστὴ ὑλικὴ δύναμη. Τὸν ἔχουν ὁμως παρασύρει οἱ ὑλικὲς ἀξίες ὥστε νά λησμονήσει πῶς ἡ ἀλλαγή πρέπει νά συντελεῖται σύγχρονα σέ ὅλη τὴ σφαῖρα τοῦ πολιτισμοῦ δηλαδή στὸ ὅλο κοινωνικὸ, οἰκονομικὸ, πολιτικὸ, ἠθικὸ, πνευματικὸ, ψυχικὸ καί ἀνθρωπιστικὸ πεδίο, γιατί οἱ μονομέρειες ἀποβαίνουν συχνὰ ἐξαιρετικὰ ἐπιζήμιες.

— Ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος, τονίζεται, παρὰ τίς κατακτήσεις τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ἐφ' ὅσον δέν ἀποκτήσῃ γερὰ ψυχικὰ στηρίγματα ἀπέναντι τῶν νέων ἀπαιτήσεων τῆς Ζωῆς, ἂν δέν εἶναι ἐσωτερικὰ ὀριμος νά ἀντικρύσῃ τίς σημερινές ἀπαιτήσεις μέ περισκεψή, φρόνηση, ψυχικότητα καί ἀνθρωπιά ἂν δέν δραστηριοποιήσῃ τίς ἠθικὲς παρορμήσεις του, τότε αὐτὸς θὰ πέσῃ. Ἄν δέν κατοπολεμήσῃ τὴν ἀπληστία του, θὰ ὑποστῇ τὴν τύχη τῶν Καρχηδόνιων, τῆς Καρχηδόνας.

‘Οδοντοστοματο- λογική κατάσταση τῶν παιδιῶν τῆς Α΄ τάξης τῶν Δημοτ. Σχολείων τῆς Νάουσας καὶ τῶν χωριῶν τῆς περιφέρειας της

“Ένα καλλιεργημένο δόντι δημιουργεῖ σοβαρὲς ἀνωμαλίες στὸν ὀργανισμό τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως παραστασιακά δείχνει τὸ σκίτσο

Ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἔτος 1979—1980 ἄρχισε ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου τῆς στοματολογικῆς ἐξέτασης τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς πρώτης τάξης τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Στὴ Νάουσα καὶ στὰ χωριά τῆς περιφέρειᾶς τῆς ἐξετάσθηκαν (527) παιδιὰ ποὺ ἡ στοματολογικὴ τους κατάσταση παρουσίασε τὴν ἐξῆς εἰκόνα:

Πίνακας 1

Ἀριθμὸς παιδιῶν	Ἀριθμὸς δοντιῶν	Τερηδονιασμένα Νεογιολοί	δόντια Μόνιμοι	Ἀπουσία δοντιῶν	Δόντια μὲ ἔμφραξη	Δόντια ὑγιεινὰ
527	11.591	2.818	325	286	132	8.184

Πίνακας 2

Βούρτσισμα δοντιῶν				Ὀρθολογικὰ προβλήματα		Κατάσταση οὐλῶν	
Ἀριθμὸς	Τακτικὰ	ἀραιὰ	Καθόλου	Ναὶ	Ὁχι	Φυσιολογική	Παθολ.
527	32	183	312	32	—	—	5

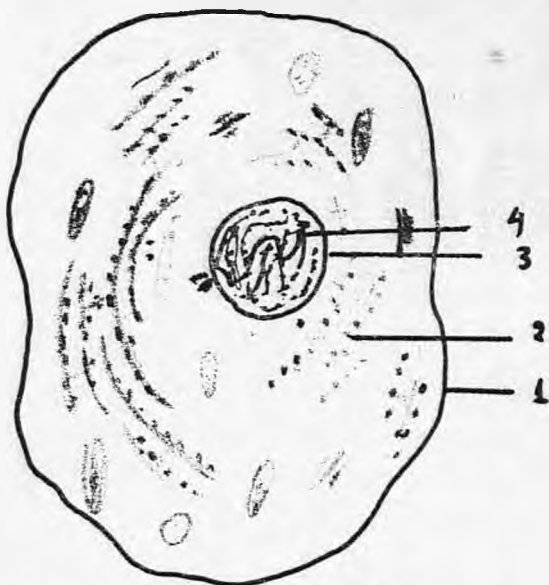
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Παρατηρώντας τοὺς ἀριθμοὺς θὰ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι φαινομενικὰ δὲν ἔχουμε ὑψηλὸ ποσοστὸ τερηδόνας (περίπου 30%). Ἄν ὅμως λάβουμε ὑπόψει μας ὅτι τὰ δόντια αὐτὰ ἔχουν ἡλικία περίπου 3—6 χρόνια, τότε συμπεραίνουμε

πὼς παρουσιάζουν μεγάλη εὐαισθησία στὴ τερηδόνα. Καὶ ἂν γιὰ τὰ νεογιλὰ (παιδικὰ) δόντια τὰ συμπεράσματα εἶναι λυπηρά, γιὰ τὰ μόνιμα χαρακτηρίζονται τραγικά, γιὰτὶ ἀπὸ τὰ 1000 περίπου μόνιμα δόντια ποὺ ἔδω καὶ (6) μόνο μῆνες (Συνέχεια στὴν σελίδα 85)

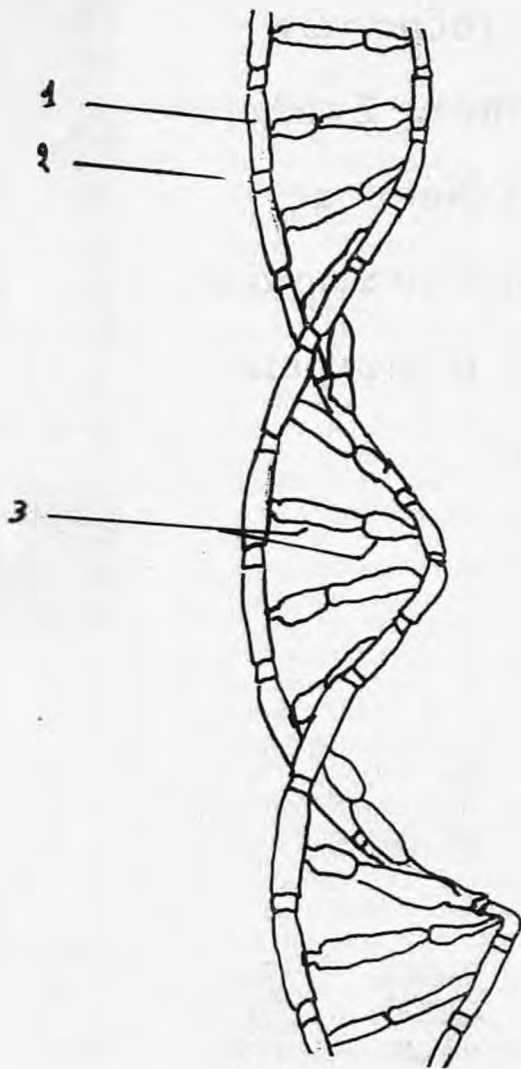
Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΥΤΤΑΡΟΥ

ἐπιμέλεια Π. Παναγιωτίδης

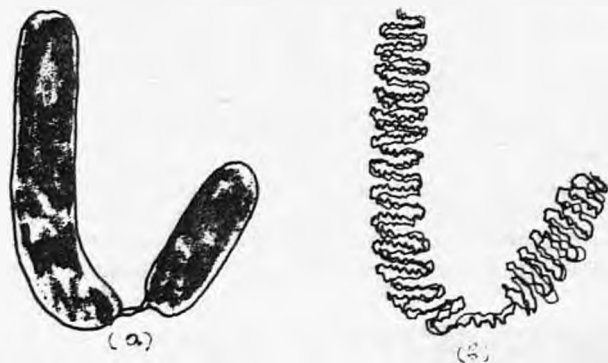
Σχῆμα 1. Τό κύτταρο

Τό ἀνθρώπινο σῶμα ἀποτελεῖται ἀπὸ δισεκατομμύρια (μερικοὶ τὰ ὑπολογίζουν σέ τρισεκατομμύρια) τέτοιες μονάδες. Κάθε κύτταρο ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν κυτταρική μεμβράνη (1), τὸ πρωτόπλασμα (2) καὶ τὸν πυρήνα (3). Μέσα στὸν πυρήνα βρίσκονται οἱ φορεῖς τῶν παραγόντων τῆς κληρονομικότητας, τὰ χρωματοσώματα (4).

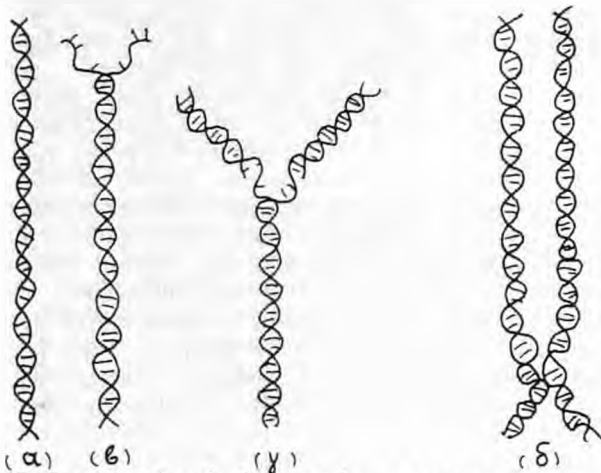
Σχῆμα 3. Λεπτομέρεια ἀπὸ χρωματόσωμο:

Οἱ WATSON καὶ CRICK (βραβεῖο Νόμπελ 1962) μᾶς δίνουν τέτοια δομὴ ποὺ μπορούμε νὰ τὴν παραστήσουμε μὲ ἑλικοειδῆ ἀνενδόσκαλα.°

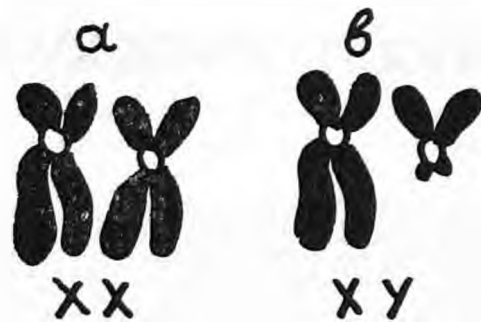
Σχῆμα 2. Ἕνα χρωματόσωμο

(α) ὡς φαίνεται στὸ μικροσκόπιο. (β) ὡς εἶναι δομημένο.

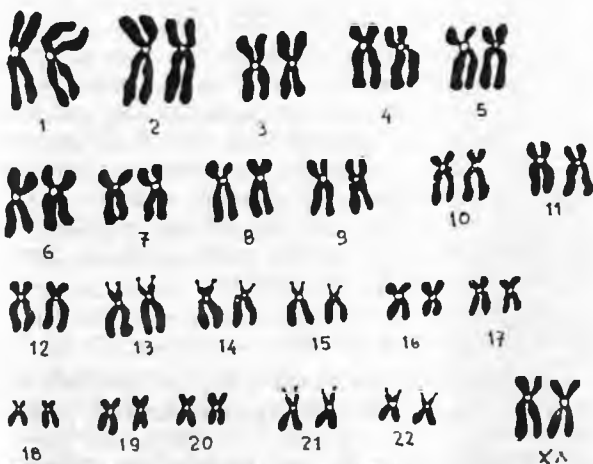
Σχήμα 4. Αυτόδιπλασιασμός χρωματοσώματος

Πρὶν διακριθῇ τὸ κύτταρο (βλ. σχῆμα 7 καὶ σχῆμα 8) τὰ χρωματοσώματα «διπλασιάζονται». Ἡ ἀνεμόσκαλα ἀνοίγει σ' ἓνα ἄκρο (β). Οἱ κατάλληλες οὐσίες ἔρχονται νὰ συμπληρώσουν τὸ τμήμα ποὺ λείπει (γ). Ἔτσι, τελικὰ, σχηματίζονται ἴδιο ἀνεμόσκαλες (δ), ποὺ παραμένουν ἐνωμένες σ' ἓνα σημεῖο. Τὸ σημεῖο αὐτὸ λέγεται κεντρικὸ σημείον. Ὅσο καμρὸ οἱ δύο ἀνεμόσκαλες παραμένουν μαζί λέγονται χρωματίδες.

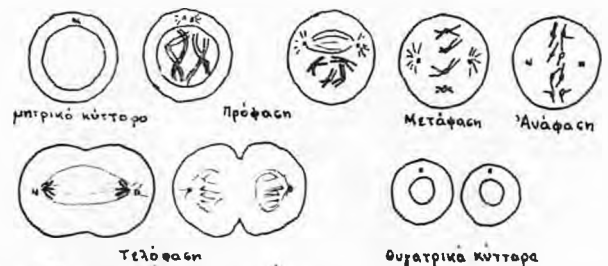
Σχήμα 6. Τὸ 23^ο ζεῦγος χρωματοσώματων

Τὰ μέλη αὐτοῦ τοῦ ζευγαριοῦ ὀνομάζονται φύλλα χρωματοσώματα, ἐπεὶ παίζουν ρόλο στὸν καθορισμὸ τοῦ φύλου. Στὴ γυναῖκα μοιάζουν (α). Στὸν ἄνδρα, τὸ ἓνα μοιάζει μὲ τὰ χρωματοσώματα τῶν γυναικῶν, ἐνῶ τὸ ἄλλο εἶναι διαφορετικὸ (β).

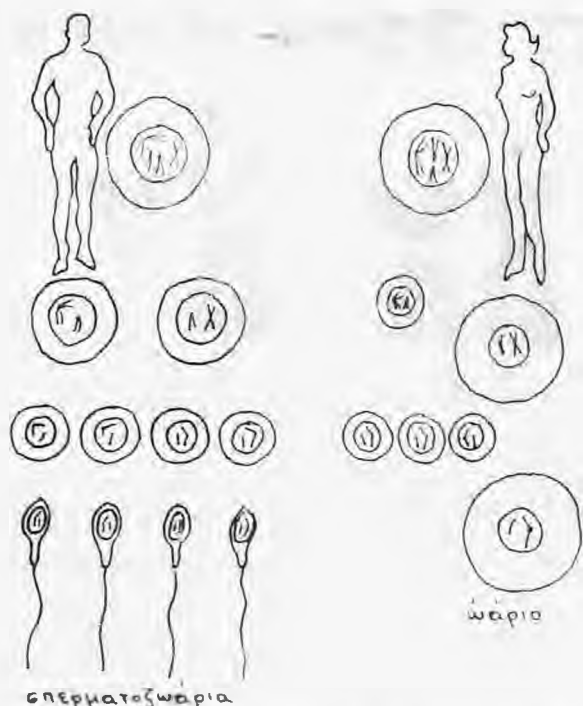
Σχήμα 5. Τὰ 46 χρωματοσώματα τοῦ ἀνδρῶπου

Μέσα στὸν πυρήνα κάθε κυττάρου βρίσκονται 46 χρωματοσώματα. Αὐτὰ εἶναι ἀνὰ δύο περίπου ὅμοια. Ἔχουμε λοιπὸν 23 ζεύγη χρωματοσωμάτων. Τὰ μέλη ἐνὸς ζευγαριοῦ λέγονται ὁ μὲν ὁ γὰ χρωματοσώματα.

Σχήμα 7. Διάρθρωση κυττάρου.

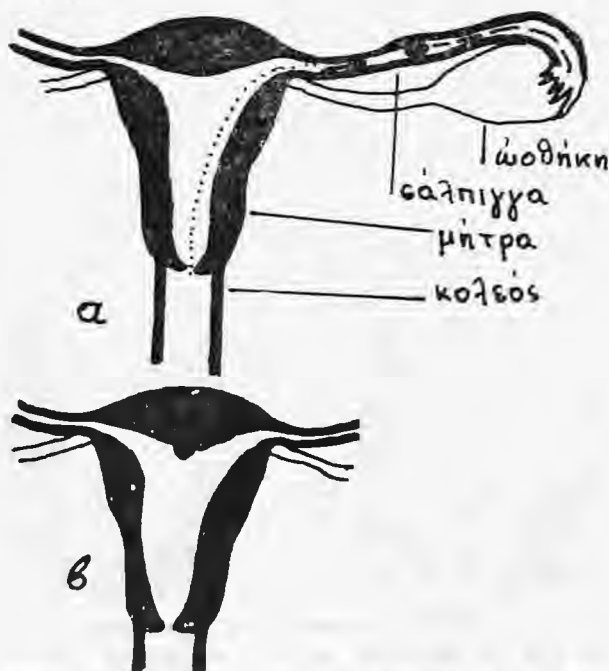
Ἐνα κύτταρο (μητρικό) μὲ 46 χρωματοσώματα, μετὰ ἀπὸ μιὰ διαδικασία, χωρίζεται σὲ δύο νέα κύτταρα (θυγατρικά) πάλι μὲ 46 χρωματοσώματα. Ὁ τρόπος αὐτὸς διάρθρωση λέγεται μίτωση. (Σημείωση: στὸ σχῆμα παριστάνονται μόνο δύο ζεύγη χρωματοσωμάτων).

Σχήμα 8. Παραγωγή σπέρματωζαρίου και ωαρίου.

Μερικά κύτταρα των όρχεων και των ωοθηκών διαιρούνται με διαφορετικό τρόπο. Από ένα κύτταρο με 46 χρωματοσώματα προκύπτουν, τελικά, τέσσερα κύτταρα με 23 χρωματοσώματα. Στον άνδρα η τετράδα αυτή θα δώσει τέσσερα σπέρματωζάρια. Στη γυναίκα το ένα από τα τέσσερα θα δώσει ωάριο.

(Σημείωση: στο μητρικό κύτταρο σχεδιάστηκαν δύο ζεύγη χρωματοσωμάτων. Στα θυγατρικά δύο μονά χρωματοσώματα).

Σχήμα 9. Πορεία ωαρίου και σπέρματωζαρίου μέσα στο γεννητικό σύστημα της γυναίκας (α). Έμφύτευση γονιμοποιημένου ωαρίου (ζυγώτης) στον βλεννογόνο της μήτρας (β).

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΥΤΤΑΡΟΥ

Είναι γνωστό το τί γίνεται οαν γεννηθεί ένα μωρό. Συγγενείς και φίλοι ψάχνουν να βρουν ομοιότητες με τον πατέρα ή την μητέρα. Ωρισμένοι προσπαθούν να δώσουν και τις υποκειμενικές τους εξηγήσεις για χαρακτηριστικά που έχει το παιδί αλλά δεν φαίνονται στους γονείς. Δεν λείπουν, κάπου - κάπου και οι παρεξηγήσεις. Παρεξηγήσεις στις οποίες οδηγεί ή άγνοια γύρω από το θέμα «κληρονομικότητα». Τέλος πάντων...

Σήμερα η βιολογία γνωρίζει πώς είναι ο οικοδομημένο το ανθρώπινο σώμα (κύτταρα). Με ποιο τρόπο κληρονομεί από τους γονείς του, ο άνθρωπος, τους παράγοντες που καθορίζουν τα μορφολογικά — φυσιολογικά — ψυχολογικά γνωρίσματα (χρωματοσώματα — γονίδια). Πώς γεννιέται μια ανθρώπινη ζωή (ωάριο — σπέρματωζάριο, ζυγώτης, έμβρυο...). Ας το πάρουμε όμως με μια σειρά.

ΤΟ ΤΕΜΠΕΛΙΚΟ ΩΑΡΙΟ

ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΧΥΤΑΤΟ ΣΠΕΡΜΑΤΟΖΩΑΡΙΟ

Το ωάριο από τη στιγμή που βγαίνει από την ωοθήκη δεν κινείται καθόλου. Ογκώδες και δυσκίνητο ώθείται από κροσσούς της σωληνωτής σάλπιγγας με προσορισμό τη μήτρα. Στη σάλπιγγα θα το προφτάσει (αν προλάβει) ένα από τα εκατομμύρια σπέρματωζάρια που έχουν αποτεθεί, με τη συνουσία, στη βάση του κόλπου, στο στόμιο της μήτρας. Μόλις γίνει η συνάντηση, το σπέρματωζάριο θα μπει μέσα στο ωάριο. Η γονιμοποίηση έγινε! Το τεμπέλικό ωάριο με τα 23 χρωματοσώματα που επάνω τους έχουν τα γονίδια της μητέρας και το σπέρματωζάριο με τα 23 χρωματοσώματα που επάνω τους έχουν τα γονίδια του πατέρα, θα αποτελέσουν ένα κύτταρο με 46 χρωματοσώματα, τον ζυγώτη. Ο ζυγώτης θα διαιρείται συνέχεια μιτωτικά (Σχ. 7) και τελικά θα σχηματισθούν όλα τα μέλη και τα όργανα του ανθρώπου. Όλα από ένα κύτταρο.

ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΓΟΡΙ Ή ΚΟΡΙΤΣΙ;

Κάθε ωάριο της γυναίκας θα έχει ανάμεσα στα 23 χρωματοσώματά του ένα X χρωματοσώμα (Σχήμα 6α). Από τα σπέρματωζάρια, τα μισά θα έχουν το X χρωματοσώμα και τα άλλα μισά το Y. Αν η γονιμοποίηση του ωαρίου γίνει από X—σπέρματωζάριο, θα γεννηθεί κορίτσι. Αν η γονιμοποίηση γίνει από Y—σπέρματωζάριο, θα γεννηθεί αγόρι. Να λοιπόν ποιός είναι ό... υπεύθυνος για το φύλο του παιδιού.

ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΜΟΙΑΖΕΙ;

Ο ζυγώτης έχει γονίδια της μητέρας και του πατέρα. Έτσι για κάθε χαρακτηριστικό γνώρισμα υπάρχουν δύο γονίδια. Ας δούμε τί γίνεται σε μια περίπτωση, π.χ. στο χρώμα των ματιών.

«Η μητέρα ας υποθέσουμε έχει καστανά μάτια. Τα ωάρια της θα έχουν το γονίδιο για τα καστανά μάτια. Ο πατέρας, ας πούμε, γαλανά. Τα σπέρματωζάρια του θα έχουν το γονίδιο για τα (Συνέχεια στην σελίδα 85)

Στην ιστορία της σύγχρονης τέχνης, βλέπουμε κάποια διαφοροποίηση στις σχέσεις μεταξύ της ζωγραφικής και της γλυπτικής. Όμως δεν πρέπει ούτε και θα διακρίνουμε την διαφορά αυτή, γιατί και αν θελήσουμε να το κάνουμε ο χώρος δέν μας το επιτρέπει, μια και οι σχέσεις και των δύο είναι ανεξάντλητες.

Στην ζωγραφική παρ' όλο ότι οι αναζητήσεις στην έκφραση των διαφορών μέσω των (ύλων) είναι περιωρασμένες, εν τούτοις βλέπουμε δημιουργούς πολλούς περισσότερους απ' ότι βλέπουμε στον χώρο της γλυπτικής, που τα μέσα που στην σύγχρονη τέχνη που προσφέρει είναι άπειρα για την δημιουργία γλυπτών έργων, όμως οι δημιουργοί του είναι πολύ λιγότεροι. Παρατηρούμε στις διάφορες εκδηλώσεις των δημιουργών αυτών σε χώρους μουσειακούς κλειστούς και υπαίθριους την πρόοδο και την εξέλιξη της τέχνης, όμως δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε ή να πούμε πώς αυτός ο δημιουργός έφτασε ή μας έδωσε την τέλεια μορφή του κλασικισμού ή της μοντέρνας ζωγραφικής γιατί ποτέ δεν μπορούμε να δούμε την πορεία δόξα κληρη του δημιουργού αυτού. Σαν μορφή, σαν σχήμα, σαν έκφραση υπάρχει ή αφηρημένη τέχνη της αρχαϊκής ελληνικής και της αιγυπτιακής γλυπτικής που αυτή μόνο στάθηκε πάντοτε η πρωταρχική πηγή της μεταγενεακής παράδοσης δίνοντας πάντοτε την απόλυτη απλοποίηση της μορφής. Οι δημιουργοί του 20ου αιώνα προσπάθησαν πρακτικώς να προσφέρουν στο κοινό την σύγχρονη τέχνη, έψαζαν τα πιο απομακρυσμένα κράτη και μπορούμε να πούμε πώς έφθασαν μέχρι το Μεξικό που η τέχνη είχε έφαρμασθεί για κάμποσους αιώνες και ακόμα μέχρι την Αφρική. Όμως παρ' όλα αυτά ήταν πάρα πολύ ξελελιγμένοι. Ψέλοντας λοιπόν οι σύγχρονοι καλλιτέχνες να δώσουν κάτι άλλο, κάτι καινούργιο στον πολιτισμό του 20ου αιώνα μετέφεραν αυτήν την πρωτόγονη τέχνη και μαζί με τις άλλες αναζητήσεις των νεωτέρων ύλικών μπορούσαν και μας προσέφεραν την λεγόμενη μοντέρνα τέχνη ή οποία δεν καταπιάνεται ούτε με σχήματα (οιχηκεκριμένα) ούτε με μορφές που τόσο είχαμε συνειθίσει να βλέπουμε. Όλα λοιπόν τα δεχθήκαμε στην καθημερινή μας ζωή. Κανείς δεν μπορεί να κρίνει ή να κατακρίνει γιατί και εμείς πιστά τους ακολουθούμε στις ιδέες και πολλές φορές στις πράξεις μας, δίνοντας

Σχέσεις και συγγένειες της σύγχρονης τέχνης

άλλαξαν. Ο εξπρεσιονισμός παρουσιάστηκε σε περιόδους διαφορετικούς και αυτό το ήμπερσιονισμός και είναι το είδος της τέχνης που δίνει μεγαλύτερη σημασία στις ατομικές αντιδράσεις του Καλλιτέχνη και παρουσιάστηκε σε περίοδο ανησυχίας του λαού για την τέχνη, ως προς την επικράτηση του. Στο είδος αυτό του εξπρεσιονισμού ήταν πρωτοπόροι οι μεγάλοι ζωγράφοι Γκαγκέν - Βαν- Γκόγκ - Έντοναρντ Μίνχ. Αυτοί ήταν καλλι-

Του Θαν. Μηνόπουλου

τέχνες ανήσυχτοι και λέγεται μάλιστα πώς υπέφεραν άλλος από φοβία άλλος από ζήλεια και άλλος από μοναξιά. Τα πρόσωπα παραμορφωμένα, χρώματα απότομα σχέδια κοφτά. Αντίθετα οι λίγο πιο νεώτεροι της σύγχρονης τάσης της τέχνης απαρνήθηκαν κι αυτό το είδος της τέχνης, ήμπερσιονισμός - εξπρεσιονισμός - κυβισμός - νατουραλισμός και τόσες πολλές άλλες τάσεις της τέχνης που ίσως κάποτε μιλήσουμε για το τι αντιπροσωπεύουν ή κάθε μία.

Η Μόνα με τα δυο παιδιά: του Γλύπτη - καθηγητού Θαν. Μηνόπουλου

Άρχισαν λοιπόν σιγά σιγά να τερματίζουν σε διάφορα κομμάτια τα αντικείμενα που είχαν στην διάθεσή τους για ζωγραφίσουν και από τον τεμαχισμό αυτό και την συνένωση των κτιπιδίων και λαμπερών χρωμάτων.

Μα αυτό φαίνεται πεντακάθαρο από το γεγονός ότι και αϊκοί οι μεταμπερσιονιστές εγκατέλειψαν το σχήμα την μορφή που τόσο είχε μπή στην ζωή μας και προσπάθησαν να εισχωρήσουν βαθιά στην πρωτόγονη τέχνη που ήταν γνήσια απλή και πολύ εκφραστική. Ο Μοντριάν πρώτος στην Όλλανδία ζωγράφισε σχήματα γεωμετρικά με κάθετες και οριζόντιες γραμμές, αυτό τουλάχιστον μας δείχνουν τα ζωγραφικά του έργα που είναι φτιαγμένα πριν από τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Καντίνσκι, Ρώσος δημιουργός της σύγχρονης τέχνης, έδειξε πρώτος στην Γερμανία την εργασία του είδους αυτού από τις διάφορες έρευνες που έκανε διαπίστωσε τις δυνατότητες της έκφρασης αυτής αλλά και οι Μοντριάν - Γκάμπο - Νικολσον με τις έρευνες τους ανιόκλυσαν την αλήθεια της σύγχρονης τέχνης. Ο Πικάσο είχε πη ότι ο ζωγράφος ζωγραφίζει όχι ότι βλέπει αλλά ότι ξέρει ή ότι νομίζει ότι ξέρει. Υπάρχει μια ιδέα ότι ο συγχρονισμός προσπάθησε και τεμαχίσει τα αντικείμενα σε σημεία που σήμερα εξαφάνισε κάθε υπαρκτό κάθε σχηματισμένο αντικείμενο και μας έδωσε αυτό το άνυπαρκτο που όμως προσθέτοντας τα ξανά τα δυνατότητα κρίσιμα την αρμονία, την γλυκύτητα τις αντιθέσεις των χρωμάτων, άσπρο, μαύρο, ή μπλέ κόκκινο, κίτρινο πράσινο, το μωβ πορτοκαλί, μας μάγεψε μας μέθυσε, έκτός αυτού ξέφυγε ακόμη και από τα παραδοσιακά όπλα και συμμάχησε άλλα, όπως το καρτί, το κολλάζ ή συγκόλληση διαφόρων τεμαχίων ξένων σωμάτων, αντί χρώματος, τέτοιου είδους πίνακες μας έδωσαν οι Πικάσο, Λεζέ, Γκρί, Μιράν κ.λπ. Έτσι λοιπόν δεχθήκαμε την σύγχρονη τέχνη και κάναμε καθημερινό βίωμα, την βάλαμε στα σπίτια μας, στα σαλόνια μας, την κλείσαμε στα μουσεία μας ανήγοντας σύγχρονες σίθουσες μουσείων για όλα αυτά. Βέβαια παρ' όλα αυτά το έλλοιο της σύγχρονης τέχνης που

συνέχεια στην σελ. 85.

COLLAGE

(Δύο κομμάτια από ανέκδοτη σειρά 6 φανταστικών εικόνων)

I

πύλη Μεγάλη με δύο κλώνες Δωρικές να συγκρατούν ένα άετωμα μ' ανάγλυφα σημεία και τέρατα σκοῦρο σωρός γερασμένα κορμιά μάτια που μόλις κρατάνε μια σπίθα από ζωή περιμένουν και περιμένουν εκεί πάνω στα παγωμένα κατάφυτα μαρμάρινα σκαλιά κι' έχουν τα λυπημένα μάτια τους πάνω στον σκοτεινό εκείνο άνδρα που πάνω στο πυθ ψηλό σκαλί άκράτος στέκει καρφωμένα

έκείνος άργά το μαῦρο βαρύ βιβλίο που σοβαρός στα χέρια του κρατάει ξεφυλλίζει και κάθε τόσο τα χείλη του άνεπαίσθητα σαλεύει και ένα όνομα άπλά προφέρει κι' ως να προφέρει τ' όνομα άπ' το σωρό μια κυρτωμένη άργή μορφή με κόπο ξεχωρίζει και πρὸς τὸν άνδρα που άνεπαίσθητα παραμερίζει βαδίζει για να περάσει ανάμεσα άπ' τα δυο γέρικα σκυλιά που με τα κουρασμένα τους κεφάλια άκουμπισμένα στα μπροστινά τους πόδια ήρεμα λουφάζουν κι' ο σκοῦρος σωρός εκείνα τα μάτια που μισοξυπνημένα μισοκοιμισμένα φαίνονται να 'ναι με φθόνο άργο σαλεύουν τὸν σύντροφο που λίγο πρὶν ένα μαζί τους ήταν και τώρα θριαμβεφτής κατὰ τὴν σδερένια πύλη που πάλι να τρίζει άρχισε τραβάει κοιτάζουν και περιμένουν ο σκοτεινός εκείνος άνδρας σελίδα να γυρίζει κι' άργά τα χείλη μισανοίγοντας καινούργιο να προφέρει όνομα για να άρξασαλέψει πάλι ο σωρός κι' άλλη μορφή να ξεχωρίσει και να βαδίζει πρὸς τὴν άψίδα τοῦ θριάμβου της

ένας μέγας ήλιος πίσω τους στέκει ασάλευτος λίγο πυθ πάνω άπ' τὸν όρίζοντα και εἶναι σάν κάτι εκεί να καρτερᾷ κάτι που να εἶχε γίνει έπρεπε γιατί κουράστηκε να περιμένει

και να 'Αρχάγγελος λευκό φῶς περιχυμένος μορφή άστραφτερή πανέμορφος μέσα από τὸν σκοτεινό σωρό ὑψώνεται και τρέχει ὅχι κατὰ τὴν Πύλη που σκοτεινή σημάδι άποστροφής για κείνον φαίνεται να 'ναι μα πρὸς τὸν ήλιο που στέκει ακόμα περιμένοντας και ἴσως αὐτὸν να περιμένει για να δώσει

πανέμορφος κατὰ τὸν ήλιο ὀδεύει ο 'Αρχάγγελος και λαμπρίζουν τα ξανθά μαλιά που γύρω από τοὺς ὤμους του χυμένα εἶναι και το λευκό πουκάμισο φεγγίζει και κάτω άπ' το λευκό πουκάμισο ένα νεανικό κορμὶ λιγνὸ και φωτεινὸ σάν καθαρὴ πανσέλινος άστράφτει ο σκοτεινός σωρός το βλέμμα από τὴν πύλη άποστρέφοντας κατὰ το μέρος που ὀδεύει ο 'Αρχάγγελος άργά γυρίζουν και και μόλις τα μάτια τους που τώρα έντελῶς σθημένα εἶναι ένα σημάδι λευκό να φεύγει άπ' αὐτοὺς γοργά με θλίψη ξεχωρίζουν και τα κορμιά τους χαλαρά σάρκες σωρός στεγνές και κόκκαλα που τίποτα δέν μαρτυρᾷ αν ζοῦν ή αν κέρνα κακοφτιαγμένα ὁμοιώματα ανθρώπων εἶναι

κι' ὅμως τὸν φωτεινὸ 'Αρχάγγελο να πιάσουν θέλουν και πίσω του ξεχύνονται μικρές στριγγλιές άφίνοντας κι' έχουν τα ὀστεῶδη χέρια τους κατὰ μπροστά άπλωμένα κι' έχουν τα νύχια τους που εἶναι μαῦρα και γαμπά σέ κείνο το λευκό σημάδι καρφωμένα

τὸν γράπωσαν πρὶν να προλάβει ένα το τελευταῖο πήδημα σωσιοῦ σὸν ήλιο που περίμενε να κάμει

τὸν γράπωσαν για τα καλά και τώρα να νύχια τα γαμπά τα μαῦρα νύχια τους στήν άσπρη σάρκα του τα έχουν καρφωμένα κομμάτια κρέας τρυφερὸ τραβοῦν σέ βουλημία καταπίνουν μ' άνάσα κομένη κομμάτια άπ' τα καλλίγραμμα μέλη άποσποιν με διάση τα καταβροχθίζουν από το αίμα που σάν από άρχαῖκό κρουνὸ πλούσιο τρέχει γουλιές μεθυστικές σάν διψασμένοι ὁδοιπόροι πίνουν και ὕστερα τα χέρια τους που ρόδισαν ξανά γλύφουν μ' άπόλαυση και πάλι πρὸς τὴν Πύλη άργά γυρίζουν κι' έχουν στα μάτια τους πάλι εκείνη τὴν ἑλάχιστη τὴν τελευταία σπίθα τῆς ζωῆς που λίγο πρὶν 'Αρχάγγελος έγινε και τα κορμιά ξαναζεστάθηκαν και εἶναι πάλι ὅπως πρὶν

κυρτά καὶ κουρασμένα κι' ὅμως σὰν εὐχαριστημένα φαίνονται αὐτὸ τὸ λίγο ποὺ ἔχουν
πάλι.

πίσω τους ἔμεινε τὸ πουκάμισο ποὺ ἄσπρο δὲν εἶναι πὰ καθόλου κι' ἕνας σωρὸς λιγνὰ
κόκκαλα ποὺ οἱ φρουροὶ τῆς Πύλης τὰ δυὸ γέρικα σκυλιὰ μ' ἀπόλαυση ἀπογλύφουν

II

στὸ σπῆτι ἔμειναν μονάχα οἱ προτομές καὶ τὰ παλιὰ μεγάλα κάδρα σέ τέλειες γραμμές
στοὺς τοίχους τοὺς μεγάλους σκοτεινοὶ εἶναι καὶ ἀπλησίαστοι οἱ ἄξιοι πρόγονοι
καὶ τόσο μόνοι κι' ἄς εἶναι μονάχα δύο σπηθαμές ἡ τρομερὴ ἀπόσταση ποὺ τοὺς
χωρίζει

σκοτεινὸς εἶναι καὶ μόνος κι' ὁ ἔσχατος κύριος μπροστὰ στὰ κάδρα καὶ στὶς προτομές
πολυάσχολος τριγυρίζει σφαλίζει πόρτες καὶ παράθυρα φῶς καὶ ἀέρας νὰ μὴν μπεῖ τίς
μικροσκοπικὲς ἀράχνες ποὺ ὁλοῦθε ἐμφανίζονται ἀπρόσκλητες χωρὶς ἔλεος ποδοπατᾷ
ἐχθρεύεται τὸν θόρυβο ποὺ κάνει ὁ ποντικὸς καθὼς στὸ μεσοτάβανο τὸ ξύλο ροκανίζει
μισεῖ τίς μυρουδιές ποὺ ὄλο καὶ πληθαίνουνται μὰ νὰ τίς πολεμήσει δὲν μπορεῖ τὰ
μανιτάρια ὁλοῦθε ξεφυτρώνουν κι' ὄλο καὶ γιγαντίνονται κι' αὐτὸς νὰ εἶναι τόσο
ἀδύναμος ὅλη αὐτὴν τὴν ὑποχθόνια θλάση νὰ πολεμήσῃ

δύο γιγαντομύκητες στὸ μέτωπο τὸ σεβάσμο τοῦ στρατηγοῦ προπάπου του ξεφύτρωσαν
κι' ἐκεῖνη ἡ τριχωτὴ ἀράχνη ἀνάμεσα στὶς προτομές τοῦ θεῖου Ναύαρχου καὶ τῆς
σεμνῆς μητέρας πλέκει ἱστὸ ἀργὰ μὰ σταθερὰ καὶ ἀμετάκλητα τὴν αὐστηρὴ ἁρμονία
τῶν γραμμῶν διασαλεύοντας

ἀ ν ἄ ξ ι ο ς θροντοφωνάζει ὁ στρατηγὸς προπάππος του νοιώθοντας τοὺς γιγαντομύκητες
στὸ τέλειο μέτωπο νὰ πλαταίνουν

ἀ ν ἄ ξ ι ο ς τσιρίζει ὁ θεῖος ναύαρχος κι' ἀνατριχιάζει καθὼς ἀγγίζει πάνω του
ἡ τριχωτὴ ἀράχνη

γ ι ἔ μ ο υ ν τ ρ ο π ῆ στενάζει ἡ σεμνὴ μητέρα
ἀνήμπορος ἀδύναμος ὁ ἔσχατος ποθεῖ νὰ πολεμήσῃ μ' ὅλα τὰ ὕπουλα στοιχεῖα
τοῦ σκοτεινοῦ συγπιου ἄξιος νὰ φανεῖ συνεχιστὴς τῆς δόξας ποὺ μέσα στὸ σκοτάδι
σαπίζει ἀθόρυβα

ὅμως κι' ὁ ἔσχατος μισοσάπιος εἶναι τὸ πόδι τὸ δεξὶ κουρέλι κρέμεται κι' ὁλόκληρη
ἡ ἀριστερὴ πλευρὰ τοῦ σώματος πρισμένη εἶναι ἀπ' ἀνοιχτές πληγές πύο καὶ αἷμα
τρέχει ἀδιόκοπα πρόσφατα καὶ τὸ βαθύ του πρόσωπο σὰ νὰ σαπίζει νοιώθει ἔχει ἀρχίσει
νὰ ἀλλοιώνονται βλέπει οἱ εὐγενεῖς τοῦ προσώπου του γραμμές κι' ἀ κ ὅ μ α
διαλογίζεται ἀ κ ὅ μ α γ λ ύ π τ η ς δ ἔ ν σ κ ἄ λ ι σ ε κ α ἰ τ ῆ ν δ ι κ ῆ
μ ο υ π ρ ο τ ο μ ῆ ζ ω γ ρ ἄ φ ο ς τ ῆ ν π ρ ο σ ω π ο γ ρ α φ ῖ α μ ο υ
δ ἔ ν ἔ φ τ ι α ξ ε ἀ κ ὅ μ α

πῶς ἔβλεπε ὁ ἀνάξιος πῶς ἀδυνάτισε αὐτὸς ὁ ἔσχατος ἐπίγονος ὅλης αὐτῆς τῆς δόξας
ποθεῖ νὰ νοιώσῃ κι' ὄλο σαπίζει ὁ δύστηνος

ὅμως μὰ χαραυγὴ κραυγὴ ἦταν αὐτὸ ποὺ ἀκούστηκε σεισμὸς ἦταν ποὺ τράνταξε
συνθέμελα τὸ σπῆτι ἢ μήπως ὁ στερνὸς του στεναγμὸς ποὺ βίαια ἐλευθέρωσε ὅτι ἀπὸ
τὴ γέννα του πεισματικά κρατοῦσε ἐντὸς του φυλαγμένο ἡ στέγη ἄνοιξε στὰ δυὸ
κι' ὁ ἔσχατος στὸν οὐρανὸ ἀνάλαφρος ἀναλήφθηκε

ἄστραψε τότε ὁ κεραυνὸς καὶ εἶδε ὁ ἔσχατος ἀπὸ ψηλὰ τὸ σπῆτι
γερμένη ἦταν ἡ ἀριστερὴ του πτέρυγα κι' ἡ σκάλα ἡ μαρμάρινη σωρὸς ἡ καπνοδόχος
γkreμισμένη ἔχασκε κι' ἡ πρόσοψη σὰν διαλυμένη ἦταν

ἄστραψε πάλι ὁ κεραυνὸς καὶ οἶδε ὁ ἔσχατος
ἄξιοι πρόγονοι ἡ προτομὴ καὶ τὸ πορτραῖτό μου
αὐτὸ εἶναι νὰ ἄξιοι πρόγονοι ἐκεῖ ἡ σαπισμένη
μου πλευρὰ κι' ἡ πρόσοψη τὸ ἀλλοιωμένο πρόσωπο
ἡ καπνοδόχος πληγὴ μου ἀπύθμενη καὶ οἱ μαρμάρινες
ἄψιδες σωρὸς τὰ διαλυμένα μέλη μου ἐγὼ τὸ μοντέλο
ἐγὼ ὁ δημιουργὸς ἐγὼ ὁ πρῶτος κι' ἐγὼ ὁ ἔσχατος
θ ε α τ ῆ ς

ἄξιοι πρόγονοι ἰ δ ο ὕ ε ἰ μ α ἰ ΑΝΤΑΞΙΟΣ ΣΑΣ

ΑΠΟΨΕΙΣ

“Ας τὸ παραδεχτοῦμε· οἱ οκέσεις μας μὲ τὸ βιβλίο δὲν εἶναι καλές. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια εἶναι κάκιστες. Ἐλάχιστοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ διαβάζουν, ἐνῶ μετριοῦνται σὲ δάκτυλα ὅσοι διαβάζουν ἀξιόλογα κείμενα. Ὅπως ἓνα κριτήριο ἀσφαλὲς τῆς χαμηλῆς ἢ ὄχι ποιότητος ζωῆς σὲ μιὰ χώρα εἶναι τὸ καλὸ βιβλίο. Κι ἐμεῖς δὲ διαβάζουμε. «Ποῦ καιρὸς γιὰ τέτοια πράγματα...» θὰ μοῦ πεῖτε. Συμφωνῶ. Ἄν ὅμως θάλουμε τὸ χέρι στὴν καρδιά, τότε ὀφείλουμε νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι ὁ τρόπος ζωῆς ποὺ κάνουμε δὲ μᾶς γεμίζει. Ὀφείλουμε νὰ δεχτοῦμε τὴν ἄγνοιά μας γιὰ τὸ στοιχειῶδες, τὸ φόβο μας γιὰ τὸ ἄγνωστο, τὴς προκαταλήψεις μας γιὰ κάθε ὑγιὴ νεωτερισμό, τὴν ἀγκυωτικὴ προσκόλλησή μας στὸ ξεπερασμένο.

Θὰ μπορούσαμε εὐκόλα ν’ ἀναζητήσουμε ὑπευθύνους μὲ πρώτους καὶ καλύτερους τοὺς διανοοίμενους, ποὺ εἶτε ἀδιαφοροῦν γιὰ τὴν ἀπαράδεκτη κατάστασις εἶτε ἀναλώνονται σὲ ἄχαρες μεμψιμοιρίες εἶτε (ποὺ συχνά) ἀρκοῦνται στὸ νὰ διαπιστώνουν (ὑποκριτικά:) τὴ «θλιθερὴ αὐτὴ κατάστασις». Εἰλικρινὰ ὅμως σέ τί θὰ ἐξυπηρετοῦσε αὐτό; Νομίζουμε σὲ τίποτα κι ὁ λόγος εὐνόητος· εἶναι τόσο ὁριστηρὴ ἡ ἀδράνεια κι ἐξάλλου τὰ βιοτικά κι ἡ διασκέδασις εἶναι ποὺ προέχουν...

“Ας ἔρθουμε, λοιπόν, ξανά στὸ θέμα. Ἐλάχιστα βιβλία διακινοῦνται ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα κι ἂς μὴ διαστοῦμε νὰ τὰ θάλουμε μὲ τοὺς βιβλιοπώλες. Οἱ ἄνθρωποι κάνουν ἐμπόριο καὶ θέλουν νὰ διασφαλίσουν τὸ κρῆμα τους. Ἡ βιβλιοπωρία εἶναι ἐπικίνδυνη ὑπόθεσις στὸ ρωμαιοῦ, ποὺ πρὸ πολλοῦ ἔχει καταργήσει τὴν παρακαταθήκη στὸ βιβλίο καὶ δουλεύει μὲ ἀντικαταβολή. Πῶς νὰ ἐξασφαλιστοῦν, ὅταν δὲν ξέρουν ἂν τὰ βιβλία «θὰ φύγουν»;

“Εἰς ἀρκοῦνται στὴν προώθησις βιβλίων ποὺ «ἐκκινε φάει τὰ ψυμὰ τους» καὶ δέχονται ἀτομικὲς παραγγελίες ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους «μνημένους» βιβλιόφιλους.

Τὸ πράγμα ὅμως καταντάει νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ πλαίσια μιᾶς ἀπλῆς διαπίστωσις καὶ ἐντάσσεται σ’ ἐκεῖνες τὴς καταστάσεις ποὺ εἶναι ἐξόχως ἀνησυχητικές. Ἄν, λόγου χάρι, οἱ γονεῖς συνειδητοποιοῦσαν τί ἐπικίνδυνα «παιδικά» περιοδικὰ ἢ βιβλία μπάζουν σὲ ὅπτι τους, τότε θὰ ἔβλεπαν μὲ διαφορετικὸ μάτι ὅλα αὐτὰ τὰ καλοτυπωμένα εἰκονογραφημένα ἐντυπα, ποὺ κατακλύζουν βιβλιοπωλεῖα καὶ περίπτερα καὶ σκορπίζουν τὸ δηλητήριό τους σὲς ἁθῶες παιδικές ψυχές.

Ἡ σιγή αὐτὴ φιλοδοξεῖ νὰ φέρει κοντὰ σας τὸ βιβλίο, τὸ καλὸ βιβλίο. Γνωρίζουμε ὅτι οἱ φιλοδοξίες μας εἶναι μεγάλες καὶ γι’ αὐτὸ σχεδὸν ἀδύνατο νὰ ὑλοποιηθοῦν στὸ σύνολό τους. Ὅμως πιστεύουμε παράλληλα ὅτι τέτοιες προσπάθειες ποτὲ δὲν πᾶνε χαμένες, ἀλλὰ προσφέ-

Ἡ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Βασιζόμενοι στοὺς μηνιαίους πίνακες ἀγορᾶς τοῦ βιβλίου ποὺ δημοσιεύονται στὸ περιοδικὸ Διαβάζω, παρουσιάζουμε δύο πίνακες, ποὺ ἀφορῶν τὸ βιβλίο ποὺ ἀγοράστηκαν περισσότερο στὸ διάστημα Δεκέμβριος 1979—Μάρτιος 1980. Ἀναλυτικότερα ἡ κίνησις τοῦ βιβλίου στὸ κέντρο καὶ τὴν ἐπαρχία εἶναι ἡ παρακάτω:

ΚΕΝΤΡΟ

1. Μαρίας Ἰορδανίδου: Λωξάντρα (Ἑστία)
2. Μαρίας Ἰορδανίδου: Στοιὺ κύκλου τὰ γυρίσματα (Ἑστία)
3. Κώστα Ταχτοῦ: Ἡ γιὰγιά μου ἢ Ἀθήνα (Ἑρμῆς)
4. Ἡλία Πετρόπουλου: Ἐγχειρίδιο τοῦ καλοῦ κλέφτη (Νεφέλη)
5. Ὀδυσσέα Ἐλύτη: “Ἀξιὸν Ἑστὶ” (“Ἰκαρος)
6. Μάριος Δούκα: Ἡ ἀρχαία σκουριὰ (Κέδρος)
7. Ἀλέξανδρου Κοτζιά: Ἀντιποίησις ἀρχῆς (Κέδρος)
8. Μπέττι (Ἐξάντας)
9. Στρατὴ Τοῖρκα: Ἀκυβέρνητες Πολιτείες (Κέδρος)
10. Ὀδυσσέα Ἐλύτη: Μάρια Νεφέλη (“Ἰκαρος)
11. Λιλῆς Ζωγράφου: Ἐπάγγελμα Πόρνη (Ἀστέρ)
12. Σηὶὸν ντέ Μποβουάρ: Τὸ δεύτερο φύλο (Γλάρος)

ΕΠΑΡΧΙΑ (Γενάρης - Μάρτιος 1980)

1. Μενέλαου Λουντέμη: “Ἐνα παιδὶ μετράει τ’ ἄστρα (Δωρικός)
2. Μαρίας Ἰορδανίδου: Λωξάντρα (Ἑστία)
3. Ὀδυσσέα Ἐλύτη: “Ἀξιὸν Ἑστὶ” (“Ἰκαρος)
4. Ὀδυσσέα Ἐλύτη: Μάρια Νεφέλη (“Ἰκαρος)
5. Μαρίας Ἰορδανίδου: Στοιὺ κύκλου τὰ γυρίσματα (Ἑστία)
6. Νίκου Καζαντζάκη: Ὁ Χριστὸς ξανασταυρώνεται (Καζαντζάκη)
7. Νίκου Καζαντζάκη: Ὁ καπετὰν Μιχάλης (Καζαντζάκη)
8. Ἰούλιο Βέρν: Ὁ γύρος τοῦ κόσμου σὲ 80 ἡμέρες (Ἀστέρ)

ρουν σιγὰ σιγὰ τοὺς ἀναγκαίους ἐρεθισμοὺς γιὰ τὴν ἐξοικείωσις καὶ τὴν ἐπαφή τοῦ κοινοῦ μὲ τὸ βιβλίο. Γιὰ μᾶς τὸ βιβλίο εἶναι εἶδος πρώτης ἀνάγκης, τὸ κακὸ ὅμως εἶναι ὅτι δὲν ἔχουμε ἀντιληφθεῖ πῶς ἀνῆκει στὰ «οὐσιώδη ἐν ἀνεπαρκείᾳ».

ΜΙΚΡΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΕΠΙΛΟΓΗ)

1. Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ, 'Ιστορία νεοελληνικής λογοτεχνίας, 'Από τις ρίζες ως την εποχή μας. 'Αθήνα, 'Ίκαρος 1975, σ.σ. κ' + 714 Χρονική κάλυψη: 1000—1922 και έπόμετρο: 1922—1940.

'Αξιολογώτατη προσπάθεια. Σοβαρές επιφυλάξεις για υποτίμηση όρισμένων λογοτεχνών (Παπαδιαμάντης) ή για έλλιπή κάλυψη όρισμένων άλλων (Ξενόπουλος, Θεοτόκης κ.ά.). Γενικά εγκυρότατο βοήθημα με κύρια ποσόντα τη νηφάλια και φιλοσοφημένη παρατήρηση. Γλώσσα πυκνή αλλά σε συντηρητική δημοτική. Το έπόμετρο πολύ φτωχό, δε βοηθάει όσους θέλουν να ενημερωθούν για τη νεώτερη λογοτεχνία.

2. MARIO VITTI, 'Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, 'Αθήνα. «'Οδυσσέας», 1978, σ.σ. 469.

Χρονική κάλυψη: 11ος αϊ. — 1967.

Φιλόδοξη προσπάθεια με εύστοχα αποτελέσματα. Βασικά το κύριο βάρος πέφτει στην ανάπτυξη των ρευμάτων μέσα στα όποια κυοφορήθηκαν τα σημαντικότερα έργα. 'Οξείες κριτικές παρατηρήσεις δίνουν λαβή για γόνιμο προβληματισμό, αλλά γεννούν και πολλά έρωτηματικά ή απορίες για την πλήρη «ουδετερότητα» του συγγραφέα.

3. ΛΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ, 'Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, 'Αθήνα, «Μορφωτικό 'Ίδρυμα 'Εθνικής Τραπέζης», 1979, σ.σ. ισι' + 442. Χρονική κάλυψη 11ος αϊ — 1978.

Το έργο καλύπτει σφαιρικά όλη την έκταση της λογοτεχνίας μας. Σαφήνεια και αντικειμενικότητα οι βασικές άρετές του συγγραφέα, που αξιοποιεί την πλούσια διδακτική του πείρα (καθηγητής στη Φιλοσοφική Θεσ)νίκης) με τον πληρέστερο τρόπο.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

'Από το πλήθος των εκδόσεων που κυκλοφόρησαν πρόσφατα επισημαίνουμε:

- MONTAIGNE MICHEL DE. Δακίμα. Κάλβος, 1979
- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ: 19ος — 20ος αιώνας. Μορφωτικό 'Ίδρυμα 'Εθνικής Τραπέζης, 'Αθήνα, 1979.
- WEBER MAX. Οικονομία και Δίκαιο. Σάκουλας, 'Αθήνα, 1979.
- ΣΟΛΔΑΤΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ. 'Ιστορία του 'Ελληνικού κινηματογράφου. Νεφέλη, 'Αθήνα, 1979...
- ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ Κ. Γ. "Απαντα τα εύρισκόμενα. 'Ερμής, 'Αθήνα, 1979. Τόμοι 2.
- ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ. Τα τραγούδια της πολιτείας. Ποιήματα, Κέδρος, 'Αθήνα, 1979.
- ΔΟΥΚΑ ΜΑΡΩ. 'Η αρχαία σκουριά. Μυθιστόρημα. Κέδρος, 'Αθήνα, 1979.
- ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ ΣΠΥΡΟΣ. 'Η πόλη. Μυθιστόρημα. Κέδρος, 'Αθήνα, 1979.
- ΠΡΟΥΣΤ ΜΑΡΣΕΛ. 'Αναζητώντας το χαμένο χρόνο. Μυθιστόρημα. Τόμος Γ' Μετάφραση Παύλου 'Α. Ζάννα. 'Ηριδανός, 'Αθήνα.
- ΜΥΡΑΤ ΔΗΜΗΤΡΗΣ. 'Η άγωγή του λόγου. 'Εστία, 'Αθήνα 1979.
- ΣΑΡΗ ΖΩΡΖ. Τα στενά παπούτσια. Κέδρος, 'Αθήνα, 1979 (Για παιδιά).
- ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ. 'Οδοιπορικό στον Πόντο. Ταξιδιωτικό. Διογένης, 'Αθήνα 1979'
- ΔΕΛΑΠΟΡΤΑΣ ΠΑΥΛΟΣ Γ. Το λιθάρι του Σισύφου. Θεμέλιο, 'Αθήνα, 1979.
- ΝΤΙΟΥΙ ΤΖΩΝ. 'Εμπειρία και εκπαίδευση. Γλάρος, 'Αθήνα.
- ΚΕΧΑΓΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ - ΧΑΒΙΑΡΑ ΕΛΕΝΗ. Δάφνες και μικροδάφνες. Θέατρο. 'Ερμής, 'Αθήνα 1980.
- ΧΑΞΛΕ'Υ ΑΛΑΝΤΟΥΣ. Θαυμαστικός καινούργιος κόσμος. Κάκτος, 'Αθήνα. 1980.
- ΚΥΡ Μή (οκίτσα). Κάκτος, 'Αθήνα, 1980.

ΑΠΟΚΟΜΜΑ 1

Σά λυκος θά ούρλιάζω έξω
από την πόρτα σου.
και ή σελήνη—ά ή σελήνη των ποιητών—
θά μου ανοίξει το κεφάλι στη μέση,
για να διαβάσει το χάρτη των ιδεών μου.

Γιάννης Κοντός, Το χρονόμετρο,
'Εκδόσεις 'Εγνατία

ΑΠΟΚΟΜΜΑ 2

Την έλευθερία τη βρήκα
στην ποίηση, οιδόν ποιητικό
λόγο. Είναι ή μόνη έλεύθερη
λαλιά που μπορεί να 'ναι
ελεύθερη λαλιά.

Ζωή Καρέλλη

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ

Στις 27 του περασμένου Γενάρη πέθανε στην Αθήνα ο Στρατής Τσίρκας. Ο θάνατος του μεγάλου λογοτέχνη συγκλόνισε τον πνευματικό κόσμο της χώρας μας μιά και το κενό που άφησε θεωρείται δυσαναπλήρωτο.

Ο Στρατής Τσίρκας γεννήθηκε το 1911 στο Κάιρο και πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα το 1937 με την ποιητική συλλογή ΦΕΛΛΑΧΟΙ. Από τότε η παρουσία του στα γράμματα είναι συνεχής, αλλά γίνεται ευρύτερα γνωστός το 1958 με τη μελέτη Ο ΚΑΒΑΦΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ (κρατικό βραβείο) και κυρίως με τη μυθιστορηματική τριλογία ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ (Λέσχη 1961 — Αριάννη, 1962 — Η Νυχτερίδα, 1965).

Οι Ακυβέρνητες Πολιτείες αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά έργα της νεώτερης πεζογραφίας. Ο Τσίρκας, βαθύς γνώστης των θεωριών του μυθιστορήματος καθώς και του έργου των κλασικών του σύγχρονου μυθιστορήματος, χρησιμοποιεί προκλημένη τεχνική για να δργανώσει και ν' απλώσει το υλικό του. Η τεχνική αυτή παραπέμπει σε έργα κορυφαίων ξένων πεζογράφων (Λώρενς, Τζόυς, Φόρστερ, Κόλντγουελ κ.ά.), αλλά έχει αυθεντικά στοιχεία των προσωπικών απόψεων του Τσίρκα, που πιστεύει ότι για το ελληνικό μυθιστόρημα απαιτείται «ένας κριτικός ρεαλισμός», δηλ. «η συνειδητοποίηση από τον αναγνώστη της ίδιας της πραγματικότητας που ζει και όχι του ειδώλου και του μύ-

θου της ανάλογα με την άλφα ή βήτα αισθητική».

Εκεί όμως όπου αναμφισβήτητα η ιριδισμία στηρίζει την πολυδύναμη θεατρική της ισχύ είναι η άξιοποίηση του υλικού της. Ο Τσίρκας, με φόντο τη Μέση Ανατολή στα ιαραγμένα χρόνια 1941—44, καταφέρνει να ξεπεράσει τις παγίδες του χρονικού και να μας δώσει ένα καθαρό ντοκουμέντο — καταγγελία της πολυμύχανης αγγλικής πολιτικής στο χώρο αυτό αλλά ιαυτάχρονα και του σταλινισμού με τις ολέθριες επιδράσεις του πάνω στις ανθρώπινες σχέσεις. Η θαρραλέα καταγγελία του σταλινισμού στις Ακυβέρνητες Πολιτείες από έναν άνθρωπο που έζησε «εκ των έσω» την απάνθρωπη κομματική λογική, αποτελεί πράξη νηφάλιου καυτηριασμού όλων εκείνων που παγίδεψαν κατά καιρούς τις ανθρώπινες σχέσεις στις συμπληγάδες του μανικαϊσμού (οι μαύροι και οι άσπροι, οι καλοί και οι κακοί κ.λ.π.), κουρέλιασαν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και προετοίμασαν το έδαφος για τα δεινά που ξέσπασαν στο άμοιρο ανθρώπινο γένος.

Ο Στρατής Τσίρκας κυκλοφόρησε το 1976 ένα άλλο μυθιστόρημα (Η χαμένη Άνοιξη), που οι γενικότερες ένδειξεις μας πείθουν ότι το προόριζε ως πρώτο μέρος μιάς ευρύτερης σύνθεσης που θα κάλυπτε τα χρόνια 1966 και πέρα.

ΕΠΙΛΟΓΗ

Φίλιππος Βασιλεύς Μακεδόνων

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.

Αθήνα 1980

Το βιβλίο, καρπός της συνεργασίας δεκατριών διακεκριμένων ερευνητών, επχειρεί μύριζική «επανεκτίμηση της προσωπικότητας και του έργου» του Φιλίππου Β', πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου και πρωτουργού του «Μακεδονικού κλέους».

Το έργο χωρίζεται σε δεκατρία κεφάλαια: Η Μακεδονία πριν από το Φίλιππο — Η ένσπιση της Μακεδονίας — Η νομοματοκοπία του Φιλίππου και τα μεταλλεία του Παγγαίου. — Ο Φίλιππος ως στρατηγός και ο μακεδονικός στρατός — Ο Φίλιππος και η Δελφική Αμφικτιονία — Ο Φίλιππος και οι βόρειοι γείτονες της Μακεδονίας. — Ο Φίλιππος και η Αθήνα — Ο συσχετισμός των δυνάμεων — Από την πανελλήνια ιδέα στην πανελλήνια πολιτική — Η Μακεδονία του Φιλίππου — Το τέλος του Φιλίππου — Η προσωπικότητα του Φιλίππου — Οι βασιλκοί τάφοι των Αιγών (Βεργίνας), που καλύπτουν σφαιρικά τη δράση του ιδιοφυούς πολιτικού, ενώ παράλληλα φέρνουν στο φως άγνωστα στοιχεία που συνθέτουν την ελληνική φυσιογνωμία του Μακεδονικού χώρου.

Η έκδοση περιλαμβάνει πολλούς χάρτες, και άφθονες εκπληκτικές φωτογραφίες.

Τότι τὰ σκέδια ὅπ' τὰ σπήτχια τᾶφκιαναν οἱ μαστόροι. Πόσα σπήτχια δὲν ἔφκισαι οὐ θανάσης οὐ μᾶστουρας οὐ σηχουρημένους ἢ κι πόσοι ἄλοινοι μαστόροι. Κι ἦταν μᾶϊ καλύτη-ρα σκιδιασμένα ἀπ' τὰ σημερινά. Κάν τίπουτας δὲν τὰ ἐλείπειν, οὔτι μινιά πιθαμὴ τόπους ἀχρεϊ-αστους. Μὴ τοὺς νουντάδες τοὺς τρανοὺς τ' ἀνώγι ποῦταν τζιάχουρταρᾶς (ἀνοιχτὸ δηλα-δὴ) μὴ κάγκιλα στούν τόνου Ευλένια, μὴ τοῦ μαγειριὸ ψηλά κλεισμένου ἀπ' τ' ἀνώγι μὴ κα-φασουτὸ, τὰ παρακέλια, τίς χειβάδεις, τοῦ τζια-μακάνι, τίς μουσάντρες, τὰ ντουλάπια, τ' ἀνου-γούδια, τοῦ μιταξουργείου, τοὺν ὀλιακό, τοὺν ἀμπατζιά, τίς μούτλεις στοῦ νταβάνι κι ὅλα φκι-ασμένα μὴ μινράκι.

Τώρα χίλιοι ντιγιό, μηχανικοί, ἀρχιτέκτο-νες, μηχανολόγοι, ἡλεκτρολόγοι, ἐργουδιγοί ποῖος κι ποῖος νὰ σοὶ φάει παράδεις κι νὰ φκιάσει κλουδιά.

Τότι οἱ νουντάδες ἦταν φαρδεῖς μὴ παρα-θύργια τρανά μὴ σιδήρα κι συρταρουτὰ τζιάμνια π' ὄνοιγαν σιαπάνου μινιά κι στέκουνταν ἀνοι-χτὰ μὴ πιταλούδα.

Ἦταν οὐ καλὸς οὐ νουντὰς ποῦ δέχουνταν στὶς γιουρτές μὴ καναπέδεις Ευλένιους (μιντιρ-λούκια) ποῦχουν στρώματα μὴ καλαμπουκό-φυλλα ἢ μπουρμπόκια.

Εἶχαν κι ντιγιό ντουλάπια κουφουτὰ μέσ στούν τοίχου. Εἰκεῖ κατίνουνειν ἢ παλῆ τὶς γκαθάνεις μὴ τὰ γλυκά. Εἶχεν κι χιδάδα ἓνα κούφουμα στούν τοίχου ἀπὸ τοῦ παρακέλι μὴ καμάρα Ευλίνη πανουθιό του, εἰκεῖ ἔβαναν τὰ βιβλία.

Τώρα σαλουνουτραπιζαρία σοὶ λέει οὐ ἄλ-λους, κριββατουκάμαρη, καθιστικό κι χαμπάρ-για.

Τότι στούν καλὸ τοῦ νουντὰ στρώνουνταν τίς γιορτές τοῦ καλὸ τοῦ ζιλί μὴ τὰ πουλιά κι ὑπαρχαν ἔξι καρέκλες ψάθινεις κι στὶς γιορτές δανεῖζουνταν κ' μινικές καρέκλες ἀπ' τοῦ μα-χαλῶ. Εἶχεν κι κανὸ κάδρου μὴ φουτουγραφίεις τοῦ νώνη κι τῆς νάνας. Κι καμνιά κλιματσίδα ἀπὸ ἀγρίου σπαράγγι ἀγκαθουτὸ γιὰ τίς κάρ-τεις κι τίς φουτουγραφίεις ἀπ' τοῦ στρατὸ «ἐν-θύμιον στραταῦ».

Τὰ μιντιρλούκια εἶχαν κι προυσκέφαλα μὴ λόντρες ὕφαντὰ στούν ὀργαλειό στοῦ σπήτι ἀπὸ μπαμπάκι κι μιτόξι. Στὶς κρινιές τίς μέ-ρεις ἔβαναν ἓνα καλὸ μαγγάλι μὴ ζιάρι ἀπ' τοῦ τζιάκι ὅταν γιόρταζαν.

Τώρα θέλουμι πουμεληθρόνες ἀκριβές μὴ γκαντιφέδεις κι σκρίνιου κι μπιρζέρα κι δὲ ἔε-ρου τί.

Στούν παλῆ τοῦ νουντὰ ἦταν τοῦ παρα-κέλι ἓνας μικρὸς τόπους ποῦ ἄλλαζειν κι ἐιᾶλ-λαζειν οὐ ταῖφας, μὴ σιντούκια γιὰ ζντράνια μέσα κι καρφκιά τρουγιούρου γιούρου γιὰ τὰ καθημερινὰ τὰ ρούχα. Ἀπὸ ποῦ κρινάστρες, "Εφκίαναν μινικοὶ μὴ καλάμι κ' ἓνα κουρέλι στὴ μέση δημένου, αὐτὴ ἦταν ἡ κρινάστρα. Στὰ καρφκιά ἀπ' τοῦ παρακέλι κριννούσαν μινικοὶ ὀρμαθιές μὴ ρόντγια - κιδώνια, σύκα ἢ κι σταφύ-λια χειμουνιάτικα καμιά φράς. Ἀπ' τοῦ παρα-

Τότι κι τώρα

ΤΟΥ ΣΚΕΔΙΟΥ ΨΗΛΑ ΣΤΟΥ ΣΠΗΤΙ

κέλι εἶχεν σκάλα σοὶ μινικά σπήτχια ποῦ ἀνέ-βηνειν στοῦ νταβάνι. Τοῦ παρακέλι εἶχεν ἓνα μικρὸ παραθύρι ἴσια γιὰ νὰ φέγγει ψίχστα.

Τώρα θέλουμι χουνιευτές ντουλάπεις στοῦ νουντὰ. Τότι εἶχαν τὴ μουσάντρα, ποῦ χουρού-σειν ὅλα τὰ στρουσίντζια, τίς βιλέντσεις κι τὰ προυσκέφαλα.

Εἶχεν τρανά κανάτια ποῦ ὄνοιγαν, κι ἀπὸ τοῦ κάτου. Εἶχεν ντουλάπια πῶβαναν τίς γκαθά-νεις, τίς ἀντγιεις, τοὺς χουματένιους τοὺς ντα-βάδεις, τὰ τσουκάλια, τὰ μισούργια, τὰ γκιού-μνια κι τέτοια. Στὶς ντιγιό μινιές δέξια κι ζέρβα ἀπ' τὴ μουσάντρα εἶχεν καμαρούντγια μὴ πύ-λεις σκιπασμένα, κουτιά μικρά, ποῦ ἔβαναν κά-νουμες, καρούλια, σκουφούνια, κᾶναν σκού-φουν, καμιά σιρβέτα κι ἄλλα σέια.

Τοῦ ΝΙΚΟΥ ΣΠΑΡΤΣΗ

Καθηγητοῦ ΚΑΤΕΕ

Στούν παλῆ τοῦ νουντὰ εἶχεν τρουγιού-τῆς μουσάντρας εἶχεν κι ντουλάπι μὴ ντιγιό ἀ-ράφεις, εἰκεῖ φύλαγαν κι ζάχαρι τοὺν καφέ, ρύζι κᾶνα φαγὶ πρόχειρα, λάδι, λίγδα, εἶχεν κι κουτὶ γιὰ τὰ χουλιάργια κι τὰ μπουνέλια κι λιγ-γέργια κι μισούργια.

Στούν παλῆ τοῦ νουντὰ εἶχεν τρουγιού-ρου γιούρου ἀράφεις ποῦ νὰ τίς φτάνουν οἱ κόσμοι γιὰ νὰ βάνουν πράγματα. Τὶς στόλιζαν μὴ τίπουτα κουλουκίθεις ρόντγια ἢ ἔβαναν κι κανὰ βιβλίου.

Τώρα ἔχει βιβλιοθήκεις ἀκριβές μὴ μᾶνι, κι διτρίνεις. Τότι κι στοῦ τζιάκι πανουνθιό εἶ-χεν ἀράφεις. Κι κάτου ἡ παρασκιά εἶχεν ξύ-λου στήν ἄκρα, φκιάρι κι ταιμπιδι γιὰ νὰ ἀναγ-κάσουν τὴ φουχτιά, τὴν πυρουσκιά κι τοῦ μαύ-ρου τοῦ γκιούμι στούν πιρμάχου γιὰ θιρμόν ποῦ λούζουνταν ἢ ἐπλυναν τ' ἄγκια. Ἡ λαμαρίνα τοῦ πιρμάχου ἔστραφτειν ὅταν ἀλείφουνταν μὴ λάδι κι ξύδι. Οἱ κόχεις ἦταν στρουμένεις μὴ στρώματα ἀπὸ καλαμπουκόφυλλα ποῦ ρου-πουτούσαν τὴ νύχτα ὅταν στούν ὕπνου ἔκαμει, νὰ γυρίσεις στήν ἄλλη τὴ μινιά. Πανουθιό ἔ-στρουσαν ζιλί μὴ μαστραπάδεις κάτου ἀπ' τοῦ τζιάκι κι ντιγιό ἴδια κουχιάρια στὶς κόχεις μὴ προυσκέφαλα. Τρία ἀπ' τὴ μινιά κι τρία ἀπ' τὴν ἄλλη μινιά ἀπ' τοῦ τζιάκι ἀπ' τὰ τρανά ποῦ νὰ πιάνουν ὅλουν τοῦ νουντὰ.

Τώρα στοῦ καθιστικό θέλουμι ντιβάνι, που-λυθρόνεις ποῦ νὰ γένουντι κριβάτχια κι ἄλλα τέτχια.

Τότι οὐ παλῆς οὐ νουντὰς εἶχεν μούγκι

(συνέχ. στήν σελ. 85)

Ἡ δασοκάλυψη στὸ Νομὸ μας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

— Ἡ ἔκταση τοῦ Νομοῦ Ἡμαθίας εἶναι 1.663.230 στρέμματα ἀπ' αὐτὰ τὰ 755.660 στρέμματα δηλαδὴ ποσοστὸ 45,43% καλύπτονται ἀπὸ δασική βλάστηση (δάση, μερικῶς δασοσκεπτεῖς ἐκτάσεις, χαρτολιθαδικές κ.λ.π. ἐκτάσεις).

— Ἐπὶ τοῦ ποσοστοῦ τῆς δασικῆς καλύψεως τὰ δάση κατέχουν ποσοστὸ 35% καὶ οἱ ὑπόλοιπες μορφές βλαστήσεως 10,43%. Ἄν λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ κατὰ μέσο ὄρο ποσοστὸ δασοκαλύψεως τῆς Ἑλλάδας εἶναι μόλις 19% καὶ συγκρίνουμε ἀνalogικά, βλέπουμε ὅτι κατέχουμε ἓνα πολὺ ὑψηλὸ ποσοστὸ δασοκαλύψεως πού μπορεῖ νὰ μᾶς χαρακτηρίσει: σὺν ἓνα ἀπὸ τοὺς πλεῖς δασωμένους Νομούς τῆς Ἑλλάδος.

— Παρ' ὅλη ὅμως τὴν δασοκάλυψή αὐτὴ ἡ παραγωγή μας σὲ ξυλῶδη ὀγκο δέν εἶναι αὐτὴ πού θὰ περιέμενε κανεὶς νὰ εἶναι. Ἔτσι μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι δέν εἴμαστε αὐτάρκεις σὲ τεχνικὴ ξυλεία γιὰ νὰ ἐκανοποιήσουμε τίς ἀνάγκες τῆς καταναλώσεως, ἐνῶ ἀντίθετα ἔχουμε ἐπάρκεια καύσιμης ὕλης.

— Ἡ δυσαναλογία πού ὑπάρχει μεταξύ τεχνικῆς καὶ καύσιμης ξυλείας ὀφείλεται, ἀπ' ἐνὸς ἐπειδὴ τὰ δάση μας βρίσκονται ἀκόμη στὸ στάδιο τῆς ἀνορθώσεως, ἔπειτα ἀπὸ τίς μέχρι πρό δεκαετίας λαθρουλοτομίες καὶ λεηλασίες πού δέχθη καν καὶ ἀπ' ἐτέρου ἐπειδὴ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι πρεμνοφυτὴ εἴτε ἀπὸ τὴ φύση τους εἴτε ἔπειτα ἀπὸ ὑποβάθμιση λόγῳ ἐνιαιτικῆς βοσκῆς.

Ὅμως τὰ τελευταῖα χρόνια μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ διαχείριση καὶ φύλαξη πού γίνεται σ' αὐτά, τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ἡ ποιοτικὴ αὐξηστὴ τῆς παραγωγῆς, μὲ τίς ἀπαραιτήτες καλλιεργητικὰς ἐπεμβάσεις στὰ ὑψηλὰ δάση καὶ τὴν ἀναγωγή τῶν πρεμνοφυτῶν δασῶν σὲ σπερμοφυτὴ ὅπου ἐπιβάλλεται, ἡ ἔχουμε σὲ λίγα χρόνια τεχνικὴ ξυλεία ἀρκετὴ γιὰ νὰ καλύψουμε μεγάλο μέρος τῶν ἀναγκῶν μας.

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ:

— Ἐνα ἄλλο ἀξιοσημείωτο γένος πού χαρακτηρίζεται τὰ δάση

τοῦ νομοῦ μας εἶναι ἡ ἰδιοκτησιακὴ τους μορφή. Πραγματικὰ τὰ περισσότερα δάση εἶναι ἰδιωτικά καὶ μάλιστα σὲ πολὺ μεγάλο ποσοστὸ. Εἶναι δὲ ἀμφίδρολο ἂν ὑπάρχουν τόσα πολλὰ ἰδιωτικά σ' ἄλλο Νομὸ τῆς Ἑλλάδας. Ἔτσι ἀπὸ τὸ 755.660 στρέμματα δασικῶν βλαστήσεων τοῦ Νομοῦ τὰ 641.980 στρέμματα ἢ ποσοστὸ 85% εἶναι ἰδιωτικά καὶ μόνο τὰ 113.680 στρέμματα ἢ ποσοστὸ 15% εἶναι Δημόσια. Ὅμως σὲ πολλὰ ἰδιωτικά δάση ὑπάρχει συνδιοκτησία τοῦ Δημοσίου ἢ ὅποια ἂν ἀποχωρισθεῖ καταλαμβάνει μιὰ ἔκταση 79.720 στρεμμάτων καὶ ἔτσι ἡ ἰδιοκτησία τοῦ Δημοσίου ἀνέρχεται σὲ ποσοστὸ 25,6%. Ἐάν ἐν τῷ μεταξύ δὲν ἐξαγορασθεῖ ἀπὸ τοὺς ἰδιώτας δασοκτήμονες.

Τοῦ Ἀναστασίου Τσιούνα Ἰδιωτικοῦ Δασολόγου

α) Τὰ καθαρῶς ἰδιωτικά δάση τοῦ Νομοῦ εἶναι τὰ ἑξῆς:

Δήμου Ναούσης (τιτῆμα), Μεταμορφώσεως, Ἀγίου Παύλου, Μαρίας, Γιαννακοχωρίου, Προδρόμου, Λαζαράσκας, Βοσκότοπος Τσανακτζί Κωστοχωρίου, Βρωμιονίγδαου, Τριποτάμου, Ἐηρολειωάδου, Νιτορμάν Γεωργιανῶν, Ράχης, Μ. Σάντας, Καστανιάς, Σφηκιᾶς, Χαράδρας, Δήμου Βεροίας, Προδρόμου,

Παλατισίων, Φυλλαριάς, Σφηγιόσης.

β) Συνδιοκτησία μὲ τὸ Δημόσιο εἶναι τὰ ἑξῆς:

Σελίου, Δήμου Ναούσης (τιτῆμα), Ριζοματών, Καραγεωργίου, Ἐλαφίνας, Τσοῦμωστη, Φυτιάς, Αρκοχωρίου, Π. ρεύματος, Σουκιᾶς, Στενιμάχου, Ἀγίου Ἰωάννου, Ἀνω Σελίου, Γιαννακοχωρίου, Βεργίας, Πολυδεσδρίου, Νευκάστρου, Σφηκιᾶς, Πολλῶν Νερῶν, Μικροῦ Μερά, Καρὰ Τσαῖρ, Χρηστίδη, Μονὴ Μαιωρορρώσεως.

γ) Δημόσια δάση εἶναι τὰ ἑξῆς: Τσανακτζί, Μαρούσιας, Δασκίου, Παλατισίων, Φυλοურიᾶν καὶ Ἀνταλλάξιμα: Ἀρσούμπαση καὶ Βουλγάρικο.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

— Τὰ ἰδιωτικά καὶ συνδιοκτησια δάση διαχειρίζονται ὡς ἑξῆς: Ἐάν ἀνέκουν σὲ Δήμους καὶ Κοινότητες ἀπὸ τὰ Δημοτικά καὶ Κοινοτικά Συμβούλια σύμφωνα μὲ τὴν καείμενη Νομοθεσία. Ἐάν ἀνέκουν σὲ συνεταιρισμοὺς ἀπὸ τὰ Διοικητικά Συμβούλια αὐτῶν ἂν ἀνέκουν σὲ συνεταιρίζουσ ἀπὸ ἐπιτροπὲς διαχειρίσεως, καὶ τέλος ἂν ἀνέκουν σὲ φυσικά πρόσωπα ἀπὸ τὰ φυσικά πρόσωπα.

— Τὰ Δημόσια δάση διαχειρί-

Οἱ περιοχές τοῦ Δημοτικοῦ δόσου Τρία Πηγὰδια - Ἀγριολόπατα - Ἅγιο Πνεῦμα

ζονται ἀπὸ τὰ κατὰ τόπους Δασαρχεῖα τὰ ὁποῖα ἐκπροσωποῦν τὸ κράτος.

— Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν αὐτῶν γίνεται σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο περὶ δασῶν, εἴτε μὲ μίσθωσιν κατὰ τὴν δημοπρασίαν, εἴτε ἄνευ δημοπρασίας σὲ Δασικούς Συνεταιρισμούς Ἑργασίας (ἐὰν πρόκειται γιὰ τὸ Δημόσιον, τοὺς Δήμους καὶ τὰς Κοινότητες), εἴτε δι' αὐτεπιστασίας.

— Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν σὰν κλάδος τῆς ἐφαρμοσμένης δασικῆς οἰκονομίας, ἀσχολεῖται κυρίως μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν συνελευστικῶν πού ὁρῶν στὴ δασοπονία, γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν πού ἐπιδιώκονται ἀπ' αὐτήν, δηλαδὴ τὴν κάλυψιν τῶν οἰκονομικῶν ἀπαιτήσεων τῶν δασοκτημόνων καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου πού ἀπὸ τὸ δάσος ἐξαρτᾶται. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὰς ὑποχρεωτικὰς ἐκπονούμενας διαχειριστικὰς μελέτας γιὰ κάθε δάσος ξεχωριστά, βάσει τῶν ὁποίων γίνεται ἡ διαχείρισις αὐτῶν μὲ γνώσιν ὅτι πάντοτε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀειφορίας τῶν καρπώσεων, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία πρέπει κάθε χρόνον ἀπὸ κάθε δάσος νὰ ἀπολαμβάνεται ποσὸν καρπώσεων ἴσο, σταθερὸν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλύτερον εἰς τὸ διηγεκές.

— Στὸ Νομὸν μας τὰ πρὸ ἀξιώλογα δασικὰ συγκροτήματα εἶναι: τὸ Σελίου, τοῦ Δήμου Ναούσης, τῶν Ριζοματιῶν καὶ τοῦ Δασκίου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ παράγεται ὁ μισθὸς θημιώδους ὄγκος τόσο ἀπὸ ποιοτικῆς ὥστε καὶ ἀπὸ ποσοτικῆς πλευρᾶς. Ἀπὸ τὰ πρὸ πάνω δασικὰ συγκροτήματα παράγεται ξυλεία Μαύρης Πεύκης, ὀξυᾶς καὶ Καστανιάς.

— Συνολικὰ τὰ δάση τοῦ Νομοῦ μας παράγουν κάθε χρόνον ἀπὸ 30.000 — 40.000 κυβικά μετρά ξυλώδη ὄγκος ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἕως 10.000—15.000 κυβικά μετρά εἶναι ἡ ξυλεία ἢ ὁποῖα μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ τὰς τέχνες.

Ἀπὸ τὰς ποσότητες αὐτὲς ἔνα μεγάλο μέρος διοχετεύεται: σὲ ἀγορὰς ἄλλων πόλεων ἐκτὸς Νομοῦ, ὅπως ἐπίσης μεγάλη ποσότητα ξυλείας εἰσάγεται ἀπ' ἄλλους Νομοὺς καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ἀποτέλεσμα δὲ αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι νὰ μὴν ἔχουμε γνώσιν τῶν πραγματι-

κῶν ἀναγκῶν τοῦ Νομοῦ.

Τέλος τὰ δασονομικὰ εἶδη πού κυριαρχοῦν στὰ δάση τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ Ὀξυᾶ, ἡ Μαύρη Πεύκη, ἡ Δρύς, ἡ Καστανιά κλπ., ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ ἀποκλειστικὰ ἐξάγεται τεχνικὴ ξυλεία κατασκευῶν.

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΜΑΣ.

Σήμερον στὰ δάση τοῦ Νομοῦ μας ἡ δασοπονία τῶν πολλοπλῶν σκιν πῶν ὁρίσκει τὴν ἐφαρμογήν τῆς. Πραγματικὰ τὰ δάση μας ἐκπληρῶνουν πολλοὺς σκοποὺς, δηλαδὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ποιικιλίαν τῶν ὕλικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν πού προσφέ-

ρουν στὸ κοινωνικόν σύνολο, προσφέρουν ἐπίσης σκοποὺς προστατευτικοὺς καὶ ὑδρονομικοὺς, κτηνοτροφικοὺς, στρατιωτικοὺς, ἐπηρεάζουν τὸ μικρὸ κλίμα τῆς περιοχῆς, προσφέρουν αἰσθητικὰς ἀπολαύσεις, ὑγιεινὰς ψυχαγωγικὰς ἀλλήσεις, τουρισμὸν κλπ.

— Ἐνὰ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ὠφέλη τῶν δασῶν μας εἶναι ἡ συγκράτησις τοῦ τοῦ ἰδίου δασικοῦ ἐδάφους, ὥστε καὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὑποκείμενης πεδινῆς περιοχῆς, τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν καὶ τῶν ἔργων πολιτισμοῦ. Αὐτὸ συμβαίνει ἐπειδὴ μὲ τὰ φύλλα τῶν δένδρων

συγκρατεῖται ἡ ὀρμητικότητά τῶν ἀιθερίων ὑδάτων καὶ ἔτσι διευκολύνουν τὸ νερὸ τῆς βροχῆς, νὰ διεισδύσει βαθμιαίως στὰ ὑπόγεια στρώματα τοῦ ἔδαφους καὶ νὰ τὸ ἀποδώσει ἀργότερα στὶς πηγές. Ἔτσι μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἀπ' ἐνός δὲν παρασύρεται τὸ δασικὸ ἔδαφος, ἀπ' ἑτέρου ἀπυτρῆπει τὸν σχηματισμὸ χειμάρων, οἱ ὁποῖοι προκαλοῦν κάθε χρόνο τεράστιες ζημιές.

— Ἀποτέλεσμα τῶν πιὸ πάνω καλῶν καὶ ἡ εὐνοϊκὴ σύνθεση τῶν δασοπονικῶν εἰδῶν ποὺ ἐπικρατοῦν στὰ δάση μας, εἶναι ἡ μεγάλη ὑδρονομικότητά τῆς περιοχῆς μὲ τὴν πληθώρα τῶν πηγῶν, ρυακίων, παραποτάμων καὶ ποταμῶν, ἀπ' ὅπου ὑδροδοτοῦνται οἱ πόλεις καὶ ποτίζονται οἱ γεωργικὲς καλλιέργειες.

— Ἐνα δυσάρεστο γεγονός εἶναι ἡ ἐλλάττωσις τῆς ποιμενικῆς ὀρεινῆς κτηνοτροφίας μὲ δασικότερο λόγο τὴν ἀνάπτυξη τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ μας. Τὰ λίγα ἐναπομείναντα παΐνια καὶ αὐτὰ ξενόφερτα ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Θεσσαλία, φθίνουσι σιγά-σιγά, παρ' ὅλη τὴν ἐνθάρρυνση ποὺ γίνεται μὲ τὴν κατασκευὴ δρόμων γιὰ τὴν μεταφορὰ τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων καὶ ἐπικοινωνία μὲ τίς πόλεις καὶ τὴν κατασκευὴ ποτιστῶν γιὰ πότισμα τῶν ποιμνίων.

— Ἐπίσης τὰ δάση μας ἐπηρεάζουν τὸ μικροκλίμα τῆς περιοχῆς, τόσο ἀπὸ τὴν τοπογραφικὴ διαμόρφωση τῶν ὄρεων, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ σύνθεση τῶν ἐπικρατούντων δασοπονικῶν εἰδῶν.

— Τεράστιες σημασίας θεωρεῖται ἡ ὑγιεινὴ ψυχαγωγικὴ ἐπίδρασις τῶν δασῶν μας, τόσο στοὺς κατοίκους τοῦ Νομοῦ οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἰδιαίτερους δεσμούς μ' αὐτά, ὅσο καὶ στοὺς κατοίκους τῶν παραπλησίων περιοχῶν. Τοὺς χειμερινούς μῆνες λειτουργοῦν τὰ δύο χιονοδρομικὰ κέντρα στὸ Σέλι καὶ στὰ Τρία Πηγάδια καὶ συγκεντρώνουν πολλοὺς φίλους τοῦ Σκί, οἱ ὁποῖοι χρόνῳ μὲ τὸ χρόνῳ γίνονται περισσότεροι. Τὴν ἀνοιξή πάλι καὶ τὸ καλοκαίρι: τὰ δάση μας, ἀπ' τὴ

μιά μεριά ἐπειδὴ ἀρχίζει ἡ θλαστική καὶ κτηντροφικὴ περίοδος καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἐναρξή τῶν ὑλοτομικῶν ἐργασιῶν μαζί μὲ τὴν ἀθρόα προσέλευση ἐκδρομίων, περιηγητῶν, ὁρειβατῶν καὶ παρθεριστῶν, βρίσκονται σέ ὀργασμὸ καὶ σπρίζουν ἀπὸ ζωή.

— Σὰν ἐπίλογο θέλοῦμε νὰ τοῦσμε ὅτι αὐτές τίς ἀνεκτίμητες

ὑλοτομικῶν ἐργασιῶν μαζί μὲ τίς ὁποῖες δὲν μποροῦμε νὰ ἀποτιμήσουμε σέ χρῆμα, ἔχουμε ἠθικὴ ὑποχρέωση ν' ἀφήσουμε νὰ τίς χαροῦν καὶ οἱ ἐπερχόμενες γενεές, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ προσέχουμε ὁ καθένας χωριστὰ νὰ μὴ γίνουμε αἰτία καταστροφῆς αὐτῶν ἀπὸ τὴ φωτιά, τὸν μεγαλύτερο κίνδυνον τῶν δασῶν.

ΛΥΣΩΝΟΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΚΛΕΟΥΣ

«Ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω ἡ Ἑλλάδα μὲ πληγώνει»

ὁ Σεφέρης

ἓνας λυγμὸς ποὺ δὲν εἶναι μόνον λυγμὸς καὶ οὔτε μόνον ἓνας

οἱ πατρίδες μὲ τὰ παραφθορμένα ὀνόματα

οἱ εὐχοὶ δυσώνυμοι Ἐφιάλτες

οἱ συλημένοι τάφοι τῶν προγόνων

ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους ἀπογόνους των

τοῦ Λύσωνα, τοῦ Καλλικλέα, τῶν γιῶν τοῦ Ἀριστοφάνη,

ἄδειος ὁ νεκροθάλαμος

ὀνόματα μόνον ὀνόματα καὶ ζωγραφι-

σμένα σπαθιά, πανοπλίες, ἀσπίδες,

γυρλάντες μὲ μῆλα καὶ ρόδια

ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ὀστῶν στάχτη

λησμονημένα

κι ὁ Λύσωνας λησμονημένος κι ὁ Καλλικλέας.

Ἄμα δὲν ὑπάρχουν ὀπόγονοι,

ρημάζουν τῶν προγόνων οἱ τάφοι.

«Ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω ἡ Ἑλλάδα μὲ πληγώνει»

Τὸ Νυμφαῖον τῆς Μιέζας μὲ τίς χάσκουσες σπηλιές

Ὁ περίπατος τοῦ Ἀριστοτέλη ἀδιόβατος ἀπὸ ἀγριόδεντρα

Ὅταν οἱ φιλόμουσοι ἀπολείψουν,

χαρταδιάζουν καὶ τῶν Νυμφῶν οἱ κατοικίες,

καὶ μόνος ὁ ἀλαφροῦσκιωτος

πασχιζει νὰ παρηγορήσῃ

γιὰ τὴ γενιά τὸν Λύσωνα ποὺ στέρεψε

καὶ τὸν Καλλικλέα καὶ τῆς Μιέζας

τίς ἄμοιρες Νύμφες

ποὺ ἀπόμειναν ἔτσι χωρὶς ἀκολούθους.

ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΘΩΜΑΣ

ΜΝΗΜΕΣ ΠΟΥ ΑΡΓΟΣΒΥΝΟΥΝ

Στά πρώτα χρόνια του αιώνα λὰ ἀπὸ τὰ τρυφερά αὐτὰ βλαστάρια ἡδὴ ἔχουν ἀποχωιρετίσει τὸ κόσμο μας. Ἀνάμεσά τους φαντάζει ἐπιδημικός ὁ δάσκαλος τους Οἰκονομίδης μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ του γενάκι: (γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀποκαλοῦσαν «γένιαρη»), ξακουστός καὶ γιὰ τὸ βαρὺ του καὶ ἀκούραστο χέρι του. Παραθέτουμε τὰ ὄνόματά ἑσων μπόρεσε νὰ θυμηθεῖ ὁ κ. Στέργιος Σπορέλας πού μᾶς παραχώρησε καὶ τὴ φωτογραφία. ΠΡΩΤΗ ΣΕΙΡΑ, ΚΑΤΩ: Πασχάλης Στιμενός, Νίκος Κυράνης, Βασίλης

Φειδάντης. ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΕΙΡΑ: Ἰωάννης Γκίγκας, Βογιατζής, Παπαδοκαλῆς, Σωτήρης Γιαννούλης, Οἰκονομίδης — δάσκαλος, Ἀλέξανδρος Πάντσιος, Δημήτρης Τσουκαλᾶς. ΤΡΙΤΗ ΣΕΙΡΑ: Ἀλέξανδρος Κούλης, Οἰκονόμου, Κων/νος Παπαπέσιος, Στέργιος Σπορέλας. ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΕΙΡΑ: Μίγκας, Γιαννούλης Ζήκας, ΠΕΜΠΤΗ ΣΕΙΡΑ: Ρουδέτης, Βρούφτης, Γρηγόρης Παναγιώτου, Ἀναστάσιος Δημούλας, Λαπαδίτσας.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΙΤΙΑ

Η πικρή κηλίδωση (μπίτερ πίτ) είναι μία άνωμαλία τροφική των μήλων (οι παραγωγοί την πάθηση αυτή την βάφτισαν μονίλια). Τα αίτια αυτής της παθήσεως δεν είναι απόλυτα γνωστά.

— Το μπίτερ πίτ οφείλεται ουσιαστικά στην φτώχεια του καρπού σε ασβέστιο. Η πάθηση αυτή εκδηλώνεται συνήθως όταν η περιεκτικότητα του καρπού σε ασβέστιο πέσει κάτω από τα επιτρεπτά όρια. Μπίτερ πίτ είναι οι χαρακτηριστικές κηλίδες διαμέτρου 4—5 χιλιοστών χρώματος κυρίως καστανού σκούρου που βλέπει κανείς στα μήλα. Οι κηλίδες αυτές σχηματίζονται κάτω από την επιδερμίδα του

Επιμέλεια Ο. Ντινόπουλος

καρπού και είναι έντοπιοι σημεία στο χώρο του κάλυκα (όφθαλμός). Οι κηλίδες γίνονται ορατές α) όσο πλησιάζει ή ημερομηνία συγκομιδής των μήλων β) κατά την διάρκεια της συντηρήσεως των καρπών στα φυγεία και γ) πιο συχνά αργότερα στο τέλος της περιόδου συντηρήσεως.

— Το ασβέστιο είναι ένα θρεπτικό στοιχείο με μικρή κινητικότητα. Αυτό το γεγονός δεν πρέπει να το ξεχνούμε. Το ασβέστιο που βρίσκεται στο έδαφος για να φθάσει ως τον καρπό συναντά αρκετά εμπόδια. Κατ' αρχήν η απορρόφησή του από τα ριζικά τριχίδια δεν είναι εύκολη, λόγω του ανταγωνισμού με άλλα στοιχεία. Άρκετά ποσότητες ασβεστίου με την μεταφορά των χυμών από τις ρίζες για τα φύλλα παραμένουν κατά την διάρκεια τους στα ξυλώδη μέρη του δέντρου και σχηματίζουν διάφορες χημικές ενώσεις. Άλλες ποσότητες ασβεστίου που φθάνουν στα φύλλα παραμένουν μόνιμα εκεί. Από τα φύλλα ότι περισσεύει προωθείται προς τον καρπό. Επίσης μέσα στον καρπό η κινητικότητα του ασβεστίου είναι αργή. Διαπιστώθηκε ότι το μέρος του καρπού που βρίσκεται στον ποδίσκο (κοτσάνι) είναι πλουσιότερο σε ασβέστιο από το άλλο μέρος που βρίσκεται στην αντίθετη πλευρά. (χώρος του κά-

ΤΟ ΜΠΙΤΕΡ ΠΙΤ (BITTER PIT) ΤΩΝ ΜΗΛΩΝ (ΠΙΚΡΗ ΚΗΛΙΔΩΣΗ)

ΚΑΡΠΟΣ ΥΓΙΗΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΣΕ ΑΣΒΕΣΤΙΟ

Κανονική συγκομιδή

Κανονικά ποτίσματα το θέρος

Κανονικό άραιωμα καρπών

Άζωτοπυρρός λίπανση την Άνοιξη
Καλιούχος Λίπανση αργά το φθινόπωρο.

λυκα όφθαλμός). Έτσι εξηγείται γιατί το μπίτερ πίτ εμφανίζεται κυρίως στον χώρο που βρίσκεται γύρω στον κάλυκα.

— Τα θρεπτικά στοιχεία κάλιο και μαγνήσιο ανταγωνίζονται το ασβέστιο. Όσο μεγαλώνει ή αναλογία καλίου και μαγνησίου προς το ασβέστιο μέσα στον καρπό (K+MG/Ca) τόσο ο κίνδυνος εμφάνισης του μπίτερ πίτ αυξάνει. Τα στοιχεία κάλιο και Μαγνήσιο δημιουργούν εμπόδια και άνωμαλίες στην απορρόφηση του Ασβεστίου.

— Για την εμφάνιση του μπίτερ πίτ στον καρπό μεγάλη σημασία

Ήλικιωμένα δένδρα
Κανονικό κλάδεμα
Κανονικό μέγεθος καρπού

Άσβέστιο φύλλων < 20 περίπου
Άσβέστιο καρπών

$\frac{\text{Κάλιο} + \text{Μαγνήσιο}}{\text{άσβέστιο}} = \frac{\text{Κανον. ποσ.}}{\text{Κανον. ποσ.}}$

Ψεκασιός με χλωριούχο ασβέστιο

έχει ή ποσότητα ασβεστίου που βρίσκεται στα φύλλα και η ποσότητα ασβεστίου που βρίσκεται στον καρπό. (Οι μετρήσεις και υπολογισμοί γίνονται τον Αύγουστο) όσο ή αναλογία του ασβεστίου των φύλλων προς το ασβέστιο του καρπού αυξάνει (Άσβεστιοφύλλων/ ασβέστιο καρπών) τόσο οι πιθανότητες να εμφανισθεί το μπίτερ πίτ μεγαλώνουν.

— Η έλλειψη ασβεστίου στον καρπό δεν οφείλεται πάντοτε στην έλλειψη ασβεστίου στο έδαφος. Είναι δυνατόν και σε έδαφη που είναι εφοδιασμένα με μπόλικο ασβέστιο

νά εμφανίσουν σοβαρά συμπτώματα μπιτερ πίκ. Σημιασία λοιπόν έχει τί γεγονός τί ποσότητες ασβεστίου μπορούν νά απορροφήσουν τά ριζικά τριχίδια του δέντρου και όχι τί ποσότητες ασβεστίου υπάρχουν στο έδαφος. Άσβεστιο αδιάλυτο και μη απορροφήσιμο είναι άχρηστο για τó φυτό.

— Αξιόλογα πειράματα έδειξαν τά εξής. Η άζωτοϋχος λίπανση κατά τó θέρος (Ιούνιος — Ιούλιος) υπό μορφή νιτρική ή υπό μορφή διαφυλλική χρησιμοποιώντας ούρια εμφάνισε έντονα συμπτώματα τής παθήσεως. Επίσης ή λίπανση καλίου σέ δόσει: μεγάλες από τόν Ιούνιο ως τόν Σεπτέμβριο χειρρτέοεσαν τήν κατάσταση τών καρπών.

2. ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΟΥ ΕΥΝΟΟΥΝ ΤΟ ΜΠΙΤΕΡ ΠΙΚ

α) Πρώιμη συγκομιδή. Τó ποσοστό του ασβεστίου αυξάνει στον καρπό όσο πλησιάζει ή ώριμιαση και ή συγκομιδή. Οί καρποί που συγκομίσθηκαν κάπως πρώιμα δέν πρόλαβαν νά τροφοδοτηθούν με τήν άπαραίτητη ποσότητα ασβεστίου.

β) Τά δέντρα που έχουν λίγους καρπούς.

γ) Τά νεαρά δέντρα.

δ) Τó αϋστηρό κλάδεμμα.

(Στίς τρείς τελευταίες περιπτώσεις ή αναλογία ασβεστίου φύλλων, προς τó ασβεστιο του καρπού είναι μεγάλη. Ο ανταγωνισμός μεταξύ τών φύλλων και τών καρπών για τήν κατάκτηση του ασβεστίου είναι πιο έντονος).

ε) Οί χοντροί καρποί.

7) Οί υπερβολικές λιπάνσεις καλίου και μαγνησίου. Επίσης οί δψιμες διαφυλλικές λιπάνσεις με θεϊκό μαγνήσιο.

η) Οί δψιμες άζωτοϋχες λιπάνσεις εφαρμόζόμενες κατά τó θέρος εϋνοούν τήν βλάστηση (τό ασβεστιο δέν πηγαίνει στους καρπούς αλλά μεταναστεύει στα φύλλα τής νέας βλάστησης).

3 ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

α) Η πάθηση εμφανίζεται στα νεαρά δέντρα και στίς ευαίσθητες ποικιλίες. Όσο ηλικιώνεται τó δέντρο, τó φαινόμενο μπιτερ πίκ περιορίζεται (Αύξηση και κανονική παραγωγή, βελτίωση φυσιολο-

γική τής κατάστασης, με τήν πάροδο του χρόνου.

β) Συγκομίζουμε τούς καρπούς στην κατάλληλη ήμεραμηνία (όχι ένωρίς) στην ανάγκη και σέ δύο χέρια.

β) Ποτίζουμε κανονικά. Τó νερό στην τροφοδοσία του δέντρου παίζει πρωταρχικό ρόλο. Πρέπει νά ποτίζουμε κανονικά στην ξηρασία ή περιόδο.

δ) Άραιώνουμε κανονικά.

ε) Άποφεύγουμε τίς μαζικές λιπάνσεις με κάλιο και Μαγνήσιο προπαντός υπό τήν αφομοίωση μαρφή.

ζ) Λιπαίνουμε με άζωτο πολύ ένωρίς. Όχι τó καλοκαίρι. Έάν πρόκειται νά κάνουμε διαφυλλικούς ψεκασμούς επειδή είναι αναγκαίοι χρησιμοποιούμε μέτριες δόσεις.

η) Ψεκάζουμε τούς καρπούς με ένώσεις ασβεστίου. Χρησιμοποιούμε τó χλωριούχο ασβεστιο και τó προτιμούμε από τήν νιτρική άσβεστο επειδή είναι λιγότερο τοξικό.

θ) Βαπτίζουμε τούς καρπούς με τά τήν συγκομιδή σέ διάλυμα χλωριούχου ασβεστίου σύμφωνα με τίς οδηγίες του παρασκευαστού οίκου.

ΤΟ ΑΣΒΕΣΤΙΟ

ΣΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

ΤΩΝ ΜΗΛΩΝ

Τó ασβεστιο παίζει ένα πρωταρχικό ρόλο στην συντήρηση τών μήλων. Τó ασβεστιο είναι ένας ρυθμιστής του μεταβολισμού τών καρπών. Η έλλειψη ασβεστίου προμηκύει τήν αποδιοργάνωση τών κυτ-
ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 86

ΚΑΡΠΟΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΦΤΩΧΟΣ ΣΕ ΑΣΒΕΣΤΙΟ

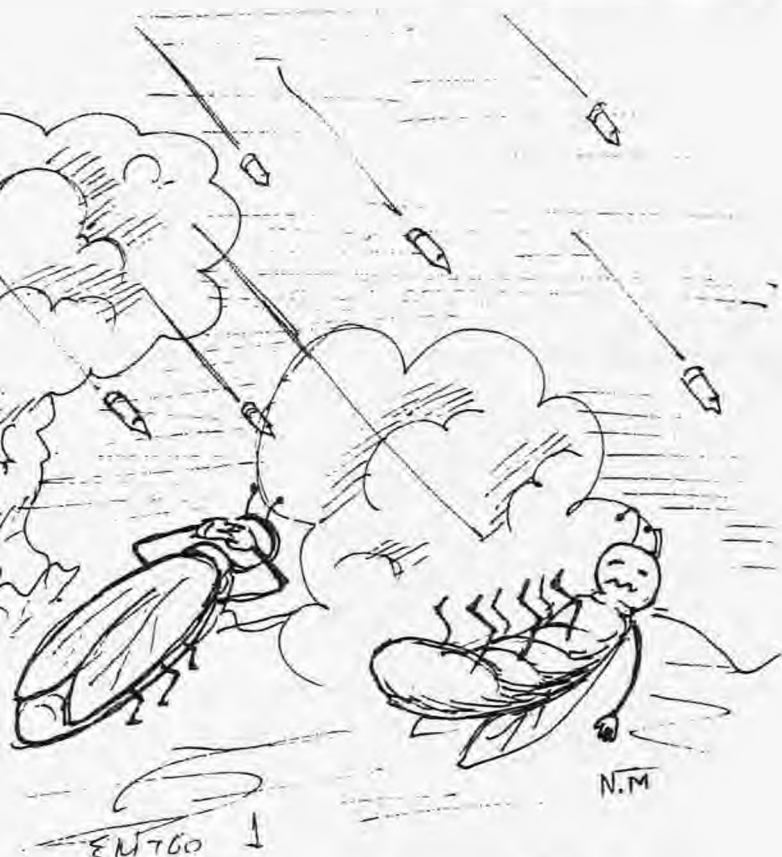
Πρώιμη συγκομιδή
Άκανόνιστα ποτίσματα τó θέρος
Μεγάλη ξηρική περίοδος
Άζωτοϋχος λίπανση τó καλοκαίρι
Θερινή λίπανση καλίου και μαγν.
Νεαρά δέντρα

Αϋστηρό κλάδεμα Χοντροί καρποί
Άσβεστιο φύλλων > 20 περίπου
Άσβεστιο καρπών

Κάλιο + Μαγνήσιο = μεγ. ποσότητα
ασβεστιο μικ. ποσότητα
Δέν έγινε ψεκασμός με χλ. ασβεστό.

ψῶρες (κοκκοειδή), τὸ ρόϊσμα καὶ ἡ καταπολέμησή τους

Τὰ σκίτσα εἶναι τοῦ Νίκου Μπλιάτκα

Νεογέννητη ψώρα ἀκόλυπη (ρόϊσμα). Ψεκασμός ὁποτελεσματικός

Ἡλικιωμένη θηλυκὴ ψώρα μὲ προστατευτικὸ ἀσπίδιο. Ψεκασμός ἀχρηστος

— Εἶναι γνωστὲς οἱ ζημιές ποὺ προξενοῦν οἱ ψῶρες στὰ δέντρα. Ξηραίνουν κλάδους, κλαδίσκους, ἀκάλυα καὶ ὁλόκληρα δέντρα. Ἀχρηστεύουν καὶ υποβαθμίζουν τὴν ποιότητα τῶν καρπῶν. Οἱ κόκκινες κηλίδες ποὺ βλέπει κανεὶς στὰ ἀχλάδια καὶ μήλα, κατὰ τὸ φθινόπωρο συνήθως, ὀφείλονται κατὰ κανόνα στὶς ψῶρες (δολογιακαμένοι καρποί).

Τοῦ Ὁδ. Ντινοπούλου

— Οἱ ψῶρες (κοκκοειδή) εἶναι μικρὰ ἐντομάκια τὰ ὁποῖα τὸν περισσότερο καιρὸ τῆς ζωῆς τους καλύπτουν ἀπὸ κάποιο προστατευτικὸ κάλυμμα (ἀσπίδα, καθούκι κ.λ. π.) οἱ νεογέννητες (προνύμφες) ὕστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες φκιάχνουν τὸ ἀσπίδιό τους. Ὅπως γίνεται νοητὸ ἔχομε κάθε συμφέρον νὰ προσδιορίσουμε τίς ἡμερομηνίες ἐκεῖνες ποὺ γεννοῦν τὰ διάφορα κοκκοειδή (ψῶρες). Νὰ θροῦμε τίς ἡμερομηνίες ὅπου οἱ νεογέννητες ψῶρες (προνύμφες) περπατοῦν δεξιά καὶ ἀριστερά καὶ εἶναι γυμνές. Νὰ μάθουμε μὲ ἄλλα λόγια πότε «ροῖζει» τὸ κάθε κοκκοειδὲς (ψώρα). Ἀμα μάθουμε πότε ροῖζει τὸ κάθε κοκκοειδὲς ἀπὸ καὶ πέρα τὰ πράγματα εἶναι ἀπλά. Ἡ καταπολέμησή γίνεται εὐκολή. Ἡ καταπολέμησή ἔχει ἐπιτυχία.

— Στὴν περιοχὴ μας τὰ σπουδαιότερα κοκκοειδή (ψῶρες) ροῖζουν στὶς ἐξῆς περίπου ἡμερομηνίες: (Δές «τὰ κυριώτερα κοκκοειδή τῶν ὁπωροφόρων δένδρων στὴν Βόρειο Ἑλλάδα» τοῦ Σ. Παλούκη).

1) Ψευδοάκασπις πεντάγωνο. PSEUDAULACASPIS PENTAGONQND (DIASPIS) Βαμπακάδα 3 γενεές α) Μέσα Μαΐου β) Μέσα Ἰουνίου γ) τέλη Σεπτεμβρίου (σελ. 76).

2) Κουαντρασπινιότους περνιτσιόζους QUADRASPIDIOTUS PERNICIOSUS — Σάν Ζοζέ — 3 γενεές α) Τέλη Μαΐου ἀρχὴς Ἰουνίου β) Μέσα Αὐγούστου καὶ γ) Τέλη Ὀκτωβρίου (σελ. 85).

3) Παρλατόρια Ὀλεε — PARLATORIA OLEAE — 2 γενεές α) Μέσα Μαΐου β) Μέσα Αὐγού

ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 77

Ἡ ἀντοχή τῶν δέντρων στὴν ὑγρασία τοῦ ἐδάφους

1. Τὰ διάφορα εἴδη ὁπωροφόρων παρουσιάζουν διαφορετικὴ ἀντοχή στὴν ἀσφυξία τῶν ριζῶν. Τὸ πόσο θὰ ἀντέξει ἓνα δέντρο στὴν ὑπερβολικὴ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἡλικία τοῦ δέντρου, τὸ ἔδαφος καὶ προπαντὸς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ. Τὸ πῶς εὐαίσθητο σημεῖο τοῦ δέντρου στὴν ἀσφυξία εἶναι ὁ λαϊμὸς (τὸ σημεῖο πού ὁ κορμὸς τοῦ δέντρου ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ ἔδαφος). Ἰ. αὐτὸ πρέπει νὰ φροντίζουμε νὰ μὴ συγκεντρώνεται νερὸ γύρω στὸ λαϊμό, γιὰ τὴν τότε δημιουργοῦνται καιάλληλες συνθήκες προσβολῶν ἀπὸ διάφορους ἐπιβλαβεῖς μικροοργανισμοὺς (φυτοφθορὰ κλπ.).

2. Οἱ ρίζες μποροῦν νὰ ἀντέξουν στὴν ἀσφυξία περισσότερο ἢ λιγότερο χρόνο· αὐτὸ ἐξαρτᾶται α) ἀπὸ τὴν χρονικὴ διάρκεια τῆς ὑγρασίας τοῦ ἐδάφους (πόσες μέρες τὸ ἔδαφος εἶναι κορεσμένο μὲ νερὸ καὶ β) ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς δάσστησης. Ὅταν τὸ δέντρο θρῖσκεται σὲ ἐνεργὸ δάσστηση παραδείγματος χάρι τὸν Μάη, τότε ὑποφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν ἐδαφικὴ ὑγρασία. Τότε παρουσιάζει τὴν μικρότερη ἀντοχή στὴν ἀσφυξία. Ἀντίθετα, κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ληθάργου (τέλη Φθινοπώρου — Χειμῶνας ὡς τὶς ἀρχές τῆς Ἀνοιξῆς) στὸ διάστημα αὐτὸ ἀντέχει πολὺ στὴν ἐδαφικὴ ὑγρασία. Στὴν περίοδο αὐτὴ ὁ ἀπαιτήσιος τῶν ριζῶν σὲ ὀξυγόνο γιὰ τὴν ἀναπνοή τους εἶναι ἐλάχιστοι καὶ τὸ δέντρο ζεῖ μὲ πολὺ βραδύ ρυθμὸ. Τὰ δέντρα στὴν περίπτωσι αὐτὴ μποροῦν νὰ ἐπιζήσουν ἔστω κι ἂν βρεθοῦν πλημμυρισμένα πολλές μέρες (100 μέρες καὶ παραπάνω). Ἀντίθετα στὴν περίοδο τῆς ζωηρῆς δάσστησης (Μάης) εἶναι ζήτημα ἂν ἀντέχουν 4—10 ἕρες τὸ πολὺ.

3. Μερικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν ἀντοχή τῶν διαφόρων ὁπωροφόρων Ἡ ροδακινιά εἶναι πολὺ εὐαίσθητη, προπαντὸς ὅταν εἶναι μπουλιασμένη σὲ σπορόφυτο (ἀπὸ κουκούτσι ροδακινίων).

Ἡ θερυκακινιά ἐπίσης εἶναι πολὺ εὐαίσθητη ὅταν εἶναι μπουλιασμένη σὲ σπορόφυτο (ἀπὸ κουκούτσι θερυκακίου). Ἡ ἀμυγδαλιά εἰσὶν, Γκωζαθεῖον, Ἰμιντάν, Ζαλὸν

να εὐαίσθητη ἐπὶ ὑποκειμένου σπορόφυτου. Ἡ μηλιά παρουσιάζει διαφορετικὴ ἀντοχή καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ χρησιμοποιοῦμενο ὑποκείμενο. Ἡ κερασιά εἶναι κι' αὐτὴ εὐαίσθητη ὅπου κι' ἂν εἶναι τὸ ὑποκείμενο πού μπουλιασθηκε. Ἡ ἀχλαδιά εἶναι λίγο εὐαίσθητη στὴν ἐδαφικὴ ὑγρασία. Λίγο εὐαίσθητη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ δαμασκηλιά.

Τοῦ Ὁδ. Ντινοπούλου

4. Ἡ ἀντοχή στὴν ἀσφυξία τῶν ριζῶν ἐξαρτᾶται πολὺ, ἀπὸ τὸν συνδυασμὸ ποικιλίας καὶ ὑποκειμένου. Τὰ ὑποκείμενα τῶν ὁπωροφόρων ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἀντοχῆς στὴν ἐδαφικὴ ὑγρασία ταξινομοῦνται ὡς ἑξῆς:

α) ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΡΟΔΑΚΙΝΙΑΣ.

Ἡ ἀμυγδαλιά εἶναι τὸ πῶς εὐαίσθητο ὑποκείμενο. Τὰ σπορόφυτα

αἰσθητο ὑποκείμενο. Τὰ σπορόφυτα ροδακινιάς (φυτὰ ἀπὸ κουκούτσι ροδακινίων) εἶναι κι' αὐτὰ εὐαίσθητα. Τὰ ἀμυγδαλοροδάκινα εἶναι σχετικῶς ἀνθεκτικά. Τὸ ὕδριδιο (ἀμυγδαλοροδάκινο) GF 677 εἶναι πῶς ἀνθεκτικὸ ἀπὸ τὸ ὕδριδιο GF 557. Ἡ δαμασκηλιά DAMAS εἶναι πολὺ ἀνθεκτικὴ.

β) ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΜΗΛΙΑΣ

Εὐαίσθητα ὑποκείμενο εἶναι τὰ ΜΙ 793, Μ2, ΜΜ104, καὶ ΜΜ109. Λιγότερο εὐαίσθητα εἶναι τὰ ὑποκείμενα Μ9, καὶ ΜΜ 111. Πιὸ ἀνθεκτικά ἔρχονται τὰ ὑποκείμενα Μ7, Μ13 Μ16 ΜΜ 106 καὶ τὰ περισσότερα σπορόφυτα (ἀπὸ σπορομηλιάς φυρὶκι ἀγριόμηλο κλπ.).

γ) ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΑΧΛΑΔΙΑΣ

Οἱ ἀχλαδιές πού εἶναι μπουλιασμένες σὲ κυδωνιές ἀντέχουν καλύτερα στὴν περίστασι τῆς ὑγρασίας ἀπὸ ἐκεῖνες πού εἶναι μπουλιασμένες ἐπὶ σπορόφυτου.

Οἱ ψῶρες (κοκκοειδὴ) τὸ ρόισμα καὶ ἡ καταπολέμησή τους

Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 76
στου ἔως μέσα Σεπτεμβρίου (σελ. 94) 4) Σφαίρολεκανίου Προυνάστροι — SPHAIROLECANIUM PRUNASTRI — Χελωνάκι — 1 γενεά. Μέσα Ἰουνίου — Ἀρχές Ἰουλίου (σελ. 108).

— Οἱ ἡμερομηνίες αὐτές πού ἀναφέρθηκαν πῶς πάνω, εἶναι ἡμερομηνίες προσανατολισμοῦ καὶ μεταβάλλονται ὅπου εἶναι φυσικὰ ἀπὸ χρονιὰ σὲ χρονιὰ. Ὑπάρχει πάντοτε μία πρωιμότητα ἢ ὀψιμότητα στὸ ρόισμα καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος (ψυχρὸς ἢ ζεστός) ἀπὸ τὴν θέση τοῦ ὁπωρώνα (δουνὸς ἢ κάμπος, ἀνήλια ἢ προσήλια θέση κλπ.).

— Χρησιμοποιεῖ κανεὶς στὴν ἐποχὴ τοῦ ροίσματος, διάφορα ὄργανα νοσηφοροκίκα φάρμακα (Οὐλτρα-Χοσταθεῖο), ἢ διάφορα ἐλαιοοργανοφωσφορικά κλπ.)

Χοσταθεῖο), ἢ διάφορα ἐλαιοοργανοφωσφορικά κλπ.)

— Ψεκάζει κανεὶς μία ἢ δύο φορές ἀνάλογα μὲ τὴν σοβαρότητα τῆς προσβολῆς καὶ τὴν χρονικὴ διάρκεια τοῦ ροίσματος τῆς ψώρας.

— Σὲ πάρα πολλές περιπτώσεις ἢ ἐποχὴ ροίσματος συμπίπτει μὲ τὴν καταπολέμησι τῆς καρπόκαψας τῆς μηλιάς, τῆς ἀνάρσιας τῆς νάρκης καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν τῶν δένδρων κλπ. ὅποτε ἔχουμε ταυτόχρονη καταπολέμησι δύο ἢ τριῶν ἐχθρῶν πού προσβάλλουν τὰ ὅπωροφύτα. Ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι ὁ δεινδοκαλλιεργητὴς πρέπει νὰ ἐπιλέγει τὸ πῶς κατάλληλο ἐντομοκτόνο λαμβάνοντας ὑπόψιν τὴν ἐποχὴ, τὸ εἶδος τοῦ δένδρου, τὴν περίοδο συγκομιδῆς τῶν φρούτων καὶ τὸ φάρμακον ἀποτελεσματικότητάς τοῦ φαρμάκου.

Εικαστική κίνηση στη Βόρειο Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια δέν λείπουν οι εκπλήξεις και στην Θεσσαλονίκη όπως και σε άλλα μέρη της Μακεδονίας σε σύγκριση με την Αθήνα που είναι και ο ξεκαθαριστής των πνευματικών εκδηλώσεων. Έχουν γίνει πολλές εκθέσεις μεγάλων δασκάλων της τέχνης. Μα αυτή τη φορά η Θεσσαλονίκη φιλοξενεί μια ακόμη πιο σημαντική απ' όλες τις άλλες. Είναι το Απριλίου ζωγράφου Θεοφίλου. Για πρώτη φορά λοιπόν στην Θεσσαλονίκη το Μακεδονικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης διοργανώνει την έκθεση αυτή στην Έταιρία Μακεδονικών Σπουδών με 87 έργα του παρμένα από διάφορες ιδιότιμες συλλογές. Σε μια από τις εκδηλώσεις που ενδιαφέρονται πραγματοποιήθηκαν ήτο και η μεγάλη των κ.κ. Μ. Ανδρόνικου καθηγητού Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Αλέξανδρος Σούδη - κριτικό τέχνης. Κίτρο Μακρή - Λογόγραφος - κριτικό τέχνης. Παύλο Ζάννα συγγραφέα - κριτικό τέχνης, διάρκεια από 22/5 έως 8/6/80.

■ Όπως είχα αναφερθεί και στο προηγούμενο τεύχος, η Γυναίκα πήρε αξιόλογη θέση στην σύγχρονη Τέχνη. Έτσι βλέπουμε σήμερα η Εθνική Πινακοθήκη να παρουσιάζει αναδρομική έκθεση της Μπέλας Ραποπούλου που ζή και ξεγυμνάζεται στο Παρίσι. Δέκα έννεα γλυπτά φτιαγμένα από μέταλλο 27 από μαρμαρο και 20 φτιαγμένα από πλεξιγκλάς με θέματα μυθολογικά, ακόμη και 12 μετάλλια με αρχαία θέματα, διάρκεια από 22/5 έως 6/6/80.

■ Το Δήμος Θεσσαλονίκης όπως και πέρους και στα πλαίσια των εκδηλώσεων του σε συνεργασία με την «Πανελλαδική Ένωση για τα δικαιώματα του Παιδιού» διοργάνωσε πάλι στην πλατεία Αριστοτέλους με συμμετοχή παιδιών από 6—12 χρονών έκθεση ζωγραφικής με θέμα πώς βλέπουν «την πόλη μας την άνοιξη». Οι μικροί ζωγράφοι εργάστηκαν την Κυριακή 1 Ιουνίου το πρωί. Παράλληλα παρουσιάσε και πλούσια καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

■ Στην Γκαλερί «Κοχλίας» λειτουργεί ατομική έκθεση ζωγραφικής της ζωγράφου Ελένης Βασιλοπούλου. Για (30) ζωγραφικά έργα που παρουσιάζει είναι έργα δουλεμένα με χάρη σχεδιαστική και στα χρώματά της δείχνει όλη την αλγέθεια του ψυχικού της κόσμου και του ταλέντου της. Διάρκεια έως 2—6—80.

■ Η εθνική πινακοθήκη στην σειρά των παρουσιάσεων την σημαντική εργασία των καλλιτεχνών του 20ου αιώνα που έπαιξε βασικό ρόλο στην πορεία της σύγχρονης Τέχνης, παρουσιάζει το έργο του Κων/νου Μαλέ 1809—1928 σε αναδρομική του έκθεση. Τα έργα είναι ζωγραφικά συγκεκριμένα με κόπο διότι με τα έργα αυτά αντιπροσώπευσε την Ελλάδα σε πολλά κράτη.

ΤΟΥ ΘΑΝ. ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ

■ Στις αθήνες της Γκαλερί «Σουπέρτα» παρουσιάζουν τη ζωγραφική τους εργασία 15 Σερραίοι ζωγράφοι. που για πρώτη φορά έλκοι μαζί σε μια ομαδική παρουσίαση με έργα φτιαγμένα από λάδι — τέμπρα — μικτή Τεχνική — και κάρβουνο. Αξίζει λοιπόν τα συγκατηρήσει διότι εκτός της θαυμάσιας ποιότητας των έργων των είναι και όλοι τους τόσο έμπειροι. Διάρκεια έως 10 Ιουνίου 1980.

■ Στην αθήνα «Συλλογή» της Αθήνας εκθέτουν εργασία τους 23 ζωγράφοι της Θεσσαλονίκης. Τίτλος της «23 ζωγράφοι από την Θεσσαλονίκη». Είναι μια ακόμη προσπάθεια που οι εικαστικοί καλλιτέχνες παρουσιάζουν ομαδικά την εργασία τους ενώπιον δίχως διακρίσεις. Διάρκεια έως της 10 Ιουνίου 1980.

■ Πράγματι ήταν όμορφη και αξίζει τον κόπο η έκθεση κεντημάτων με τίτλο παραδοσιακό κέντημα που παρουσιάσαν στην αθήνα του Κέντρου ζωής και πολιτισμού όλα τα κεντήματα φτιαγμένα από χέρια γυναικεία της ίδιας γενιάς, στα εγκαίνια γιόρτασαν και με «Θρακικό γλέντι» με χορούς και τραγούδια αλλά και Θρακικά φαγητά. Διάρκεια έως την 1η Ιουνίου '80.

■ Στην Φλώρινα και στα πλαίσια

των εκδηλώσεων του Μουσείου σύγχρονης Τέχνης, και της Στέγης φιλοτέχνου παρουσιάστηκε έκθεση ζωγραφικής - γλυπτικής των Φλώρινιτών καλλιτεχνών που διαπρέπουν στην Ελλάδα και το εξωτερικό η διάρκειά της ήτο από 23 Απριλίου έως 23 Μαΐου.

■ Και μια ειδήση. Η Αντωνιάδου Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Δήμου Βεροίας, προκηρύσσει διωνυσιακό άφισσας για την εδομάδα Παλιτιστικών εκδηλώσεων που θα γίνουν από της 23 μέχρι της 31 Αυγούστου 1980.

Ο τίτλος της είναι «Ημερολόγια '80» θα πρέπει να περιέχει η άφισσα 1) Τον τίτλο των εκδηλώσεων «Ημερολόγια '80», 2) τον τόπο των εκδηλώσεων που είναι η (Βεροία), 3) τον χρόνο των εκδηλώσεων που είναι ο (3ος χρόνος), 4) την ημερομηνία των εκδηλώσεων που είναι 23—31 Αυγούστου 1980, 5) τον τίτλο της Στέγης «Αντωνιάδου Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Δήμου Βεροίας» και 6) ένα έμβλημα που να έχει σχέση με πολιτιστικά...

■ Ο γνωστός πλέον ζωγράφος της Θεσσαλονίκης Βαγγέλης Μπάρος παρουσίασε και πάλι την τελευταία του εργασία στην άγυπη μένη του Φλώρινα που σε κάθε του παρουσίαση τα έργα του γίνονται άναρπασια από το φιλότεχνου κοινό της Φλώρινας, διάρκεια εκθέσεως έως 20 Μαΐου 1980.

■ Και μια ειδήση όχι σπάνια δέδοται. Η Φιλική Έταιρεία επιστημόνων καλλιτεχνών παρουσιάζει μεγάλη έκθεση ζωγραφικής των μελών του, στο πνευματικό κέντρο του Δήμου Αθηναίων. Η έκθεση αυτή που αποτελείται από γιατρούς καθηγητές Πανεπιστημίων, δικηγόρους, μικροβιολόγους, δικαστικούς, έφετες, κ.λπ. φαρμακοποιούς, φιλόλογους, αρχαιολόγους, τον Πρόεδρο του Πανεπιστημίου Αθηνών, ύπαστράτηγους, ύγειονομικούς, πολιτικούς μηχανικούς κ.λπ. είναι η πιο ενδιαφέρουσα ίσως έκθεση και θα διαρκέσει έως 16 Ιουνίου '80.

Ο μεγάλος Ίεροξεταστής

2ος Λογοτεχνικός

Διαγωνισμός

του Πολιτιστικού

Κέντρου

Από 1η έως 22 Μαρτίου υπεβλήθησαν στην αρμόδια κριτική επιτροπή τα έργα του δευτέρου λογοτεχνικού διαγωνισμού ποιήματος και διηγήματος. Τον διαγωνισμό όργαωσε το Πολιτιστικό Κέντρο Ναούσης σε δύο κύκλους για παιδιά 12—15 ετών και 16—20 ετών.

Την Τρίτη 29 Απριλίου συνεδρίασε η κριτική επιτροπή που αποτελούνταν από τους: 1) κ. Βιρήνη Μεσαλληνοπού - Άμανατίδου φιλόλογο, 2) κ. Θωμά Γαβριηλίδη φιλόλογο, 3) κ. Χρήστο Μουχάγιερ φιλόλογο, 4) κ. Γρηγόριο Λιόλιο λογιστή και 5) δ. Θεοπίστη Κεφίλα αρχιτέκτονα εκπρόσωπο του πολιτιστικού Κέντρου και άπένεμε τα βραβεία:

Α' ΚΥΚΛΟΣ (παιδιά 12 - 15 ετών).

ΔΙΗΓΗΜΑ: Δέν δόθηκε πρῶτο βραβείο. Δεύτερο βραβείο «Ο μεγάλος Ίεροξεταστής» της Αϊκατερίνης Ίω. Τζάμου. Τρίτο: «Πρός το άγνωστο» της Άφροδίτης Κων. Τσιμάγκα.

ΠΟΙΗΣΗ: Πρῶτο βραβείο Ά- τιλο ποίημα της Αϊκατερίνης Ίω. Τζάμου. Δέν δόθηκαν τα βραβεία 2ο και 3ο, διότι τα υποβληθέντα δέν θεωρήθηκαν άξια βραβεύσεως.

Β' ΚΥΚΛΟΣ (νέοι - νέες 16—20 ετών).

ΔΙΗΓΗΜΑ: Δεύτερο βραβείο «Η φυγή» της Γεωργίας Κ. Δήρα. Δέν δόθηκαν τα βραβεία 1ο και 3ο.

ΠΟΙΗΣΗ: Δεύτερο βραβείο στο ποίημα «Η ζωή μου» της Ελένης Στ. Νέστορα. Δέν δόθηκαν 1ο και 3ο βραβείο.

Ήταν ένα πλήθος άγριο, φανατισμένο, μέ πρόσωπο συνεπαρμένο από το πάθος και φωνή άνελέγητη και ρυθμική, ήμουν μέσα σ' ένα πλήθος άγριο και φανατισμένο, ήμουν ένας από το πλήθος, άγριος και φανατισμένος, κα' είχα πρόσωπο συνεπαρμένο από το πάθος και φωνή άνελέγητη και ρυθμική «θάνατος» φώναζα. «Θάνατος», φώναζε κα' ό διπλανός μου κα' ό άλλος, κα' ό άλλος «θάνατος» όλα μαζί ρυθμικά άνελέγητα, και μέ πηρόσωπο συνεπαρμένο από το πάθος.

Είμασταν ένα πλήθος άγριο και φανατισμένο και άπέναντί μας ήταν ή καρμανιόλα, και πίσω μας ό δρόμος, και πάνω μας ό ουρανός, είμασταν άνάμεσα ουρανού, δρόμου και καρμανιόλας και φωνάζαμε, φωνάζαμε, φωνάζαμε άνελέγητα και ρυθμικά, φωνάζαμε «θάνατος!».

Κρατούσα την άνάσα μου. Σε λίγο θάρχοτανε. Θα περνούσε ολόσιος και αίσθητός άνάμεσα από το πλήθος και θα τον συνόδευσαν γέροι ιερωμένοι, θα προχωρούσε επιβλητικός και ολόσιος θα είχε σταυρωμένα τα χέρια μέσα στα φαρδιά μαύρα μανίκια και το πρόσωπο άνέκφραστο πίσω από εκείνο το γαλάζιο κρύσταλλο στο βλέμμα. Θα προχωρούσε άνάμεσα στο πλήθος, θα βάδιζε ολόσιος άνάμεσό μας, ίσως δίπλα μου, ίσως νά τον άγγιζα, νά πανα το μαύρο ράσο του για λίγο και νά ακουθα έπειτα σέ προσευχή. «Ω! και νά τον άγγιζα λίγο, μόλις, στήν άκρη του φαρδαμάνικου ράσου, του ράσου του. Ένα θαύμα, ένα τέτοιο θαύμα! Στήν άκρη του ράσου μόνο και θάταν άρκετό για νά με εξαγνίσει, νά με ελόγησει, νά...

— Θάνατος!

— Θάνατος! φώναξα και γώ. Άν τον άγγιζα λίγο στο ράσο, μόλις, στήν άκρη του φαρδαμάνικου...

— Θάνατος!

— Θάνατος! φώναξα και γώ. Στήν άκρη του φαρδαμάνικου μαύρου ράσου. Αιτός θα περνούσε πάντα επιβλητικός, ολόσιος, θα ήταν αόστηρός και άνέκφραστος όπως πάντα, μέ τα χέρια σταυρωμένα μέσα στα μανίκια και την πλάτη ολόγιστη, θα είχε το πρόσωπο παγωμένο, ούτε ένας μύς

της Κατερίνας Τζάμου

νά κινείται και το γαλάζιο βλέμμα του, κρύσταλλο κοφτερό, νά σπθίζει στον ήλιο, τα μαλλιά αόστηρά κομμένα και οι άκρες των δακτύλων κάτσορες, άπειλητικές, μέσα από τα φαρδιά μανίκια. Θα βάδιζε άνάμεσα από το πλήθος, δίπλα μου ίσως, και ή ιερή ψαλμωδία θα συνόδευε την κάθε του κίνηση, άργά προς τα μπρος, άργά, επιβλητικά, αόστηρά...

— Θάνατος!

— Θάνατος! φώναξα και γώ.

— Θάνατος στα όργανα του διαβόλου!

Πίσω μας ό δρόμος, άπέναντί μας ή καρμανιόλα.

— Θάνατος στα όργανα του διαβόλου! φώναξα συνέχεια, άνελέγητα και ρυθμικά, φώναξα... Θα 'θγαινε από το πλήθος και θα φτανε στήν εξέδρα, θ' άνέβαινε το σκαλί άργά, — θ' άνέβαινε ολόσιος, ολόγιστος — και θα στεκόταν στήν εξέδρα, ψηλά. Θα τέντωνα το κεφάλι νά τον δω, θα τέντωνα πέρα το κεφάλι, θα τον έβλεπα νά στέκεται ολόσιος στήν εξέδρα, αόστηρός, επιβλητικός, άνέκφραστος. Τότε θάφτανε ό ήλιος ψηλά και θα χτυπούσε πάνω του, στο αόστηρό, άνέκφραστο πρόσωπο του, τα παγερά γαλάζια μάτια του θα σπινθιρίζαν στον ήλιο και το βλέμμα που θα γινόταν κοφτερό. «Θάνατος στα όργανα του διαβόλου» θάλεγε άργά, μέ καθαρία δυνατή φωνή.

— Θάνατος στα όργανα του διαβόλου!

— Θάνατος στα όργανα του διαβόλου! φώναξα και γώ. Μά γιατί άργεί άκόμα, γιατί, γιατί άργεί, ό ήλιος καίει, ό δρόμος καίει, τα λόγια καίνε.

— Θάνατος!

— Θάνατος! φώναξα και γώ. Τα όργανα του διαβόλου ήταν άλυσσόμενα πάνω σέ ένα κάρα. Κόκκινο κάρο, κόκκινο σαν το αίμα.

— Θάνατος!

— Θάνατος! στα όργανα του διαβόλου! φώναξα και γώ. Ο ήλιος έκαίγε, σπθιζε πίσω από το δέντρο, ένα δέντρο ψηλό, ψηλό, ψηλό.

— Θάνατος!

— Θάνατος! φώναξα και γώ. Τα χέρια ύψώνονται, γροθιές έσκαζαν τον άέρα.

— Θάνατος!

... Είμασταν ένα άγριο φανοποιη-

νυ πληθος. Θάνατος! φώναξα και γι.

Έπειτα τον είδα. Είδα την μορφή του την αούστηρή, την ανέκφραστη, που προχωρούσε ανάμεσα από το πληθος με τα χέρια σταυρωμένα ανάμεσα στα φαρδιά μαύρα μανίκια του, τα μαλλιά του ήταν αούστηρα κομμένα και τα ακροδάκτυλα πρόσδωσαν απειλητικά από το μαύρο φαρδύ μανίκι, ώ! να τον άγγιζα, να τον άγγιζα, - λίγο, μόλις - μόλις στην άκρη φαρδομάνικου ράσου, ώ! να τον άγγιζα και να βπαιρνα την ελόγια Του, να έξαγνίζωμουν. Τον είδα να προχωράει όλόιςος λίγα βήματα δίπλα μου. Ξεχώρισα το πρόσωπό του πίσω από τις δεκάδες κεφάλια του πληθους που στριμύχνονταν γύρω του - ώ! να τον άγγιζα -τον ξεχώρισα, τον ξεχώρισα λίγα μόλις βήματα δίπλα, ή μύτη του ήταν γυρτή, γερακίσια, οι μύς στο πρόσωπο ασάλευτοι, αούτηρά κομμένα τα μαλλιά, μια σπιθα ήλιου στην άκρη της μύτης καθώς προχώρησε, σπιθα ήλιου στην κορυφή των αούτηρά κομμένων γκριζων μαλλιών, ώ! να τον άγγιζα, να τον άγγιζα, να τον

άγγιζα, λίγο, μόλις...

— Θάνατος στο όργανα του διαβόλου!

Να τον άγγιζα, να τον άγγιζα...

— Θάνατος! Θάνατος στο όργανα του διαβόλου!

Λίγο, στην άκρη του μαύρου φαρδομάνικου ράσου...

— Θάνατος!

Πέρασε, έφτασε στην έξεδρα.

Έαν μόνο τον άγγιζα, αν γινόταν και τον άγγιζα...

Ανέβαινε στην έξεδρα. Το πρώτο σκαλί, ίσος, όλόιςος, επιβλητικός. Ανέβηκε το δεύτερο σκαλί, τόσο ψηλός, τόσο ασύγκριτα ψηλός — τέντωνα το κεφάλι, τέντωνα — γροθιές ένωμένες — θάνατος! — έσπρωχνε έσπρωχνε το πληθος, τέντωνα το κεφάλι, τέντωνα — τόσο ασύγκριτα ψηλός, τόσο... Σπίθισε ό ήλιος, το πληθος έσπρωχνε, ή έξεδρα σάλεψε, ένα μύς στο πρόσωπό του σάλεψε, μια γκριμάτσα, μια άγρια γκριμάτσα, τα χέρια του ψηλά — τέντωνα το κεφάλι,

τέντωνα — ίκέτευαν τα χέρια του, στο ακροδάκτυλο ό ήλιος, σπίθισε ό ήλιος, άγρια σείστηκε, άγρια συσπάστηκε, φώναξε, τα χέρια ίκέτευαν, ό ήλιος σπίθισε — τέντωνα το κεφάλι, τέντωνα. Άνοιξε θεόρατα τα χέρια, άνοιξε διάπλατα τα μάτια, γαλάζια, φρικτά, γουρλωμένα μάτια, ό ήλιος σπίθιζε στην κορυφή των μαλλιών του, συσπάστηκε, — το πληθος έσπρωχνε — τινάχτηκε ψηλά, άπλωμένα θεόρατα τα χέρια του, το μαύρο φαρδύ ράσο του άνέμισε, ό ήλιος σπίθισε στην άκρη του φαρδομάνικου μαύρου ράσου, κυμάτισε, ό ήλιος σπίθισε πίσω από τα μαύρα πόδια, ξεχώρισα το σπάγγο του παπουτσιού στή σπιθα, γρύλισε, φώναζε, μια άγρια κραυγή — τέντωνα το κεφάλι, τέντωνα. Σωριάστηκε στή βάση του πρώτου σκαλιού, το πληθος έσπρωχνε, σιωπή άντίχρησε.

— Είναι νεκρός, είπε ένας εμθρόντιτος ιερωμένος.

Ό μεγάλος ιεροεξεταστής ήταν νεκρός. Το πληθος δέν φώναζε «θάνατος».

Βγήκε τρέχοντας από το πολύροφο κτίριο, που θρισκόταν τα γραφεία της εταιρείας όπου εργαζόταν. Βάδιζε στους δρόμους προσπερνώντας με μανία τους άλλους διαβάτες, στην προσπάθειά του να φτάσει μια ώρα γρηγορότερα στη στάση του λεωφορείου. Είχε την ύποψία πως μια και ή ώρα είχε περάσει θα έκανε το λεωφορείο. Αυτό δέ θα τόθελε καθόλου. Πεινούσε σαν λύκος, ήταν αφάνταστα κουρασμένος και επί πλέον έπρεπε να πάρει την μικρή του κόρη από το σχολείο.

Η ύγρασία της ατμόσφαιρας του τρυπούσε τα κόκαλα. Τις τελευταίες μέρες ό καιρός έπόμενε να είναι διαρκώς άστατος, αν και πλησίαζε Άνοιξη. Ένα άπέραντο σύννεφο όμίχλης άρπασε να άπλώνεται. Αυτό του έδωσε κάποια κορά. Άπό μικρό παιδί, πάντα είχε άδυναμία σ' αυτό το καιρικό φαινόμενο. Θυμίσαν την ικανοποίηση που δοκίμαζε κάθε φορά, όταν μέσα στην όμίχλη, βάδιζε μόνος του στους δρόμους της μικρής του πόλης. Προσπερνούσε αδιάφορα τόν καθένα και βάδιζε μόνος με συντροφιά τις σκέψεις του. Δέν ήξερε γιατί, αλλά κάθε φορά που άπλωνόταν όμίχλη, ένιωθε να φτάνει μέχρι

Β' βραβείο πεζογραφίας για νέους

Ή φυγή

της Γεωργίας Δήρα

αυτόν, να τον κυνηγεί μια τάση άκατανίκητης έσωστρέφειας. Ήταν ικανός να περπατά ώρες αλόκληρες και να σκέφτεται, να σκέφτεται άπταιμάτητα.

Ό θόρυβος των μηχανών των άνταγκασε να προσγειωθεί. Έριξε μια ματιά στο ρολόι του. Ή ώρα ήταν δύο παρά κάτι λεπτά. Στην σάση δέν είχε φτάσει ακόμη. Έρριξε μια ακόμη ματιά στο ρολόι του. Το φαινόταν ξένο. Πραγματικά, το δέ είχαν χαρίσει. Ποτέ δέ θάβρισκα πιο άπαίσιό δώρο από ένα ρολόι σκέφτηκε. Συνήθως στο χαρίζουν για να σέ τυραννούν. Θέλουν να βασανίζονται κάτω από την σκέψη του χρόνου. Σέ κάνουν δάσμο του χρόνου. Όταν ήταν νέος ποτέ του δέ φορούσε ρολόι. Δέν τον ένδιέφερε ό χρόνος.

Τώρα τα πράγματα είχαν άλλόξει. Στην προσπάθειά τους, να ύποδοιμάσουν το χρόνο, οι άνθρωποι έγιναν ήπιοι του. Αυτά τα έλεγε κάποτε άρνούμενος να προσαρμιαστεί στις συ-

νήθειες των μεγάλων. Τώρα το μόνο που έκανε ήταν να σηκώνει γιό μια ακόμη φορά το μανίκι του σακακιού του, κοιτώντας με άπορία τους λεπτοδείκτες που στριφογύρουν σαν τρελλοί παίρνοντας μαζί τους τις ώρες, το χρόνο του καθενός.

Έφτασε στην σάση. Μπήκε στην ουρά και κακήν κακώς άνέβηκε σπρώχνοντας στο λεωφορείο. Είχε την έντύπωση πως δέν άνέβηκε με προσωπικό άγιώνα αλλά με το σπρώξιμο των άλλων. Κάθισε σέ μια θέση κοντά στο παράθυρο. Κάθε μέρα διάλεγε εκείνη τη θέση.

Άρσιτερή πτέρυγα, πέμπτη σειρά, δίπλα στο παράθυρο. Καθόταν εκεί, ξετύλιγε την έφημερίδα του, διάβαζε την πρώτη σελίδα, γύριζε στην τελευταία και μετά τη δίπλωνε προσεκτικά για να τη διαβάσει στο σπίτι. Μετά κάλειε έξω από τα τζάμια. Προσπαθούσε να παρατηρήσει τούς ανθρώπους, να τούς διακρίνει. Δυστυχώς έβασχε άπεγνωσμένα και ά-

δικα. Τό μόνο που κατόρθωνε να δει, ήταν μια μετακινούμενη μάζα, ένα θολό ποτάμι, από νεκροκεφαλές, που έτρεχαν από τα μαγαζιά στους δρόμους, στα σπιτάρια, στους δρόμους, στα μαγαζιά, και πάλι αντίστροφα. Τελικά την είχε απατήσει αυτή την θύση. Ένωθε κάτι να τον συνδέει μαζί της.

Θυμάται πως ένιωθε όταν μια φορά είδε πως ήταν κατελιμμένη. Θέλησε να φωνάξει, «όχι, σηκωθείτε, αυτή είναι η θέση μου», αλλά ο εισβολέας ήταν μια συμπαθέστατη γριούλα, και λόγω του ότι τον κύρω ρόλο έπαιζε πάντα η ευγένεια, το ανέβαλε. Κάθισε μια άλλη θέση. Θυμήθηκε πόσο άσχημο είχε αισθανθεί εκείνη τη μέρα και τώρα το μετάνιωνε ειλικρινά που δεν είχεβάλει τις φωνές. Έτσι έπαι γλύτωνε από τόσο και τόσο ψυχολογικά προβλήματα.

Η σκέψη του αυτή τον γύρισε άκομη παιδί πάλι. Τότε που φοιτητής της Νομικής, μιλούσε άσταμάτητα για την ελευθερία τα δικαιώματα τα δικαιώματα. Θυμήθηκε πως τότε λάτρευε το Φρόντ, είχαν κάνει μάλιστα ένα κίνημα με πολλούς συμφοιτητές του, προσπαθώντας να εξιγνήσουν τα ψυχολογικά προβλήματα που μπορούσαν να δημιουργήσουν τα άπωθημένα στον άνθρωπο. Είχανε λέει τότε μεγάλη επιτυχία. Μετά όλα αυτά ξεχάστηκαν. Και να που σήμερα, ύστερα από τόσα χρόνια τα ξαναθυμήθηκε. Ένωσε την ανάγκη να τα ξαναθυμηθεί.

Τό λεωφορείο σταμάτησε για λίγο. Τα φώτα άλλαζαν χρώμα, το πλήθος έτρεχε. Έριξε μια ματιά στον μπέναντι τοίχο. Μία φωτογραφία και από κάτω με μεγάλα γράμματα. «Ο ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΜΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ κ. Χ. ΘΑ ΜΙΑΝΣΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΙΣ 8 ΜΕ ΘΕΜΑ «Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ». Ένωσε ένα μειδίαμα να απλώνεται στα χείλη του. «Η σημασία του να είσαι άνθρωπος» σκέφτηκε. Αλήθεια ήθελε να ακούσει παλιό αυτόν την ήμλια. Ποιος θα μπορούσε άραγε να εξηγήσει στους άλλους, τη σημασία της ύπαρξής του; Ποιος θαταν εκείνος που θα τους έλεγε τι είναι, τι θα πρέπει να γίνουν. Νόταν κάποιος να κείνους τους οσώπερμαν που κυκλοφορούσαν τώρα τελευταία, ή νόταν κάποιος επισκέπτης από το διάστημα. Όχι τό έβλεπε καθαρά. Με

μεγάλα φαρδιά μαύρο γράμματα, ή ανακοίνωση έγραφε την ιδιότητα συγγραφέας.

Συγγραφέας; μωρημούρισε. Μά θέβαια τώρα καταλάβαινε γιατί τόυ είχε κάνει έντύπωση. Διάβασε τη λέξη συγγραφέας και θυμήθηκε πως κάποτε και αυτός συνήθιζε να γράφει. Είχε μεγάλη μανία με τό γράψιμο. Θυμάται την ανάγκη που ένιωθε να γερήσει τις όλοσπρες κόλλες με άπαιτρα σημεία. Ήταν ικανός να γράφει ώρες αλόκληρες, χωρίς να κουράζεται. Πολλοί είχαν πει πως τό μέλλον του θα ήταν λαμπρό. Άλλοι τον διέγραφαν, έπρεπε λέει να αλλάξει, να μημθεί τον τάδε ή τον δεινα. Έτσι ή πένα του άρχιζε να μωτώνει, άγωνιζόταν σκληρά, γιά να γράφει, ώσπου μια μέρα έντελώς άπρόσμενα τό παράτησε.

Η φωνή του εισπράκτορα του ήπενθύμισε τό όνομα της ήπάμενης στάσης, σαν να τον ξύπνησε από λήθαργο. Κατέβηκε από τό λεωφορείο, κατευθύνθηκε στο πεζοδρόμιο. Η όμικήλ δόν έλεγε να καθεί κι αυτό τον ευχαριστούσε άκάρη παιδί πολύ. Περιπατούσε πάνω στίς ύγρές πλάκες του πεζοδρομίου και άκουγε με παιδική χαρά τό θόρυβο που έκαναν τά παιούτοια του, καθώς προσπαθούσε να άνοίξει τό θήμη του. Προσέπερσε δύο - τρεις διαβάτες και έφτασε έξω από τη σιδερένια πόρτα του Σχολείου. Η κορούλα του τον περιέμενε με άνωπομνησία. Έτρεξε, τον άγκάλιασε, και άφού έδωσε τό χεράκι της, προχώρησαν γιά τό σπίτι.

Σ' όλο τό όρμη τον ζάλωσε με την παιδική άφελέστατη φλυαρία της. Μιλούσε γιά τά γεγοντα της ήμέρας, και οχαλίαζε μάλιστα. Αυτό του άρεσε παιδί πολύ. Η κριτική της αυτή τελευταία μπουκά στο στόμα του, της χρόνια της δόξας του, όταν έρθος άκμή είχε την τάση να άνακατεύεται με παντός είδους θέματα.

Έφτασαν στο σπίτι. Η γυναίκα του είχε γυρίσει από τη δουλειά της και είχε ήδη στρώσει τό τραπέζι. Κάθος και άρχισε να τρώει, χωρίς να μιλάει, με λαιμαργία. Ήθελε να τελειώσει όσο γίνεται παι γρήγορα. Κατάπινε την τροφή του θιαστικά δημιουργώντας θόρυβο τόσο, που ή γυναίκα του άναγκάστηκε να τό κάνει παρατήρηση. Δέν άκουσε τί άκριβώς τόυ είχε πει. Άλλωστε ούτε που τον έννοιαζε καθόλου. Έκείνη συνέχιζε να

μιλά άκούραστο, γιά τό χρήματο την κατάσταση του σπιτού, και την άρρωστη μητέρα της. Και άφού έλισε όλο τά προβλήματα της οικογένειας, άρχισε να καταπιάνεται και με τό προβλήματα της Πολιτικής. Έββαλε την τελευταία μπουκά στο σπμα του, της έριξε μια ματιά θαυμάζοντας τό κουράγιο της. Προσπολήθηκε τον κουρασμένο, και κατευθείαν μπήκε στο δωμάτιο του.

Κάτι τον βασάνιζε. Κάτι τυραννούσε την σκέψη του από τό πρωί. Νόταν έξ αίτίας του καιρού, της άμικήλς που πάντοτε τό προκαλούσε άναστάτωση; Δέν ήξερε άκριβώς. Τώρα τό μόνο που γνώριζε καλά, ήταν πως είχε την άνάγκη να ξαναγυρίσει στο περασμένο. Έκανε πέντε βήματα. Πλησίασε τό γραφείο του, και άφού έκαλείδωσε, πήρε από τό τρίτο δεξιά συρτάρι, ένα φάκελλο. Ήταν ένας κίτρινος φάκελλος που έγραφε με καλλιτεχνικά γράμματα «Άναμνήσεις μιας ζωής». Προσωπικό ήμερολόγιο όπου είχε όλα τά γραφτά του, που άντικατόπτριζαν τις ίδες του.

Με μια κίνηση άπότομη άναψε τη μακρή λάμπα που βρισκόταν δίπλα του. Είχε άρχίσει να σκοτεινιάζει. Πρέπει να βρισκόταν ώρες αλόκληρες κλεισμένος εκεί μέσα. Από τό μεσημέρι μέχρι τώρα είχαν μεσολαβήσει αρκετές ώρες. Μά ούτε που τον έννοιαζε καθόλου. Είχε άρχίσει ξανά να μην ένδιαφέρεται γιά τό χρόνο. Τον άφηνε πάλι να κυλά, ζώντας στο δικό του ρυθμό. Στο σπίτι ήταν μόνος. Η γυναίκα του είχε όγει με την κορούλα του και θα άνηούσαν να γυρίσουν. Εσφάλιζε ένα ένα τό φάλλα των προσωπικών του σημειώσεων και οέ κάθε γύρισμα ένιωθε έναν κόμπο να σφίγγει τό λαιμό του. Τού φαινόταν τρομακτικό. Πόσο είχε αλλάξει! Ποτέ δε θα πίστευε πως ο χρόνος μπορούσε να αλλάξει τόσο έναν άνθρωπο. Κάποτε ήταν μαχητικός τύπος. Ζούσε μέσα σε διαρκή ήμλια γιά τό άβριο. Όραματιζόταν μια καλύτερη κοινωνία φτιαγμένη από όλους τους νέους και τον ήδιο. Πίστευε πως γιά να τό πετύχουν αυτό, έπρεπε να γυρίσουν πίσω στην απλή φυσική ζωή άπ' όπου άρχισε ο άνθρωπος. Νά τώρα θυμάται πως είχε περάσει νύχτες αλόκληρες μελετώντας βιβλία του διαφωτισμού. Θυμάται τη βέριμη και την ήκανοποίηση που ένιωθε όταν χάριζε με τη μύτη του μ-

λυθιοῦ του τις ιδέες του γιὰ μιὰ καλύτερη κοινωνία. Καὶ τώρα τὰ εἶχε ξεχάσει ὅλα. Τὸν εἶχαν κάνει ἄλλοι νὰ τὰ ξεχάσει. Αὐτοὶ ποὺ φρόντισαν νὰ τὸν πληροφορήσουν πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποτάσσεται αὐτὸς τις ιδέες, ἦταν ἐπικίνδυνο γιὰ ὅλους, γιὰ τὴν κοινὴ ἡρεμία... Εἶναι δύσκολο νὰ ἀφυπνίζει συνειδήσεις καὶ τότε τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι πῶς ἀκληρὸ. Θὰ πῶσουν νὰ σὲ κατασπαράξουν ἐπειδὴ τοὺς χάλασες τὸν ὄντο.

Ἔτσι τοῦ εἶχαν πει. Τοῦ ἔκαναν μιὰ γερὴ πλύση ἐγκεφάλου, τοῦ ἔσπασαν τὰ νεῦρα, τελικὰ τὸν κατέφεραν. Συμβιβάστηκε. Δέχτηκε μιὰ θεοσύλλα σὲ ἓνα γραφεῖο, μὲ «λιὰν καλές» ἀποδοχές, ἔκανε οἰκογένεια καὶ ζοῦσε μὲ ζωὸ ἡρεμίας ἐνὸς καλοῦ οἰκογενειακοῦ χωρὶς ἐνδιαφέροντα. Κατέδασε τὴ μαύρη βαλίτσα, ἔριξε μέσα μὲ προσεκτικὴ στοργὴ τὸ ἡμερολόγιό του καὶ τὴν ἔκλεισε. Ἦθελε νὰ φύγει, ὅσο πῶς γρήγορα μπορούσε. Ἦθελε νὰ ψάξει γιὰ τὸ χαμένο ἑαυτὸ του. Κατέβηκε βιαστικὰ τις σκάλες.

Ἐξω ἡ νύχτα εἶχε ὀπλωθεῖ μὲ ὅλη της τὴν μεγαλοπρέπεια. Ἦ μούκλα δὲν ἔλεγε νὰ φύγει. Ἐπέμενε νὰ μένει ἐκεῖ καὶ νὰ τρομάζει τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ γιγάντιο ὕψος της. Σπύς δρόμους σὶ βιαστικοὶ διαβάτες ἔβηκαν καὶ κάπνιζαν ἀσταμάτητα σὰν φουγάρα. Μετὰ τὴν ἀτέλειωτη περιπλάνηση στοὺς φωτισμένους δρόμους τῆς μεγαλοπόλης, ἔφθασε στὸ σταθμὸ τῶν τραίνων. Τί γύρευε ἐκεῖ; Ποῦ ἤθελε νὰ πάει; Ἄγνωστο. Ὁύτε κι αὐτὸ δὲν μπορούσε νὰ μαντέψει. Τὸ μόνο ποὺ τώρα σκεφτόταν ἦταν ἡ ἀλλαγὴ. Πῶς θὰ ἀλλάξει τὴ μουντὴ ζωὴ του; Πῶς θὰ βοηθήσει στὴν ἀλλαγὴ τῆς κοινωνίας; «Πῶς θὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὰ δεσμὰ ποὺ χρόνια μᾶς κρατᾶν δέσμους» σκεφτόταν.

Μπῆκε στὸ μικρὸ καφενεδάκι τοῦ σταθμοῦ. Ἦ μυρωδιὰ τῶν θαμνῶνων, ἡ καπνιστὰ καὶ ἡ παταγῆλα ἔκαναν τὴν ὅλη ἀτμόσφαιρα ἀποπνευκτικὴ. Μὴ ἔ-

χοντας ἄλλο καλύτερο νὰ διαλέξει προτίμησε νὰ μείνει ἐκεῖ μέσα. Γιὰ νὰ μὴν τὸν ἐνοχλοῦν οἱ φωνές καὶ γιὰ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν ὅλη ἀτμόσφαιρα, ἀνοίξε τὴ βαλίτσα του καὶ ἔβγαλε ἓνα βιβλίον ποὺ μιλοῦσε γιὰ μιὰ ἰδανικὴ κοινωνικὴ ὀργάνωση. Διάβαζε ἀπορροφημένος καὶ θὰ ἔξακολουθοῦσε νὰ διαβάσει ἀδιάκοπα ἂν δὲν τὸν τάραζε τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Οἱ θαμῶνες τοῦ καφενεῖου ἀναστατώθηκαν, ἄρρασαν νὰ μαζεύουν τὰ πράγματά τους, μιλοῦσαν ὑψηλῶ φωνα, δὲν ἤθελαν νὰ χάσουν τὸ τραῖνο.

Μέσα στὴν ὅλη ταραχὴ θρέθηκε παρυσυρμένος ἀπὸ τὸ πλῆθος ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο. Πλησίαζε ἡ ὥρα τῆς φυγῆς. Ἴσως ἔτσι ἀλλάζε τὴ ζωὴ του. Ἐκανε ἓνα βῆμα νὰ ἀνέβει αὐτὸ τραῖνο. Μετὰ ὅμως φάνηκε διστακτικός. Τὸ τραῖνο σφύριξε γιὰ μιὰ ἄκομα φορὰ καὶ μετὰ ἔφυγε χωρὶς ἐκεῖνον, ποὺ ἀπέμεινε νὰ κοιτάζει τὸ τραῖνο ποὺ κανόταν στὸ μελανὸ ὄριζοντα. Δὲν εἶχε κατανοήσει καλὰ τὴν τελευταία παράγραφον τοῦ βιβλίου. Στὴν ὅλη ταραχὴ του, δὲ μπόρεσε νὰ καταλάβει πῶς γιὰ τὴ σωστὴ ὀργάνωση τῆς κοινωνίας, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι. Ἦ δική του φυγὴ ἦταν κάτι ἐντελῶς ὑπαρδεδεκτο καὶ ἀνταγωνιστικό. Μιὰ παθητικὴ οὐδέτερη στάση. Κι αὐτὸ δὲ θὰ τὸ ἤθελε.

Ξαφνικὰ ἔνωσε νὰ τὸν πλημμυρίζει ἡ παλιὰ γνώριμη ἀποφασιστικότητα καὶ μαχητικότητα. Δὲν θὰ ἄφηνε τὴ ζωὴ νὰ τοῦ ξεφύγει. Μπορεῖ νὰ πέρασε ἡ ἀνοιχτὴ τῆς ζωῆς, μπορεῖ νὰ ἦρθε τὸ φθινόπωρο μὲ τὰ μελανά του σύννεφα καὶ τὰ πρωτοβρόχια, δὲν ἔπρεπε ὅμως νὰ ξεχνᾷ πῶς ὁ χειμῶνας δὲν εἶχε ἄκμα δρῆσι. Αὐτὸ ἦταν ἴσως τὸ μόνο σπουδαῖο στὴν ὅλη ὑπόθεση.

Ἐκανε μιὰ στροφὴ καὶ μὲ σταθερὰ βήματα πῆρε τὸ δρόμον τοῦ γυρισμοῦ. Στάθηκε γιὰ λίγο μπροστὰ στὸ καφενεδάκι τοῦ σταθμοῦ. Ἐριξε μιὰ μοτὰ στὰ θολὰ τζάμια του καὶ διέκρινε τὸ εἶδωλό του. Ὁ χρόνος ποὺ

πέρασε παθητικὰ καὶ οὐδέτερα, εἶχε ἀφήσει λίγα σημάδια πάνω του. Λίγες ἄσπρες τρίχες στοὺς κροτάφους καὶ μιὰ ρυτίδα στὸ μέτωπο.

Πέρα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἦταν ἓνας νέος γύρω στὰ σαράντα, αἰσθανόταν ἀπέραντα αἰσιόδοξος, μαχητικός, ξαναβρίσκοντας τὸ χαμένο νάημα τῆς ζωῆς. Ἔνα, δύο, τρία... Κατευθυνόταν τώρα μὲ σταθερὰ βήματα γεμάτα σιγουριά πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, κρατώντας στὸ χέρι του τὴ μικρὴ βαλίτσα, ἐνῶ ἡ ἀμίχλη διαλυόταν γοργὰ γύρω του.

Β' βραβεῖο ποίησης γιὰ νέους

Ἡ ζωὴ μου

τῆς Ἑλένης Νέστορα

Ἡ ζωὴ μου ἓνα φύλλον
πεσμένο στὸ νωπὸ κύμα·
τραγούδι στὰ χεῖλια τῶν παιδιῶν·
σφύριγμα τραίνου στὸ σταθμὸ·
θύμους παλιές, σθημένες.
Μιὰ σταγόνα πάνω στὸ τζάμι,
μιὰ ὄση μὲς στὴν ἀπέραντη ὄρημο.
Ἡ ζωὴ μου τριαντάφυλλο
μὲς σὲ κάμπο μὲ ὄρημα σπάκου·
μιὰ μορφὴ μὲς στὴν ἀμίχλη,
ἓνα δάκρυ, μιὰ ἀνάνηση,
μιὰ ἐλπίδα, ΕΓΩ!

Α' Βραβεῖο ποίησης γιὰ παδιὰ 12-15 ἐτῶν

Ἔνα μονότονον «τῆκ» τῆς ἐροχτῆς
Ἔνα δάκρυ στὸ τζάμι
Ὁ φθῶρος τοῦ φθινοπώρου
κι' ἐστὶν συσπαστήρας.
Ἡ θάλασσα ὄρησε στὴν ἀμμουδιὰ..

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΤΖΑΜΟΥ

Δεξίωση τῶν νέων μελῶν τοῦ Συλλόγου 'Αποφοίτων

Ὁ Νομάρχης Ἡμαθίας κ. Γιαννόπουλος ἀπευθύνει καίρεσιμόν στούς νέους ἀποφοίτους

Στίς 9 Ἰουνίου ὁ Σύλλογος 'Αποφοίτων Ναούτης «Ἀναστάσιος Μιχαήλ ὁ Λόγιος» δεξιώθηκε τὰ νέα μέλη στόν ἐξώστη τοῦ Τουριστικοῦ Περιπτέρου «ΚΙΟΣΚΙ».

Τὸ πρόγραμμα παρουσίασαν ἡ Νανὰ Μιμηλίδου καὶ ὁ Σταῦρος Μερτζάνης.

Ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε μέ σύντο-

Ὁ κ. Τάκης Μπαϊτσης τοῦ Συλλόγου 'Αποφοίτων

μη, ὁμιλία τοῦ Τάκη Μπαϊτση ὁ ὁποῖος καλοσῴρισε τοὺς νέους ἀποφοίτους, ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου. Μετὰ μίλησαν ἐκ μέρους τῶν νέων ἀποφοίτων ὁ Θωμᾶς Τσουκαλᾶς καὶ ἐκ μέρους τῶν καθηγητῶν ὁ Λυκειάρχης κ. Ἰωάν. Ἀμπατζίδης. Τὴν ἐκδήλωση χαιρέτησαν ὁ Νομάρχης Ἡμαθίας κ. Γ. Γιαννόπουλος καὶ ὁ Γενικός Ἐπιθεωρητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως κ. Ἀχ. Λαζάρου.

Τὸ κέφι στὴ βραδυὰ ἔδωσε ἡ ὀρχήστρα τοῦ Β' Σ. Σ. τὸ καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα περιλάμβανε μετὰ τῶν ἄλλων διαγωνισμὸ φέμιματος καὶ διαγωνισμὸ ἀνεκδότου.

Διακρίθηκαν: α) Στόν διαγωνι-

Ὁ Λυκειάρχης κ. Ἰωάν. Ἀμπατζίδης

σμὸ φέμιματος, 1ο βραβεῖο Κώστας Βαθόλας, 2ο βραβεῖο Θανάσης Βαρβέρης, 3ο βραβεῖο Στάθης Ἰωαννίδης.

β) Στὸ διαγωνισμὸ ἀνεκδότου, 1ο βραβεῖο Νίκος Μπαϊτσης, 2ο βραβεῖο Κώστας Ταμπακίρης καὶ 3ο βραβεῖο Χάρης Ἀδαμίδης.

Τὴν γιορτὴ τίμησαν μέ τὴν παρουσία τους ὁ Νομάρχης κ. Γ. Γιαννόπουλος ὁ βουλευτὴς κ. Μ. Γκιόνογλου, ὁ Φρούραρχος κ. Κωστόπουλος, ὁ Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως κ. Ἀχ. Λαζάρου, ὁ σ) χης Ἀδαμάντιος Μοδάτσος, ὁ ἐπ:θ) τῆς Δ.Ε. κ. Πασ. Τσακίρης, ὁ Λυκειάρχης κ. Ἰωάν. Ἀμπατζί-

δης, ὁ ἀναπληρωτὴς Ἐπ) τῆς ΑΤΕ Μανώλης Εὐαγγελίδης καὶ πολλοὶ καθηγητὲς τῶν Λυκείων καὶ Γυμνασίων τῆς πόλης μας.

Ἡ ἐκδήλωση εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία καὶ σ' αὐτὸ συνετέλεσε ὁ ὡραῖα διακοσμημένος χώρος ἀπὸ τὸν κ. Χρήστο Ἠλιάδη καὶ ἡ φροντίδα τοῦ προσωπικοῦ τοῦ τουριστικοῦ περιπτέρου.

Νανὰ Μιμηλίδου

Θωμᾶς Τσουκαλᾶς ὁμιλεῖ ἐκ μέρους τῶν νέων ἀποφοίτων

Μιά άνοδική πορεία

Τό καλλιτεχνικό ζήτημα του έκ-
πολιτιστικού Γυμναστικού Συλλό-
γου «ΖΑΦΕΙΡΑΚΗΣ», παρουσία-
σε την πρώτη θεατρική δουλειά τον
Μάιο του 1976 με το έργο του
ΑΝΤΩΝ ΤΣΕΧΩΦ «Ο ΓΛΑ-
ΡΟΣ».

«Η αρχή είναι πάντα δύσκολη
και στη περίπτωση της δημιουργί-
ας ερασιτεχνικού θιάσου, από τό
τίποτα ακόμη πιο πολύ».

Αυτά μεταξύ άλλων έγραψε τό-
τε στο πρόγραμμα τῆς Δ.Σ. του «ΖΑ-
ΦΕΙΡΑΚΗ». Γιατί πράγματι ἡ θε-
ατρική εκείνη ομάδα ξεκινούσε ἀ-
πό τό τίποτα μέ μόνα ἐφόδια τό
μεράκι και τήν αγάπη γιά προ-
σφορά στο σύνολο.

Τό έργο είχε σκηνοθετήσει ὁ
κ. Χρυσόστομος Σαββατόπουλος και
ἐπαιξαν οἱ: Αἰκατερίνη Μπαϊλά,
Φώτης Ἰγνατιάδης, Θεοδ. Τορσ-
ρής, Χαρούλα Αἰμονιώτου, Τάσος
Κουταλακίδης, Ἡλέκτρα Παγκαλί-
δου, Αἰκατ. Καλικογιάννη, Παῦ-
λος Παραστατίδης, Λευτέρης Μι-
μυλίδης, Ἰορδάνης Ξανθόπουλος,
Βασίλης Στοδής.

Ἡ δεύτερη παρουσία τῆς ομά-
δας έγινε στις 17 Ὀκτωβρίου 1977
στή: ἐκδηλώσεις τοῦ ὀλοκαυτώμα-
τος μέ τό ἱστορικό μονόπρακτο «Ο-
ΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΠΑΤΡΙΔΑ» τοῦ Νι-
κουσαίου Δάσκαλου Σταύρου Δάδη.
Πῆσαν μέρος οἱ Φώτης Ἰγνατιά-
δης, Χαρ. Αἰμονιώτου, Ἡρώ Δά-
δη, Τάσος Κουταλακίδης, Βασίλης
Στοδής, Ἰορδάνης Ξανθόπουλος,
τό είχε σκηνοθετήσει ὁ Χρ. Σαββα-
τόπουλος.

Τό 1978 ἡ θεατρική ομάδα βά-
ζει τίς βάσεις γιά μιὰ πιά φιλόδο-

«Τό μεγάλο ἄνθρωπάκι»

ξη δουλειά. Ἀνεβάζει τή σάτυρα
τοῦ ΜΑΞ ΦΡΙΣ «Ο ΜΗΝΤΕΡ-
ΜΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΡΗΣΤΕΣ» σέ
διασκευή — σκηνοθεσία Κώστα
Κόλλα. Τό έργο παίζεται μέ με-
γάλη ἐπιτυχία στή Νάουσα — Βέ-
ροιαι — Νησί Ἠμιαθίας και λαμ-
βάνουν μέρος οἱ Γρηγόρης Κασα-
ρίδης, Ἰωάννης Ξανθόπουλος, Φώ-
της Ἰγνατιάδης, Κούλα Φερλαχι-

δου, Χαρούλα Αἰμονιώτου, Νίκος
Ζαχαράκης Κώστας Κόλλας.

Ἡ Θ. Ο. έχει κερδίσει τήν ἐμ-
πιστοσύνη και τήν αγάπη τοῦ Νι-
κουσαϊκού κοινοῦ. Γιά τέταρτη χρον-
ιά παρουσιάζει σ' αὐτό τή καινούρ-
για του δουλειά.

Τό ένα είναι «ΕΙ· ΕΣΕΙΣ ΟΙ
ΑΠ' ΕΕΩ» τοῦ Μ. ΣΑΡΟΠΑΝ
παιγμένο ἀπό τοὺς Φώτης Ἰγνατιά-
δη, Ἡρώ Δάδη, Ἀναστ. Τράϊο. Τό
δεύτερο, ἡ σάτυρα «ΟΙ ΔΡΑΠΕ-
ΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΥΤΥΧΙ-
ΑΣ» τοῦ συμπολίτη, Κώστα Κόλλα.
Ἐπαιξαν οἱ Τάσος Κουταλακίδης,
Ἰορδάνης Ξανθόπουλος, Νίκος Ζα-
χαράκης, Κώστας Κόλλας.

Ἡ πιά πρόσφατη δουλειά τῆς
Θ.Ο. παρουσιάστηκε φέτος, τόν Ἰ-
ούλιο σέ δύο ἐπιτυχημένες παρα-
στάσεις στο Διημοτικό Θέατρο τῆς
πόλης μας. «ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ἈΝ-
ΘΡΩΠΑΚΙ» μιὰ ἐξυπνη κωμωδία
γραμμένη και πάλι ἀπό τόν Κώ-
στα Κόλλα πού τό σκηνοθετεῖ δέν
έχει νά ζηλέψει τίποτα ἀπό μιὰ

«Οἱ δραπέτες τῆς πράσινης εὐτυχίας»

συνέχεια στήν σελίδα 85

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Συνέχεια από την σελίδα 59

υπάρχουν στα στόματα των παιδιών που εξειά-
στηκαν, τὰ (325) είναι κιόλας τερηδοποιημένα.

“Αξιο ιδιαιτέρης προσοχής είναι και τὸ γε-
γογονὸς τῆς ἀπουσίας, λόγω ἐξαγωγῆς, (286)
νεογιλῶν δοντιῶν, πρὶν τὸν χρόνο τῆς φυσιολο-
γικῆς τους πτώσης ἀπὸ τὸ στόμα. Τὸ δυσάρεστο
ἀποτέλεσμα φαίνεται στὰ (32) παιδιά που ἔχουν
ἀνάγκη ὀρθοδοντικῆς ἐπέμβασης γιὰ νὰ ἀποκα-
τασταθοῦν τὰ μόνιμα δόντια που μετακινήθηκαν
ἀπὸ τὴν φυσιολογικὴ τους θέση λόγω τῆς πρόω-
ρης ἐξαγωγῆς κάποιου νεογιλοῦ δοντιοῦ.

Ἐλάχιστα παιδιά (5) ἔχουν οὐλίτιδα που ὀ-
φείλεται στὴ συσώρευση τρυγίδας (κοινῶς πέ-
τρας) στὰ δόντια τους.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Γιὰ νὰ βελτιωθεῖ ἡ παθολογικὴ αὐτὴ εἰκόνα
τῆς ὀδοντοστοματολογικῆς κατάστασης τῶν παι-
διῶν θὰ πρέπει:

Νὰ θουρτισθῶνται τὰ δόντια μετὰ ἀπὸ κάθε
γεῦμα.

Νὰ ἀποφεύγονται οἱ τροφές μὲ γλυκιὰ γεύ-
ση, οἱ μαλακές καὶ αὐτές που προσκολλοῦνται εὐ-
κολα καὶ ἰσχυρὰ στὰ δόντια (καραμέλες, γκοφρέ-
τες, σοκολάτες, γαριδάκια, μπισκότα, τσίπς κλπ.)
Μποροῦν νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ φρούτα, χυ-
μούς φρούτων, ζελέ φρούτων, λαχανικά κλπ.).

Νὰ διατηροῦνται τὰ νεογιά (παιδικά) δόν-
τια σὲ ὑγιεινὴ κατάσταση ὡς τὸ χρόνο που φυ-
σιολογικά θὰ πέσουν γιὰ νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀ-
πὸ τὰ μόνιμα.

ΟΙ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟΤΙ ΚΙ ΤΩΡΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 69

πύλεις χασένιεις στὰ παραθύργια κι πύλη στὴν
πόρτα τοῦ χειμῶνα μὴ τοῦ κρύγιου. Τοῦ χειμῶ-
να στοῦ τζιάκι μαγειρεύουνταν τὰ φαγιά, ἔβρα-
ζιν ἡ φασουλάδα στοῦ τσουκάλι στοῦν πιρμάρ-
χου, οὐ ντέντζιρεις μὴ τούς σαρμάδες στὴν
πυρουσκιὰ ἢ κᾶνὰ τηγάνισμα ἀπὸ μιλιτζιάνεις
γκασβόφιδα.

Σὰν ἔβαναν καρνιά μπλᾶνα στοῦ τζάκι μὴ
κᾶναν μουζαβίρη γιὰ κάψιμου ἢ κᾶναν νόμου
μουρίτικουν τότε ντουμάνιαζιν τοῦ τζιάκι κι
γένουνταν κιαμέτι ζιόρι. Κι οὐ νῶνης ἀπ’ τὴ
μνιά τὴν κόχη, δέξα μιριά ὅπου σιθαίνεις κι ἡ
νάνα ἀπ’ τὴν ἄλλη τὴν κόχη ἐπιρναν κι κᾶνὰ
σουφούρι τοῦ γιόμα ὄντας οὐ μικρός ἦταν ἀκα-
τάστατους ἢ τίς νύχτες ὕσταρνα ἀπ’ τοῦ δεῖ-
πνου ἔψιναν κάστανα στὴ φκιάρια κι εἰλιγαν κι
κᾶνὰ τραγούδι μὴ τὴ Ζουβάνια τοῦ κρασί που
τὴ ζέσταναν στοῦ τζιάκι. Τοῦ τζιάκι τᾶναφταν
μὴ πιξάρι κι στράτουν ἀπ’ τοῦ μιτάξι τοῦ ταχύ
κι εἶχαν κι μνιά φουσούρα ἀπὸ μισὸ μέτρου κα-
λάμι μὴ μικρὴ τρύπα στὴ μνιά τὴ μιριά γιὰ νὰ
φυσοῦν τὴ φουτχιά ν’ ἀνάφτει.

Καρέκλα οὐτὶ μνιά ὅλοι στρουσιὰ κατὰ γῆς
κάθουνταν ἢ στραυρουπόδι.

Συνέχεια ἀπὸ σελ. 62

γαλανὰ μάτια. Ὁ ζυγώτης θὰ ἔχει ἓνα γονίδιο
γιὰ τὰ καστανὰ μάτια καὶ ἓνα γιὰ τὰ γαλανὰ. Τὸ
παιδί που θὰ γεννηθεῖ θὰ ἔχει δύο διαφορετικὰ
γονίδια γιὰ τὸ χαρακτηριστικὸ, χρῶμα ματιῶν,
θὰ εἶναι ἑτεροζυγώτης. Ἐπειδὴ τὸ γονίδιο γιὰ
τὰ καστανὰ μάτια «υπερέχει», τὸ παιδί θὰ ἔχει
καστανὰ μάτια.

**ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ ΜΕ ΚΑΣΤΑΝΑ ΜΑΤΙΑ, ΕΙΝΑΙ
ΔΥΝΑΤΟ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ ΠΑΙΔΙ ΜΕ
ΓΑΛΑΝΑ ΜΑΤΙΑ.**

Αὐτὸ συμβαίνει ὅταν καὶ οἱ δύο γονεῖς ἔχουν
καστανὰ μάτια ἀλλὰ εἶναι ἑτεροζυγῶτες. Δηλαδή
ἔχουν δύο διαφορετικὰ γονίδια (ἓνα γιὰ καστα-
νὰ μάτια καὶ ἓνα γιὰ γαλανὰ) στὰ χρωματοσώ-
ματά τους. Ἐτοῖ τὰ μισὰ ὠάρια δὲν ἔχουν τὸ
γονίδιο γιὰ τὰ καστανὰ μάτια καὶ τὰ ἄλλα μισὰ
τὸ γονίδιο γιὰ τὰ γαλανὰ. Τὸ ἴδιο θὰ συμβεῖ καὶ
μὲ τὰ σπερματοζῶαρια, τὰ μισὰ θὰ ἔχουν τὸ γονίδιο
γιὰ γαλανὰ καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τὸ γονίδιο γιὰ κα-
στανὰ μάτια. Ἄν ἡ γονιμοποίηση ἑνὸς «γαλανοῦ»
ὠαρίου γίνεῖ ἀπὸ «γαλανό» σπερματοζῶαριο, τὸ
παιδί που θὰ γεννηθεῖ θὰ ἔχει γαλανὰ μάτια.
Στοὺς ὑπόλοιπους συνδυασμοὺς (γαλανό — κα-
στανό, καστανό — γαλανό καὶ καστανό — κα-
στανό) τὸ παιδί που θὰ γεννηθεῖ θὰ ἔχει καστανὰ
μάτια.

Δυὸ κύτταρα, μὲ τοὺς παράγοντες γιὰ τὴν
ἐκδήλωση τῶν χαρακτηριστικῶν, καὶ τοῦ φύλου,
ἐνώθηκαν στὸ σῶμα τῆς μητέρας γιὰ νὰ ἀρχίσει
ἡ ἱστορία ἐνὸς ἀνθρώπου.

Ἐπιμέλεια: Π. Παναγιωτίδης

ΜΙΑ ΑΝΟΔΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΖΑΦΕΙΡΑΚΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 84

παράσταση ἐπαγγελματιῶν. Μὲ
καλλιτεχνικὴ διεύθυνση τοῦ κ. Χρ.
Σαβδατόπουλου οἱ Γρ. Κασαριῆς
Φώτης Ἰγνατιάδης, Τάσος Κουτι-
λακίδης, Ἰορδάνης Σανθόπουλος,
Χριστὶνα Καλογεράκη — Κουτί-
τσα, Γιώργος Βαγιαζούλης Νίκος
Ζαχαράκης Κώστας Κόλλας καὶ
Τηλέμαχος Οἰκονόμου, ἀποσποῦν
μὲ τὸ παῖξιμο τους τὸ θαυμασμὸ
τῶν θεατῶν καὶ ἐδραιώνουν τὴ
πεποιθμένη σέ ὅλους ὅτι ἡ Θ.Ο. θα-
δύζει συνεχῶς σ’ ἓνα ὁρῶμα ἀνοδι-
κῆς πορείας στὸ χῶρο τοῦ ἐρασιτε-
χνικοῦ θεάτρου...

είτε εύκολη για όλους είτε δύσκολη δεν κατορθώθηκε να φθάσει σ' όλα τα επίπεδα και σαλόνια γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο ότι εξακολουθεί ίσως περισσότερο από κάθε άλλη φορά να θεωρείται υψηλή τέχνη και οι δημιουργοί του δεν το βλέπουν κάτω, μάλλον σέβονται το δημιουργήμα τους το αγαπούν όπως το αγαπήσαμε και εμείς και το δεχτήκαμε, άσχετα κι' αν δύσκολα μπορούμε να το αποκτήσουμε.

Η χρησιμοποιογική κλίμακα που κινείται ανάμεσα σε τέτοιου είδους έργα μας δίνουν την αίσθηση των συνθέτων τόνων γιατί το κάθε σχήμα σαν αντικείμενο ζει εσωτερικά σαν ένας κοινούργητος δημιουργός, αναπτύσσονται και απολαύονται συγχρόνως. Βλέπουμε λοιπόν πως σ' όλους τους αιώνες οι δημιουργοί προσπάθησαν και αγωνίστηκαν, και το κατόρθωσαν να αλλάξουν μορφές, σχήματα όχι μόνον στον χώρο ζωγραφικής αλλά και εμείς ως λαός υποφέραμε μαζί τους γιατί ναύσαμε την πορεία τους ακολουθήσαμε βήμα προς βήμα και όχι μόνον δημιουργοί αλλά και εμείς υποφέραμε και υποφέρουμε ακόμη φυσικά. Γιατί η υπαρξιακή φιλοσοφία μιλάει και διαμένει ότι στον φυσικό και ψυχικό χαρακτήρα των πραγματώσεων δεν είναι δυνατόν να μην επηρεαστούμε και εμείς. Όμως για να ερωτηθούμε λίγο μήπως όλοι αυτοί οι δημιουργοί φέραν την χρησιμοποιογική την τεχνολογική της αλλαγής στο φως και στην σκιά την μεταμόρφωση της συγκεκριμένης μορφής, της ανθρώπινης μορφής που περιφρόνησε αυτήν την ίδια την φύση που είναι η πρώτη δημιουργία στο σύμπαν που χάρις σ' αυτήν ζούμε αντιστάσουμε και κινούμαστε, δεν ξεπιαζον λοιπόν ξεγλιστρά; δεν συμπεριφέρθηκαν στην ίδια την φύση θάνατος; θα έλεγα όχι. Γιατί ίσα-ίσα αυτοί σάβησαν ικανοί, δυνατοί, πολυμνοί και αντιστάθηκαν στην δημιουργία και αυτό έγινε αφορμή να ανοίξουμε τα μάτια μας να δούμε κι άλλες μορφές δημιουργία, δημιουργίες ανθρώπινες, λεπτές δυνατές έκφραστικές. Βέβαια κάποια δεν αντικαθιστά την φύση, αυτήν που ο δημιουργός Θεός μας έδωσε.

Στην ζωγραφική βλέπουμε την δημιουργία από μία πλευρά. Δηλαδή σε

μία ξεπυρνώσει όλην την δημιουργία του καλλιτέχνη και από εκεί και πέρα εξαρτάται αν θα δούμε την πρώτη διάσπαση δηλαδή το βάθος του ή θα περιραιοποιήσουμε μόνο στην εξωτερική επιφάνεια άραζούμενα να βλέπουμε, δια μας δίνει η επιφάνεια, ενώ στην μοντέρνα ζωγραφική θα πρέπει πλέον να υποθέσουμε τι παριστά ή τι δημιουργήσαμε. Εμείς σαν θεατές, μάς υπαρκμένη κατάσταση που παθάνον να ήθελε να μας δείξει ο καλλιτέχνης. Αντίθετα οι γλύπτες άλλοτε μας έδωσαν και αυτή μόνο μία επιφάνεια παίζοντας συνεχώς με τον όγκο και με την αντίληψη γραμμής του περιβάλλοντος και σαν σύνθεση αυτή ακριβώς που βλέπουμε. "Αλλάτε μας παρουσιάζουν περιβλεπτή την παρουσία παίζοντας με τον όγκο απ' όλες του τις πλευρές σε σχήματα αφηρημένα ή παραστατικά και το σπουδαιότερο είναι ότι μεταξύ των δύο, το μέν πρώτο πρέπει να το κοσμήσουμε καριόφοντας το στον τοίχο, ενώ το δεύτερο αφηρημένο σε ελεύθερο χώρο μας δείχνει ότι θέλει να μιλήσει θέλει να περιπατήσει θέλει να κινήσει να αναπνεύσει δίνει ζωντανή την παρουσία του, χωρίς θέματα και ο ζωγραφικός πλάνος, με το βάθος του, με την έντονη χρησιμοποιογική παρουσία του, στον τοίχο, παρουσιάζει αμορφώνει και έρχεται σε επαφή με τον θεατή. Ακόμα δέ τον μεταφέρει σε άλλους κόσμους σε άλλα περιβάλλοντα και επί πλέον μας περιβλεπτική.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΓΕΝΙΤΣΑΡΟΙ ΚΑΙ ΜΠΟΥΛΕΣ»

Φέτος για πρώτη φορά ο Σύλλογος χορ' άργωνσε τον Αποκριάτικο χορό της Τσιγκοπέμπτης στις 7 Φεβρουαρίου την όποια και τίμησε ο Γ. Γραμματέας Β.Ε. συμπαλιός κ. Βαλαζδωρος. Στο χορό δρέθηκαν περί τα 350 άτομα.

Μετά από πολλά χρόνια φέτος τις Απόκριες ο Σύλλογος έκανε τρία μουσούδια που συνολικά ξεπέρασαν τους 160 χορευτές. Αυτό και μόνο δείχνει την αγάπη των Ναουσαίων στο έθνος.

ΤΟ ΜΠΙΤΕΡ ΠΙΤ

(BITTER PIT)

ΤΩΝ ΜΗΛΩΝ

(ΠΙΚΡΗ ΚΗΛΙΔΩΣΗ)

συνέχεια από την σελίδα 75

τάρων. Θα έλεγε κανείς ότι το άσθένιο είναι το τσιμέντο των κυττάρων και των κυτταρίων τοιχωμάτων, "Αν το άσθένιο αντικατασταθεί με άλλα στοιχεία (χάλιο ή μαγνήσιο) οι καρποί χάνουν την συνεκτικότητα τους, χάνουν την αντοχή τους και καταλήγουν στον γρήγορο θάνατο.

Η έλλειψη άσθενίου στους καρπούς εκδηλώνεται και προδίδεται με την συμπεριφορά των καρπών στην συντήρησή (φυγεία κ.λ. π.) οι φτωχοί σε άσθένιο καρποί.

α) Έχουν μεγάλη ευαισθησία στο μπίτερ πίτ.

β) Έχουν τάση να σχηματίζουν φελλώδες κηλίδες.

γ) Έχουν μία τάση στην αλλοίωση της σάρκας του καρπού και στην εξωτερική αλλοίωση της σάρκας γύρω στον χώρο των σπερμάτων.

δ) Έχουν μειωμένη διάρκεια στην συντήρησή.

ε) Έχουν μειωμένη αντοχή στις ασθένειες (GLEOSPO R I U M. Γ' κλεσπόριουμ).

— Μία ποσότητα άσθενίου 4—5 χιλιοστογράμματα σε 100 γραμμάρια φρέσκου μήλου θεωρείται κατά μέσο όρο αρκετά ικανοποιητική για την συντήρησή των μήλων. Αυτό δεν σημαίνει ότι κάτω από αυτά τα ποσοστά θα ιδεί κανείς απαραίτητως να εμφανίζονται συμπτώματα μπίτερ πίτ. Η ανεπάρκεια άσθενίου προδιαθέτει τον καρπό στο μπίτερ πίτ αλλά δεν το προκαλεί πάντοτε.

**ΡΕΣΤΩΡΑΝ - ΚΑΦΕ
ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ
ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ**

**Πλούσια κουζίνα, φρέσκα ψάρια, πικάντικοι μεζέδες
Παραλία Κατερίνης τηλ. 0351 - 61527**

**Διεύθυνση ο συμπολίτης μας ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΓΚΕΣΙΟΣ
ΑΝΕΤΟ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΟΝ**

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

**ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙΪΚΟ ΣΠΙΤΙ**

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Καραμπατάκη 1 (Γραφεία ΤΟΝ τηλ. 28.150) κάθε Τρίτη Πέμπτη Παρασκευή 6 — 9 απόγευμα

**ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ**

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

Έκδοση συλλόγου «Μπούλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Καραμπατάκη 1 (Γραφεία ΤΟΝ τηλ. 28.150) κάθε Τρίτη Πέμπτη Παρασκευή 6 — 9 απόγευμα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Έκατό περίπου χρόνια και μερικά έκατομμύρια μπουκάλια πρίν

μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αυστηρή προσήλωση στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.

ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν έκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από έκατό χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

Διανομή Κεντρικά Βιβλιοθήκη Βέροιας